

รายงานการศึกษา
การส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน
และกลุ่มเด็กและเยาวชน
ริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์ และแก้ไขปัญหาในชุมชน สังคมของตนเอง

โดย

รองศาสตราจารย์ชานนท์ โกมลมาลย์ และคณะ
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

สนับสนุนโดย

กรมกิจการเด็กและเยาวชน
กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

และ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสุขภาพ

พ.ศ. 2562

คำปรารภ

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 บัญญัติให้มีคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) เป็นกลไกเชิงนโยบายในการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศ โดยมีนายกรัฐมนตรี หรือ รองนายกรัฐมนตรี ซึ่งนายกรัฐมนตรีมอบหมาย เป็นประธานกรรมการ

ในช่วงปี 2561-2562 กรมกิจการเด็กและเยาวชน ได้ร่วมกับ สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพจัดทำ “โครงการสนับสนุนระบบและกลไกระดับชาติ เพื่อขับเคลื่อนนโยบายด้านเด็กและเยาวชน” เพื่อหนุนเสริมให้เกิดนโยบายระดับชาติเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน และขับเคลื่อนไปสู่การปฏิบัติที่เข้มแข็ง โดยใช้ฐานวิชาการและการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย เป็นกลไกการดำเนินงาน ภายใต้การกำกับของคณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ซึ่งมีอธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน เป็นประธาน

คณะกรรมการสนับสนุนฯ ได้พิจารณาคัดเลือกประเด็นที่เป็นจุดคานงัด (Critical Success Issues) ต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน เพื่อนำเสนอคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) พิจารณาสับสนุนเพื่อการขับเคลื่อนเชิงนโยบายสู่การปฏิบัติ 4 ประเด็น ได้แก่ 1) การส่งเสริมกระบวนการทางความคิด (Mindset) เด็กและเยาวชน...สู่ประเทศไทย 4.0 2) การส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน กลุ่มเด็กและเยาวชน ริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชน สังคมของตนเอง 3) การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านเด็กและเยาวชนของหน่วยงานต่างๆ เพื่อสร้างนวัตกรรมการบริหารจัดการงานเด็กและเยาวชน และ 4) การจัดระบบสนับสนุนเงินทุนเพื่อการพัฒนาและการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน ซึ่งในประเด็นการส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน กลุ่มเด็กและเยาวชน ริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชน สังคมของตนเอง ได้รับความร่วมมืออย่างดียิ่งจากรองศาสตราจารย์ชานนท์ โกมลมาลย์ และคณะ คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ เป็นผู้ศึกษาและจัดทำเอกสารวิชาการ เพื่อเป็นหลักฐานประกอบในการเสนอเชิงนโยบาย

ในโอกาสนี้ ขอขอบพระคุณทุกท่านที่มีส่วนร่วมในการนำเสนอประเด็นสำคัญเร่งด่วนด้านเด็กและเยาวชน และการจัดทำเอกสารวิชาการครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง โดยหวังว่าเอกสารวิชาการฉบับนี้จะนำมาซึ่งนโยบายในการเปลี่ยนแปลง ทั้งการประสานและปฏิบัติการที่สนับสนุนพลังของสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชนอย่างเป็นระบบและจริงจังร่วมกันสืบไป

กรมกิจการเด็กและเยาวชน

และ

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสร้างสุขภาพ

มีนาคม 2562

คำนำ

รายงานการศึกษาและพัฒนาข้อเสนอเพื่อส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชน ริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชน สังคมของตนเอง ฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยเอื้อและอุปสรรคปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานด้านการพัฒนา กลุ่มเด็กและเยาวชนและสภาเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่น (2) เพื่อหาแนวทางให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินงานสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน ริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์ และแก้ไขปัญหาในชุมชนสังคมของตนเองได้ต่อเนื่องและยั่งยืน รวมทั้งเป็นข้อเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) เพื่อพิจารณามอบหมายให้ผู้เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนดำเนินการต่อไป

รายงานการศึกษานี้ เก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับ รวมทั้งเก็บข้อมูลจากสนทนากลุ่มย่อยกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น อันประกอบด้วย ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนสภาเด็กและเยาวชนตำบล ตัวแทนสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ตัวแทนจากภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ตัวแทนคนทำงานด้านเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่น และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน การศึกษานี้ได้ชี้ให้เห็นอุปสรรคและปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กเยาวชนหลายประการ ทั้งอุปสรรคและปัญหาในระดับกฎหมายนโยบาย และในระดับการปฏิบัติงาน และพบว่ามิจุดคานงัดที่จำเป็นต้องแก้ไขเร่งด่วนเพื่อ “ปลดล็อก” ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน ริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์ และแก้ไขปัญหาในชุมชน สังคมของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อันจะนำไปสู่การส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน ริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชน สังคมของตนเอง รายงานฉบับนี้จึงได้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ เพื่อพิจารณามอบหมายเป็นนโยบายเพื่อให้เกิดการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมทั้งเป็นข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินงานของหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนด้วย

รองศาสตราจารย์ชานนท์ โกมลมาลย์ และคณะ
คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

บทสรุปผู้บริหาร

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ได้กำหนดแนวทางและปรับปรุงวิธีการในการส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน โดยให้องค์กรเอกชนและองค์กรส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตาม พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 โดยเฉพาะอย่างยิ่งมาตรา 8 ให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดร่วมมือ ส่งเสริม และประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ ในการจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนตามวรรคหนึ่ง ให้คำนึงถึงหลักการและแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนและประชาสังคมในท้องถิ่นด้วย ดังนั้นจะเห็นได้ว่าภาครัฐให้ความสำคัญกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมาก มีบัญญัติไว้อย่างชัดเจนทั้งการจัดทำแผน การดำเนินงานและการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวนทั้งสิ้น 7,852 แห่งประกอบไปด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 76 แห่ง เทศบาลนคร 30 แห่ง เทศบาลเมือง 178 แห่ง เทศบาลตำบล 2,233 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) 2,233 แห่ง และท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ 2 แห่ง

ในขณะที่การศึกษาทางวิชาการจำนวนหนึ่งพบว่า การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ผ่านมามีปัญหาและข้อจำกัดหลายด้าน เริ่มตั้งแต่ด้านความเข้าใจการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานด้านเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งผลให้การปฏิบัติงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นอกจากนี้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งมีความเข้าใจไม่ชัดเจนเกี่ยวกับการดำเนินการด้านสภาเด็กและเยาวชน รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีปัญหาอุปสรรคในการจัดสรรงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน เนื่องจากภารกิจด้านสภาเด็กและเยาวชนไม่ได้ระบุในกฎหมายหรือข้อบังคับหรือคำสั่งที่ออกโดยกระทรวงมหาดไทยโดยตรง เมื่อมีการอุดหนุนและใช้จ่ายงบประมาณในด้านดังกล่าว จึงถูกตรวจสอบจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ในประเด็น “การเบิกจ่ายไม่ถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย” ซึ่งเป็นการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินของท้องถิ่นใช้จ่ายเงินไม่เป็นตามกฎหมาย

ตามการพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น สถานการณ์ข้างต้นจำเป็นอย่างยิ่งที่จำเป็นต้องมีการศึกษาค้นคว้าเพื่อนำเสนอประเด็นสำคัญเร่งด่วนที่ต้องแก้ไข และหาแนวทางการส่งเสริมและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อให้เกิดการส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน ริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชนสังคมของตนเอง ด้วยเหตุนี้ คณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ กรมกิจการเด็กและเยาวชน โดยการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้พิจารณาให้ทำการศึกษาค้นคว้า

เพื่อนำเสนอประเด็นสำคัญเร่งด่วน หรือ จุดคานงัดเพื่อความสำเร็จ (Critical Success Issue) ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนเพื่อนำเข้าสู่การประชุมคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติตามลำดับ

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ปัจจัยเอื้อและอุปสรรคปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนและสภาเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาหาแนวทางให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินงานสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน ริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชนสังคมของตนเองได้ต่อเนื่องและยั่งยืน
3. เพื่อเป็นข้อเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) พิจารณามอบหมายเป็นนโยบายเพื่อให้เกิดการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

วิธีการศึกษา

คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล อันประกอบไปด้วย

(1) การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสนทนากลุ่มย่อย กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น ทั้งภาครัฐ คือกรมกิจการเด็กและเยาวชน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ภาคประชาสังคมที่ทำงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับพื้น ภาควิชาการจากสถาบันการศึกษา ตลอดจนตัวแทนจากสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชน

(2) การวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อกฎหมายและงานศึกษาวิจัยทั้งไทยและต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่าการส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชนมีปัจจัยเอื้อที่สำคัญ กล่าวคือ (1) ปัจจัยเอื้อด้านผู้บริหารท้องถิ่น หากผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีวิสัยทัศน์ นโยบายเชิงทรัพยากรมนุษย์ ให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกจะส่งผลให้สภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชนแห่งนั้นเข้มแข็ง (2) ปัจจัยด้านพี่เลี้ยงสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชน พี่เลี้ยงคือ ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ที่สำคัญในพื้นที่ จะช่วยสร้างความเปลี่ยนแปลงต่อกลุ่มเยาวชน ชุมชน และสร้างความยั่งยืนให้กับกระบวนการพัฒนาเยาวชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง และ(3)ปัจจัยเอื้อด้านแหล่งทุนสนับสนุนงานด้านเด็กและเยาวชนจากภายนอกท้องถิ่นจำนวนมาก

ในขณะเดียวกันการศึกษาก็ได้ชี้ให้เห็นถึงอุปสรรคและปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน หลายประการ กล่าวคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถ

สนับสนุนงานสภาเด็กและเยาวชนได้ เนื่องจากพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ไม่ได้บัญญัติอำนาจหน้าที่เอาไว้ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันภารกิจสภาเด็กและเยาวชน “อยู่ในระหว่างการถ่ายโอนภารกิจ” ของคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว ต่อมาคือ อุปสรรคปัญหาด้านการจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่น ยังมีเพียงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งเท่านั้นที่มีการจัดทำแผนฯ อุปสรรคปัญหาด้านบุคลากร ผู้รับผิดชอบ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบลไม่มีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานเด็กและเยาวชนโดยตรง ทำให้งานด้านเด็กเยาวชน การดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชนจึงมีลักษณะเป็นกิจกรรมระยะสั้น ไม่ตอบโจทย์เด็กและเยาวชนในท้องถิ่น ไม่ได้เป็นเป็นแผนโครงการระยะยาวที่เอื้อให้กลุ่มเด็กและเยาวชน และสภาเด็กและเยาวชน ริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชน ตลอดจนด้านทัศนคติความคิดของเด็กและเยาวชนเอง ที่มองว่าการเป็นตัวแทนสภาเด็กและเยาวชนเป็นการได้ตำแหน่ง และมีอำนาจมากกว่าผู้อื่น ทำให้ทำงานร่วมกับเพื่อนเด็กและเยาวชนด้วยกันลำบาก

การศึกษาในครั้งนี้อย่างได้วิเคราะห์จุดคานงัดเพื่อความสำเร็จในการทำงานด้านการส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชน ริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์ และแก้ไขปัญหาในชุมชน สังคมของตนเอง จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่

จุดคานงัดที่ 1 การถ่ายโอนภารกิจสภาเด็กและเยาวชนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งปัจจุบันภารกิจสภาเด็กและเยาวชนอยู่ในระหว่างการถ่ายโอนภารกิจตามแผนปฏิรูประบบราชการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 – 2564 เป็นการถ่ายโอนภารกิจของกรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ไปให้กับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กรมกิจการเด็กและเยาวชน ได้ดำเนินการเสนอการโอนภารกิจด้านสภาเด็กและเยาวชนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบรรจุอยู่ในแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 3) เรียบร้อยแล้ว การดำเนินงานมีกำหนดใช้เวลา 5 ปี (พ.ศ. 2562 – 2567) ดังนั้น หากจะส่งเสริมท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กเยาวชนโดยตรงให้เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน จะต้องเร่งให้เกิดการถ่ายโอนภารกิจงานสภาเด็กและเยาวชนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเร็ว เมื่อการถ่ายโอนภารกิจสำเร็จรัฐจะสามารถจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนเพิ่มในภารกิจดังกล่าวให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินงานด้านสภาเด็กและเยาวชนได้ ในอนาคตสภาเด็กและเยาวชน จะได้รับการส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดสรรภารกิจและงบประมาณดำเนินงานสภาเด็กและเยาวชนในระดับต่าง ๆ สามารถขับเคลื่อนกิจกรรมในการพัฒนาเด็กและเยาวชนและชุมชนในพื้นที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จุดคานงัดที่ 2 การจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่น สืบเนื่องจากที่ผ่านมา พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ได้ระบุให้มีการตั้ง “สภาเด็กและเยาวชน

ระดับตำบล” ขึ้นทั่วประเทศ ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่การพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นที่ตามมาตรา 8 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น “จัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่น” ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ในความเป็นจริงพบว่า มีเพียงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งเท่านั้น ที่มีการจัดทำแผน ฯ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งยังไม่ได้มีการจัดทำแผน ฯ สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติประจำปี 2560 และ ประจำปี 2561 ที่ผ่านมามีประเด็นหลัก เกี่ยวข้องกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาเด็กและเยาวชนเป็นการตอกย้ำความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภารกิจส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนและสภาเด็กเยาวชนตำบล ดังนั้น การสร้างแนวทางการพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่องยั่งยืน จึงเห็นควรให้จัดทำแผนการพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นเพิ่มเติมในแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี

จุดคานงัดที่ 3 การพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน การพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชน ต้องเร่งสร้างระบบพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชน แบ่งเป็นได้ 2 ระบบดังนี้ (1) ระบบให้คำปรึกษาแนะนำการส่งเสริมและพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน ในลักษณะกลไกการทำงานในลักษณะคณะกรรมการ/คณะทำงาน ทั้งในระดับส่วนกลางและระดับจังหวัด ในการเป็นศูนย์กลางการให้ปรึกษา (Consultant Center) หรือคลินิกให้คำปรึกษาแนะนำด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับทั่วประเทศ และ (2) ระบบพัฒนาศักยภาพการส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนและสภาเด็กและเยาวชน เป็นระบบการพัฒนาศักยภาพให้แก่เจ้าหน้าที่และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการส่งเสริมพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน เพื่อสร้างความรู้ในเชิงการปฏิบัติงาน และความเข้าใจบทบาทหน้าที่และการจัดทำแผนและนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการส่งเสริมพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน นอกจากการพัฒนาศักยภาพให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว กรมกิจการเด็กและเยาวชนจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพของหน่วยงานและคนทำงานด้านการส่งเสริมพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นการปฏิบัติงานเชิงพื้นที่ เป็นหน่วยงานที่มุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้ การรวบรวมองค์ความรู้ที่และกระจายสู่หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการต่อยอดของความรู้ นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์

ท้ายที่สุดการส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน ริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชนสังคมของตนเอง ต้องหาหนทางแก้ไขจาก “จุดคานงัดความสำเร็จ” ที่งานวิจัยนี้ค้นพบเพื่อเป็นแนวทางขับเคลื่อนสู่การ “ปลดล็อก” ประเด็นสำคัญเร่งด่วน จึงสรุปออกเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังต่อไปนี้

1. ขอให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กำหนดแนวทาง ให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สามารถส่งเสริมและสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน และ กลุ่มเด็กและเยาวชน ได้ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยที่เกี่ยวข้อง
2. ขอให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) ร่วมกับกรมกิจการเด็กและเยาวชน (ดย.) ดำเนินการ และสนับสนุนให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งเร่งจัดทำ “แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่น” และ “ข้อบัญญัติงบประมาณ” โดยผนวกอยู่ในแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยให้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ ปีงบประมาณ 2563 เป็นต้นไป
3. ขอให้เร่งรัดการถ่ายโอนภารกิจการพัฒนาเด็กและเยาวชน และ สภาเด็กและเยาวชน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ดูแลรับผิดชอบโดยเร็ว โดยกำหนดไว้ในแผนการกระจายอำนาจให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ฉบับที่ 3
4. ขอให้กรมกิจการเด็กและเยาวชน (ดย.) ร่วมกับ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) เร่งพัฒนาและขับเคลื่อนระบบการพัฒนาศักยภาพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และเครือข่ายคนทำงาน ด้านเด็กและเยาวชน ในการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนและสภาเด็กและเยาวชน
5. ขอให้ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) ร่วมกับ กรมกิจการเด็กและเยาวชน (ดย.) สร้างกลไกการทำงานในลักษณะ คณะทำงาน หรือ คลินิกให้คำปรึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบแบบเบญจภาคี (ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ และ เด็กและเยาวชน) เพื่อเป็นศูนย์กลาง ในการให้คำปรึกษาด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ทั้งในส่วนกลางและระดับจังหวัด

สารบัญ

	หัวข้อ	หน้าที่
	คำปรารภ	ก
	คำนำ	ข
	สรุปผู้บริหาร	ค-ช
บทที่ 1	องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็ก และเยาวชน	1 - 9
บทที่ 2	ทบทวนวรรณกรรม	10 - 32
บทที่ 3	บทบาทและกลไกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กเยาวชน	33 - 46
บทที่ 4	ปัจจัยเอื้อและอุปสรรค การส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุน สภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน	47 - 59
บทที่ 5	จุดความสำเร็จ : แนวทางการส่งเสริมให้ท้องถิ่น สนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน ริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชน สังคมของตนเอง	60 - 67
บทที่ 6	บทสรุปและข้อเสนอแนะ	68 - 69
	แหล่งข้อมูลอ้างอิง	70 - 73
	ภาคผนวก	74 - 81

บทที่ 1

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

1.1 ที่มาความสำคัญและสถานการณ์ปัญหา

เด็กและเยาวชนถือเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและประเทศในอนาคตอันใกล้ ประเทศไทยมีประชากรรวมทั้งสิ้น 65,931,550 คน ในจำนวนนี้มีประชากรเด็กและเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 0 - 25 ปี อยู่จำนวน 21,813,333 คน คิดเป็นร้อยละ 33.19 ของประชากรทั้งประเทศ จำแนกเป็นประชากรเด็ก (0 - ต่ำกว่า 18 ปี) จำนวน 13,890,908 คน (คิดเป็นร้อยละ 21.06) ประชากรเยาวชน (18 - 25 ปี) จำนวน 7,609,439 คน (คิดเป็นร้อยละ 12.10) (กรมการปกครอง, 2559) สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2555) คาดการณ์ประชากรประเทศไทยในระหว่าง พ.ศ. 2553 - 2583 ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรตามกลุ่มอายุที่สำคัญคือประชากรวัยเด็กและเยาวชนมีจำนวนและสัดส่วนลดลง ขณะที่ประชากรสูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้จากการสำรวจสถานการณ์และปัญหาของเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นพบว่า มีปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไขหลายประเด็น เช่น เด็กและเยาวชน มีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรง ปัญหายาเสพติดในเยาวชน การใช้เวลาว่างเชิงสร้างสรรค์ลดลง เป็นต้น (สมพงษ์ จิตระดับ, 2551) นอกจากนี้ การสำรวจของสมพงษ์ จิตระดับและคณะ (2556, น.166-178) เรื่องการพัฒนาสมรรถนะระบบที่ปรึกษาให้สภาเด็กและเยาวชน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าศักยภาพในการสร้างสรรค์ของเด็กและเยาวชนไทยอยู่ในค่าเฉลี่ยไม่มาก รวมทั้งการส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนด้านศักยภาพในการสร้างสรรค์มีสัดส่วนน้อย

ในขณะเดียวกันยังมีเด็กและเยาวชนที่มีศักยภาพมากพอที่จะเป็นอัจฉริยะและมีศักยภาพในการเป็นผู้นำอย่างน้อยร้อยละ 1-3 ต่อสาขา และยังมีเด็กและเยาวชนอีกจำนวนมากที่มีพลังความสามารถการค้นพบกระจายอยู่ทั่วประเทศ หากได้รับการพัฒนาตามศักยภาพจะสามารถสร้างประโยชน์ให้กับประเทศได้อย่างเต็มความสามารถ (อุษณีย์ อนุรุทธวงษ์, 2550) นอกจากนี้ผลการสำรวจระบบการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนในประเทศไทย พบว่ายังขาดระบบการคัดกรองและวินิจฉัยที่ช่วยให้เห็นปัญหาของเด็กที่แท้จริง เครื่องมือที่ใช้สำรวจหรือการวินิจฉัยที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้สามารถช่วยเหลือดูแลและพัฒนาเด็กได้เป็นอย่างดี เพราะ การวินิจฉัยที่เกิดจากการคาดเดาทำให้กระบวนการพัฒนาเกิดการผิดพลาด จนทำให้เด็กจำนวนมากสูญเสียโอกาสที่จะได้รับการพัฒนาที่เหมาะสม การคัดกรองเพื่อการช่วยเหลือ บำบัด จำเป็นต้องดำเนินการตั้งแต่วัยแรกเริ่ม (คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ, 2555)

สถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในช่วงหนึ่งทศวรรษที่ผ่านมา มีหลายหน่วยงานตระหนักถึงปัญหาด้านเด็กและเยาวชน ทั้งการคุ้มครองและพัฒนาส่งเสริมเด็กและเยาวชน ซึ่งได้กลายมาเป็นพันธกิจสำคัญของหน่วยงานของภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจ ในการบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนในท้องถิ่นตามกฎหมายและมีความใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชนในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง การส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนสำคัญในการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น การส่งเสริมและพัฒนาเด็ก

และเยาวชน ที่ผ่านมา ได้มีการดำเนินงานภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 โดยนำหลักสิทธิเด็กมาบัญญัติไว้อย่างครอบคลุม ทั้งวางแนวทางการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนและให้ความสำคัญกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ซึ่งเป็นกลไก ที่ทำงานใกล้ชิดกับประชาชนอย่างมาก

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ได้กำหนดแนวทางและปรับปรุงวิธีการในการส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน โดยให้องค์กรเอกชนและองค์กรส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตาม พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2550 และ ที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ในมาตรา 8 ให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดร่วมมือ ส่งเสริม และประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนตามวรรคหนึ่ง ให้คำนึงถึงหลักการและแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชน และประชาสังคมในท้องถิ่นด้วย

เห็นได้ว่าภาครัฐให้ความสำคัญกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างมาก มีบัญญัติไว้อย่างชัดเจน ทั้งการจัดทำแผนการดำเนินงานและการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีจำนวนทั้งสิ้น 7,852 แห่งประกอบไปด้วย องค์การบริหารส่วนจังหวัด 76 แห่ง เทศบาลนคร 30 แห่ง เทศบาลเมือง 178 แห่ง เทศบาลตำบล 2,233 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) 2,233 แห่ง และท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ 2 แห่ง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2561) การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการพัฒนาเด็กในเขตพื้นที่รับผิดชอบของตนเองมีรูปแบบการบริการและการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งได้มีการจัดทำแผนและการจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนเอาไว้ อย่างไรก็ตามแม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนตามกฎหมาย แต่ทว่าการส่งเสริมและการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมามีส่วนใหญ่มักจะเป็นในรูปแบบของการดำเนินกิจกรรม เช่น กิจกรรมในเทศกาลวันสำคัญ กิจกรรมป้องกันยาเสพติด กิจกรรมรณรงค์ต่าง ๆ การให้เงินสนับสนุนศูนย์เด็กเล็กในสังกัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น (สมพงษ์ จิตระดับ, 2555)

ผลการสำรวจเบื้องต้นเรื่อง “ประสบการณ์การทำงานด้านเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” โครงการพัฒนารูปแบบตำบลส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชน (2561) สอบถามประสบการณ์การทำงานด้านเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นจำนวน 50 พื้นที่ช่วงปี พ.ศ. 2561 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีความสนใจในงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน แบ่งเป็นรายภาคประกอบไปด้วย ภาคเหนือ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ การสำรวจพบว่า โครงการด้านเด็กและเยาวชนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินงานที่ผ่านมามีด้านต่าง ๆ หลากหลาย โดยมีสัดส่วนดังต่อไปนี้

เนื้อหาการดำเนินงานโครงการ	ร้อยละ (ความถี่)
ด้านการฝึกอบรม (Training) การพัฒนาศักยภาพและทักษะเด็กและเยาวชนในด้านต่าง ๆ เช่น การวิเคราะห์ การคิด เป็นต้น	42.3 (32)
ด้านการต่อต้านยาเสพติด	12.94 (11)
ด้านอาสาสมัครและจิตอาสา	8.20 (7)
ด้านคุณธรรมและจริยธรรม	4.65 (4)
ด้านประเพณีและวัฒนธรรม	5.88 (5)
ด้านเพศและความรุนแรง	5.88 (5)
ด้านการจัดการความรู้ นโยบายสาธารณะ กฎหมายและการทุจริต	5.88 (5)
ด้านการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม	4.70 (4)
ด้านการแข่งขันกีฬา	3.52 (3)
ด้านสุขภาวะทางกายและสุขภาวะทางจิต	3.52 (3)
ด้านการดูแลผู้สูงอายุ	2.35 (2)

ที่มา : ตารางสรุปการประเมินองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนารูปแบบตำบลส่งเสริมสภาเด็กและเยาวชน. คณะทำงานโครงการพัฒนารูปแบบตำบลส่งเสริมสภาเด็กและเยาวชน, 2562

ตารางการสำรวจโครงการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ได้ดำเนินงานที่ผ่านมา พบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน อันดับแรก คือ ด้านการฝึกอบรมพัฒนาศักยภาพและทักษะเด็กและเยาวชนในด้านต่าง ๆ ร้อยละ 42.3 รองลงมาคือ ด้านการต่อต้านยาเสพติด ร้อยละ 12.94 ถัดมา คือ ด้านอาสาสมัครและจิตอาสา ร้อยละ 8.20 และ ด้านประเพณีวัฒนธรรม ด้านเพศและความรุนแรง ด้านการจัดการความรู้ นโยบายสาธารณะ ด้านกฎหมายและการทุจริต ร้อยละ 5.88 เท่ากันทั้งหมด ลำดับต่อมาคือ ด้านคุณธรรมและจริยธรรม ด้านอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ร้อยละ 4.65 เท่ากัน และ ด้านการแข่งขันกีฬา ด้านสุขภาวะทางกายและสุขภาวะทางจิต ร้อยละ 3.52 เท่ากัน โดยลำดับท้ายสุด คือ การดูแลผู้สูงอายุ ร้อยละ 2.35

ผลการสำรวจดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนมี “รูปแบบ” โครงการด้านเด็กและเยาวชนที่ผ่านมาแบ่งเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบแรก “การฝึกอบรมให้ความรู้” (Training) และรูปแบบต่อมาคือ รูปแบบ “การจัดกิจกรรม”(Activity) กล่าวได้ว่าที่ผ่านมาการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่ยังไม่ได้เป็นรูปแบบการพัฒนาระบบกลไกการส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีความต่อเนื่องและยั่งยืน หรือ กิจกรรมเชิงกระบวนการ (Process) ที่นำไปสู่การริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชนสังคมของตนเอง แต่โครงการด้านเด็กเยาวชนส่วนใหญ่ท้องถิ่น

จะเป็นการจัดกิจกรรมรายครั้ง (Event) รวมทั้งเป็นการจัดกิจกรรมตามวาระโอกาสต่าง ๆ ตามงบประมาณที่ท้องถิ่นรับการจัดสรรมา

ในขณะที่รายงานและงานศึกษาหลายชิ้นก็พบว่า การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ผ่านมามีปัญหาและข้อจำกัดหลายด้าน เริ่มตั้งแต่ด้านความเข้าใจการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การสำรวจของสมพงษ์ จิตระดับ (2555) ใน “คู่มือท้องถิ่น : สำหรับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาท้องถิ่น” พบว่า กิจกรรมเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการอยู่ เช่น การสนับสนุนการศึกษา ศูนย์เด็กเล็ก อุทยานกีฬา ดนตรี สื่อการเรียนการสอนเทคโนโลยี อาหารกลางวัน นมโรงเรียน การจ้างครู เป็นต้น เป็นการจัดสรรแบบแยกส่วนงบประมาณขาดองค์รวมของการพัฒนาเด็กและเยาวชน ผลงานปรากฏเป็นกิจกรรมเฉพาะเรื่องและเป็นโครงการตามวาระโอกาสต่าง ๆ ตามงบประมาณที่ท้องถิ่นรับจัดสรรมาขาดความต่อเนื่องและยั่งยืน การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนมีอยู่น้อยมาก เด็กและเยาวชนมักทำตามคำสั่งหรือผู้ใหญ่กำหนดให้ ผู้ใหญ่มีความรู้เรื่องสิทธิเด็กและเยาวชนในระดับปานกลางและพบว่าในแต่ละท้องถิ่นกำลังเผชิญสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนหลายด้านที่แตกต่างกันออกไป

การสำรวจเรื่อง “ประสบการณ์การทำงานด้านเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมา” ของโครงการพัฒนารูปแบบตำบลส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน (2561) สำรวจความคิดเห็นตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 50 แห่ง พบว่าเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานด้านเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ส่งผลให้การปฏิบัติงานไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นอกจากนี้การสำรวจดังกล่าวยังพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นไม่มีความคุ้นเคยกัน ส่งผลให้การดำเนินงานและทำกิจกรรมร่วมกันไม่ราบรื่นนัก สอดคล้องกับรายงานโครงการติดตามและประเมินผลตามนโยบายของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ งบประมาณปี 2560 ในเรื่อง “การพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็กและเยาวชน” พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งมีความเข้าใจไม่ชัดเจนเกี่ยวกับการดำเนินการด้านสภาเด็กและเยาวชน ทั้งนี้ควรมีการประเมินความพร้อมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ก่อนการดำเนินงาน โดยพิจารณาจากบุคลากรที่รับผิดชอบโดยตรง มีความเข้าใจการใช้จ่ายงบประมาณ มีวัสดุอุปกรณ์ สถานที่พร้อมในการดำเนินงาน การบริหารจัดการที่ถูกต้องตามข้อระเบียบบังคับ

สำหรับปัญหาและข้อจำกัดด้านงบประมาณการพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับท้องถิ่น แม้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนตามกฎหมาย แต่จากการสำรวจเรื่อง “ปัญหาและอุปสรรคในการทำงานด้านเด็กและเยาวชนหรือสภาเด็กและเยาวชนในระดับตำบล” พบว่าการจัดสรรงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอยู่ในสัดส่วนน้อย ส่งผลให้ไม่สามารถสนับสนุนการดำเนินการได้อย่างมีศักยภาพ (โครงการพัฒนารูปแบบตำบลส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน, 2561) สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง “ศักยภาพของท้องถิ่นในการพัฒนาและคุ้มครองเด็กและเยาวชน” พบว่าจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ มีเพียง 1 ใน 3 แห่งเท่านั้นที่มีแผนและนโยบายให้ความสำคัญด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นโดยเฉพาะด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่ มีงบประมาณด้านเด็กและเยาวชนในระดับต่ำ โดยมีงบประมาณเฉลี่ยไม่เกินร้อยละ 10 ของงบประมาณรายจ่ายประจำปี นโยบายและแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ มุ่งเน้นไปที่ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ความเจริญเติบโตของเมือง มากกว่าการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในท้องถิ่น รวมทั้งด้านเด็กและเยาวชน และที่สำคัญคือการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการร่วมจัดทำแผนและกำหนดทิศทางของชุมชนท้องถิ่นมีน้อยมาก (สมพงษ์ จิตระดับ, 2552, น. 2)

นอกจากนี้ยังพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีปัญหาอุปสรรคในการจัดสรรงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน เนื่องจากภารกิจด้านสภาเด็กและเยาวชนไม่ได้ระบุในกฎหมายหรือข้อบังคับหรือคำสั่งที่ออก โดยกระทรวงมหาดไทยโดยตรง ดังนั้นเมื่อมีการอุดหนุนและใช้จ่ายงบประมาณในด้านดังกล่าว จึงถูกการตรวจสอบจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ในประเด็น “การเบิกจ่ายไม่ถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย” ซึ่งเป็นการตรวจสอบการใช้จ่ายเงินของท้องถิ่นใช้จ่ายเงินไม่เป็นตามกฎหมาย

อย่างไรก็ตามปัญหาดังกล่าวนี้อยู่ในระหว่างการแก้ไข โดยสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินได้ออกหนังสือชี้แจงรวมทั้งกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินตามมาตรา 8 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 คือการจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ แต่ปรากฏว่าตั้งแต่กฎหมายดังกล่าวบังคับใช้จนถึงปัจจุบัน หน่วยงานของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายยังไม่ได้ดำเนินงานตามบทบัญญัติความนัยมาตรา 8 ดังกล่าว จึงขอให้ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ (สำนักอำนวยการคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดิน, 2561) ปัจจุบัน มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพียงบางแห่งเท่านั้นที่ได้ดำเนินการจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่น ถ้าหากไม่มีการจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่น แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชนโดยมีการเบิกจ่ายงบประมาณ ก็มีโอกาสถูกตรวจสอบเรื่องการเบิกจ่ายไม่ถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย จากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.)

ในแง่เด็กและเยาวชนปัจจุบันกำลังเผชิญสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนหลายด้านที่แตกต่างกันออกไป แม้ว่าที่ผ่านมาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีบทบาทและได้ดำเนินงานเพื่อส่งเสริมพัฒนาเด็กเยาวชนในระดับพื้นที่ตามกฎหมายกำหนด แต่ทว่าการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมาก็มีปัญหาอุปสรรคหลายด้าน ยกตัวอย่างเช่น ส่วนใหญ่มักจะเป็นการจัดกิจกรรมแยกย่อยรายครั้ง เป็นการจัดกิจกรรมตามวาระโอกาสต่าง ๆ ตามงบประมาณที่ท้องถิ่นรับจัดสรรมา เป็นต้น ทำให้การพัฒนาเด็กและเยาวชนไม่ได้เป็น “การสร้างหรือพัฒนารูปแบบเพื่อการส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชน” โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นรูปแบบโครงการต่อเนื่องและยั่งยืนหรือเป็นกิจกรรมเชิงกระบวนการที่นำไปสู่การริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชนสังคม

นอกจากนี้ ผู้รับผิดชอบงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ความสัมพันธ์ที่ไม่ใกล้ชิดกันระหว่างเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น เด็กและเยาวชนทำกิจกรรมตามคำสั่งที่ผู้ใหญ่กำหนดให้ การจัดสรรงบประมาณ ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในท้องถิ่นและการพัฒนาเด็กและเยาวชนมีอยู่ในสัดส่วน

น้อย รวมทั้งปัญหาการถูกตรวจสอบจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) “การเบิกจ่ายไม่ถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย” เนื่องจากมีเพียงบางแห่งเท่านั้นที่ได้ดำเนินการจัดทำแผนการดำเนินงานและงบประมาณการพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่น ซึ่งก็นำไปสู่การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการร่วมจัดทำแผนและกำหนดทิศทางของชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาในพื้นที่ที่มีน้อยลงตามมาด้วย

จากสถานการณ์ข้างต้น การพัฒนาเด็กและเยาวชนจำเป็นต้องมีการศึกษาค้นคว้าเพื่อนำเสนอประเด็นสำคัญเร่งด่วนที่ต้องแก้ไข และหาแนวทางการส่งเสริมและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อให้เกิดการส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน ริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชนสังคมของตนเอง ด้วยเหตุนี้โครงการสนับสนุนระบบและกลไกระดับชาติเพื่อขับเคลื่อนนโยบายด้านเด็กและเยาวชน (พจน.) กองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมกิจการเด็กและเยาวชน โดยการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ได้พิจารณาให้ทำการศึกษาค้นคว้าเพื่อนำเสนอประเด็นสำคัญเร่งด่วน หรือ จุดคานงัดเพื่อความสำเร็จ (Critical Success Issue) ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน เพื่อเสนอต่ออธิบดี กรมกิจการเด็กและเยาวชน เลขาธิการคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) และนำเข้าสู่การประชุมคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ตามลำดับ

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาค้นคว้าและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ปัจจัยเอื้อและอุปสรรคปัญหาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนและสภาเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่น
2. เพื่อศึกษาหาแนวทางให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินงานสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน ริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชนสังคมของตนเองได้ต่อเนื่องและยั่งยืน
3. เพื่อเป็นข้อเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) พิจารณามอบหมายเป็นนโยบายเพื่อให้เกิดการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับประเด็นดังกล่าวให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

1.3 ขอบเขตและวิธีการศึกษา

ขอบเขตการศึกษา

เอกสารวิชาการเล่มนี้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นเอกสารรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชนริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชนสังคมของตนเอง โดยศึกษาค้นคว้าเพื่อหาจุดคานงัดเพื่อความสำเร็จในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การศึกษาและพัฒนาข้อเสนอฯ นี้ มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การเก็บข้อมูล อันประกอบไปด้วยการเก็บข้อมูลด้วยวิธี การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group)

กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น และการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร (Content Analysis) ที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

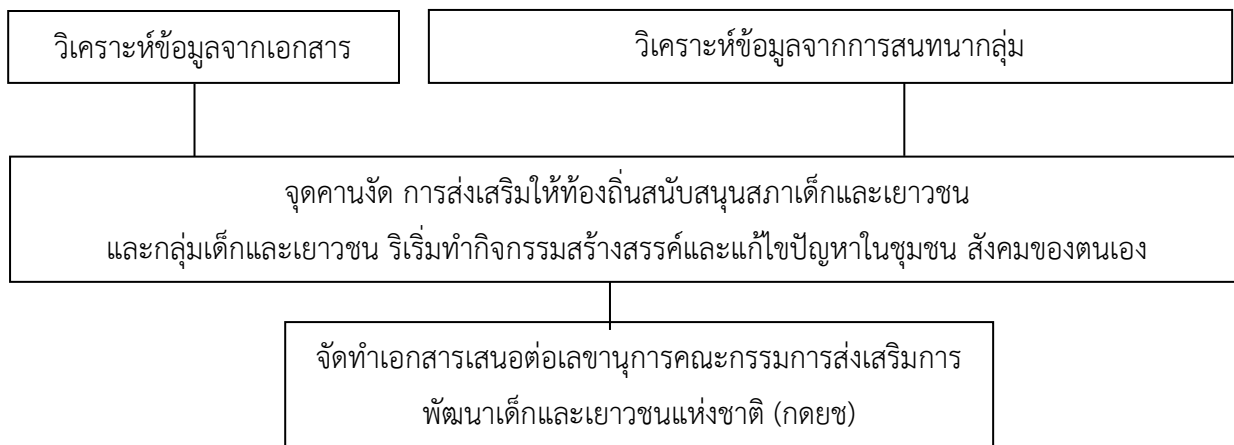
ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาทบทวนและสังเคราะห์วรรณกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้อง (Content analysis) โดยเนื้อหาในการศึกษาทบทวน ได้แก่ เอกสารและรายงานการวิจัยด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน หลักสูตรและโครงการของท้องถิ่นด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน นโยบายและแผนของภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ตลอดจนกฎหมายและข้อบังคับเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านเด็กและเยาวชน

ขอบเขตด้านประชากร การศึกษานี้เก็บข้อมูลด้วยการจัดเวทีการสนทนากลุ่ม (Focus group) จำนวน 2 เวที (ครั้ง) เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นเรื่องการส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน ริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชนสังคมของตนเอง ว่าอะไรคือจุดคานงัดเพื่อความสำเร็จ (Critical Success Issue) ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน และระดมความเห็นจากผู้เข้าร่วมเวทีในประเด็นร่วมหาแนวทางการส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยมีผู้เข้าร่วมจำนวน 8 คน ประกอบไปด้วย ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนสภาเด็กและเยาวชน ตำบล ตัวแทนสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ตัวแทนจากภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ตัวแทนคนทำงานด้านเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่น และผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน

วิธีการศึกษา

กระบวนการดำเนินการศึกษาและพัฒนาข้อเสนอฯ จะถูกแบ่งออกเป็น 3 ส่วน กล่าวคือ ส่วนที่ 1 การทบทวนวรรณกรรมด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาจากเอกสาร ส่วนที่ 2 เวทีเก็บข้อมูลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้วยวิธีการสนทนากลุ่มย่อย ส่วนที่ 3 เวทีสังเคราะห์และสะท้อนข้อมูล (Feedback) ด้วยวิธีการสนทนากลุ่มย่อย โดยสำรวจและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์สรุปผลและจัดทำเอกสารเสนอต่อเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) เพื่อนำไปสู่การขับเคลื่อนนโยบายด้านเด็กและเยาวชน กระบวนการศึกษามีวิธีการดำเนินการ 3 ส่วน ดังนี้

<p>ส่วนที่ 1 ทบทวนวรรณกรรม</p> <p>ศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร รายงาน งานวิจัย นโยบาย และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน</p>	<p>ส่วนที่ 2 เวทีเก็บข้อมูลผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง</p> <p>ผู้เข้าร่วมทั้งหมด 8 คน ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none">● ตัวแทน อปท.● ตัวแทนสภาเด็กและเยาวชนเทศบาล (สดย.ท)และสภาเด็กและเยาวชนตำบล (สดย.ต)● ตัวแทนกลุ่มเด็กและเยาวชน● ตัวแทนภาครัฐ● ตัวแทนคนทำงานด้านเด็กฯ	<p>ส่วนที่ 3 เวทีสังเคราะห์และสะท้อนข้อมูล (Feedback)</p> <p>ผู้เข้าร่วมทั้งหมด 15 คน ได้แก่</p> <ul style="list-style-type: none">● ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน● ตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น● ตัวแทนภาครัฐ● ตัวแทน สภาเด็กและเยาวชน (สดย.)
--	--	--

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

เด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 หมายถึง ผู้ที่มีอายุระหว่าง 0 - 25 ปี “เด็ก” คือบุคคลซึ่งมีอายุต่ำกว่า 18 ปีบริบูรณ์ และ “เยาวชน” คือ บุคคลซึ่งมีอายุตั้งแต่ 18 ปีบริบูรณ์ถึง 25 ปีบริบูรณ์

สภาเด็กและเยาวชน หมายถึง องค์กรเด็กและเยาวชนที่เกิดตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนา เด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และ ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560

กลุ่มเด็กและเยาวชน หมายถึง เด็กและเยาวชนที่รวมตัวกันเป็นกลุ่มกิจกรรม เครือข่าย องค์กรต่าง ๆ ที่ได้รับการสนับสนุนจากทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาสังคม เพื่อดำเนินกิจกรรมการพัฒนา ชุมชนและสังคมหรือการขับเคลื่อนประเด็นทางสังคม

กลไกการสนับสนุนกลุ่มเด็กและเยาวชนสภาเด็กและเยาวชน หมายถึง องค์กรหรือหน่วยงาน ที่มีบทบาทหน้าที่สนับสนุนงบประมาณ รับฟังความคิดเห็น ให้คำปรึกษาแนะนำ และสนับสนุนการดำเนินงาน ของกลุ่มเด็กและเยาวชนและสภาเด็กและเยาวชน

บทที่ 2

ทบทวนวรรณกรรม

เนื้อหาบทนี้เป็นทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ประกอบไปด้วยหัวข้อเรื่อง แนวคิดและงานศึกษาท้องถิ่นการพัฒนาเด็กและเยาวชน คือ การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน ตัวอย่างสภาเด็กและเยาวชนทั่วโลก บทเรียนกระบวนการหนุนเสริมสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชน และหัวข้อเรื่อง กฎหมาย นโยบายและแผนที่เกี่ยวข้อง คือ กฎหมายเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านเด็กและเยาวชน และนโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

2.1 แนวคิดและงานศึกษาเกี่ยวกับท้องถิ่นการพัฒนาเด็กและเยาวชนและสภาเด็กเยาวชน

2.1.1 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน

การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนกลายเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจประเด็นหนึ่งของผู้บริหารประเทศทั่วโลก เนื่องจากในปี ค.ศ. 1989 สหประชาชาติได้มีการลงนามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วย “สิทธิเด็ก” หรือ United Nation Convention on the Rights of the Child (UNCRC) อันเป็นผลเนื่องจากแนวความคิด “เรื่องสิทธิมนุษยชน” ที่ประกาศใช้ในปี 1945 ที่ได้ระบุดังถึง “สิทธิพลเมือง” หรือสิทธิอันชอบธรรมของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่เกิดในรัฐประเทศหนึ่ง ๆ Patrick¹ (2000, p. 5) ได้กล่าวว่า “การเป็นพลเมือง” สัมพันธ์สอดคล้องกับ “การมีส่วนร่วมของพลเมือง” ในด้านต่าง ๆ ตามแนวคิดประชาธิปไตย ดังนั้นพลเมืองในสังคมหรือประเทศนั้น ๆ จึงมีบทบาทในการกำหนดนโยบายทิศทางการพัฒนาสังคมและประเทศ นอกจากนี้ มาตราที่ 12 ของ UNCRC ปรากฏเนื้อหาที่มีความหมายคล้ายคลึงกันกับสิทธิพลเมืองที่ว่า “เด็กและเยาวชนมีสิทธิเท่ากับพลเมืองคนหนึ่ง ที่ได้รับการให้ความตระหนักและมีส่วนร่วมในทุก ๆ การตัดสินใจใด ๆ ที่มีผลกระทบต่อชีวิตของพวกเขา” หมายถึง เด็กและเยาวชนทุกคนมีสิทธิที่จะแสดงความคิดเห็น และมีสิทธิที่จะปฏิเสธข้อเสนอใด ๆ ที่พวกเขาไม่เห็นด้วย (The Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, 1990, p.4) ดังนั้นการปฏิเสธการมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายทิศทางการพัฒนาสังคมของเด็กและเยาวชน จึงไม่สอดคล้องกับหลัก ความเป็นพลเมืองของเด็กและเยาวชน รวมทั้งขัดต่ออนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก

การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนถือว่าเป็นช่องทางอำนาจการต่อรองและการสะท้อนเสียงของพวกเขา ที่ไม่ถูกตอบรับและให้ความใส่ใจ เพราะการขับเคลื่อนกิจกรรมของเด็กและเยาวชนที่สะท้อนถึงความต้องการ มักจะเป็นพลังเพียงเด็กและเยาวชนกลุ่มเดียว ไม่มีการดึงกลุ่มผลประโยชน์อื่น ๆ ในสังคมเข้ามาช่วยด้วย (O’Toole, T and Gale, R, 2008, p. 371) ดังนั้นการเรียกร้องการแก้ไขปัญหาาร่วมของเด็กและเยาวชนจึงมัก ไม่ตรงตามทีผู้ใหญ่วางไว้ และเนื่องด้วยสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่ความแตกต่างทางสังคมเมืองและสังคมชนบท ยังคงเป็นประเด็นหลักในการขัดขวางไม่ให้เด็กและเยาวชนทุกคนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

¹ John J. Patrick. (retrieve from: <https://honorsandawards.iu.edu/search-awards/honoree.shtml?honoreeID=2485>)

ได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม การศึกษาพบว่าในประเทศออสเตรเลีย ร้อยละ 88 ของเด็กและเยาวชนทั้งประเทศไม่เคยไม่รับโอกาส ในการเข้าปรึกษาหาหรือพูดคุยในประเด็นทางสังคมโดยตรงกับนักการเมืองหรือตัวแทนจากรัฐบาล มีเยาวชนจำนวนน้อยจากสัดส่วนจำนวนของเด็กและเยาวชนทั้งประเทศในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกของพรรคการเมือง องค์กรทางการเมืองและองค์กรการค้า

อย่างไรก็ตาม หลักการมีส่วนร่วมคือการเปิดโอกาสให้ประชากรจากภาคส่วนและทุกพื้นที่ มีสิทธิและอำนาจในการตัดสินใจที่เกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการพัฒนาสังคมหรือพื้นที่ของตนด้วยตนเอง การเปิดโอกาสและการกระจายอำนาจในการตัดสินใจส่งผลให้เกิดความเป็นพลเมืองตื่นรู้ (Active citizenship) ที่มีความสนใจและต้องการในการเข้ามามีส่วนร่วมกำหนดทิศทางของสังคม หรือ เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม อาทิ การเข้าร่วมจัดทำแผนท้องถิ่น การเข้าชื่อเพื่อเสนอหรือแก้ไขนโยบายที่กลุ่มคนนั้น ๆ ได้รับความกระทบ หรือ การเข้าร่วมในการขับเคลื่อนประเด็นต่าง ๆ ทางสังคม เป็นต้น การเปิดโอกาสในการมีส่วนร่วมของประชาชนทั่วไปและกลุ่มเด็กและเยาวชนในด้านต่าง ๆ ทั้งระดับท้องถิ่นและระดับชาติ จะทำให้ผู้คนเห็นค่าของ “การมีส่วนร่วม” ในฐานะ “พลเมือง” ได้ประสิทธิภาพ การได้รับโอกาสเข้าร่วมในการกำหนดนโยบาย ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนประเด็นในท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ตัวที่สุด จะเป็นจุดเริ่มต้นในการสร้างความเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ในสังคม “Global Youth Work” เป็นโครงการหนึ่งที่เชื่อมโยงระหว่างสังคมโลกและระดับท้องถิ่นในการดำเนินงาน เรื่องเด็กและเยาวชนที่ได้รับการสนใจ โดยมีการพัฒนาเทคนิคการเรียนรู้ต่าง ๆ อย่างไม่เป็นทางการเทคนิคดังกล่าวเป็นการฝึกเด็กและเยาวชนให้ใช้ความกล้าในการเข้ามามีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนทางสังคมเพื่อเปลี่ยนแปลงบางสิ่งบางอย่างในระดับพื้นที่ของตนเอง เพื่อให้ตอบโจทย์ที่เหมาะสมและเป็นธรรมในมาตรฐานโลก หรือ “การทำให้เกิดขึ้นในระดับท้องถิ่นและคิดเชื่อมโยงถึงระดับสากล” ซึ่งเทคนิคดังกล่าวเป็นแนวคิดที่สำคัญมากในการสนับสนุนเด็กและเยาวชนเชื่อมโยงสถานการณ์โลกหรือสากลสู่การทำกิจกรรมขับเคลื่อนในสังคมท้องถิ่นที่อยู่ใกล้ตัวพวกเขา (Global to Local) (Adam, 2010, p. 34; De Montfort University, 2013, p. 97)

ความพยายามในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในระดับประเทศเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่องจากเดิมในปี 2013 ที่มีเพียง 99 ประเทศ ที่ผลักดันให้นโยบายด้านเยาวชนกลายเป็นประเด็นระดับโลก ในปี 2016 มีการผลักดันให้นโยบายด้านเยาวชนกลายเป็นประเด็นระดับโลก มีทั้งหมด 127 ประเทศ แต่อย่างไรก็ตามคุณภาพของกิจกรรมและโครงการที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน สวนทางกัน เนื่องจากการส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนในการปฏิบัตินั้น ก็ไม่ใช่เรื่องที่สามารถทำได้อย่างง่าย ๆ พบว่าหลายประเทศมีข้อจำกัดและปัจจัยหลายอย่างขึ้นอยู่กับบริบทและสภาพแวดล้อมของชุมชนในพื้นที่นั้น ๆ (Alex Farrow, 2016, p.4)

หากพิจารณาการสนับสนุนเด็กและเยาวชนในระดับพื้นที่หรือบริบทท้องถิ่น “ท้องถิ่น” ถือเป็นหน่วยงานหรือกลไกระดับปฏิบัติการของรัฐ ที่เกิดจากแนวคิดการกระจายอำนาจ (Decentralization) จากส่วนกลางไปสู่ท้องถิ่น “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” (อปท.) จึงเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีการดำเนินงานที่มีอิสระและอยู่ในกำกับดูแลจากส่วนกลาง ทำหน้าที่บริหารจัดการกิจการต่าง ๆ ในท้องถิ่นของตน ด้วยเหตุนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงเป็นสถาบันทางสังคม (Social Institution) ที่มีบทบาทหน้าที่ตามมอหมาย

และดำเนินงานความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น รวมถึงการสร้างเสริมสนับสนุนเด็กและเยาวชนเพื่อให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นก็เป็นอีกบทบาทหน้าที่หนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการสนับสนุนการรวมตัวกันทำกิจกรรมสร้างสรรค์ในประเด็นที่หน่วยงานกำหนดหรือตามความสนใจของกลุ่มเด็กและเยาวชน การประสานหน่วยงานภายนอกร่วมสนับสนุน การผลักดันให้เกิดกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เป็นส่วนหนึ่งของสถาบันการศึกษา หรือการรวมตัวกันของกลุ่มเด็กและเยาวชนตามเขตพื้นที่ ตลอดจนทำให้กลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีอยู่เดิมได้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในการสนับสนุนของหน่วยงาน องค์กร บุคคล กลุ่มบุคคลอาจจะมี การดำเนินงานใน 3 รูปแบบคือ (1) การส่งเสริมความรู้ทักษะทัศนคติ (2) การส่งเสริมด้านทรัพยากร เช่น งบประมาณ สถานที่และอุปกรณ์ เป็นต้น (3) การส่งเสริมกำลังใจ ด้วยประกาศยกย่องเชิดชูเกียรติหรือการให้รางวัล เป็นต้น ซึ่งรูปแบบทั้งหมดล้วนเป็นการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่จะทำให้เด็กและเยาวชนใช้เวลาว่างไปในทางสร้างสรรค์และเกิดประโยชน์กับชุมชนท้องถิ่น เห็นคุณค่าของตนเองและเป็นพลเมืองตื่นรู้ที่มีคุณภาพ (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2559, 26) รายงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนประจำปี 2559 ในประเด็น “การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน” พบว่าแนวคิดของการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนยังมีความเข้าใจที่ไม่ตรงกันระหว่างเด็ก เยาวชนกับผู้ที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชน สำหรับเด็กและเยาวชนนั้นการมีส่วนร่วม หมายถึงทุกขั้นตอนของวงจรการพัฒนาตั้งแต่การคิดและวางแผน การลงมือปฏิบัติ การติดตามประเมินผล การรณรงค์เผยแพร่สื่อสารสาธารณะและการขยายผล อย่างไรก็ตามก็ยังมีพบว่ามี การรวมตัวกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มเด็กและเยาวชนทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการอย่างเป็นทางการเป็นรูปธรรม จึงไม่มีพลังเพียงพอที่จะขับเคลื่อนอย่างเป็นองค์รวมและยังไม่มีกลไกที่รับผิดชอบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในภาพรวมอย่างชัดเจน จำเป็นต้องเร่งสนับสนุนและพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนเพื่อการมีส่วนร่วม การจัดระบบสนับสนุน ทรัพยากร และการพัฒนาเครือข่ายเยาวชนระดับชาติให้เข้มแข็งจนเป็นส่วนหนึ่งของภาคีการพัฒนา

2.1.2 ตัวอย่างสภาเด็กและเยาวชนทั่วโลก

ในเอกสารฉบับนี้นำเสนอตัวอย่างองค์กรเด็กเยาวชนที่ได้รับการรับรองโดยกฎหมายจากต่างประเทศ ทั้งที่เป็นรูปแบบสภาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ สภาเยาวชนแห่งชาติ และองค์กรเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ซึ่งมีโครงสร้างของสภาเด็กและเยาวชนและรูปแบบการดำเนินงาน ดังต่อไปนี้

1. British Youth Council (ประเทศอังกฤษ)

สหราชอาณาจักรเป็นหนึ่งในประเทศชั้นนำของโลกในการขับเคลื่อนและผลักดันให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมทางสังคม รัฐบาลอังกฤษได้จัดตั้งหน่วยงานภาครัฐที่ดูแลกิจการด้านเด็กและเยาวชนและดูแลเรื่องนโยบายโดยตรง ให้กระทรวงการศึกษาดูแล ส่วนรัฐบาลสกอตแลนด์ (Scotland) มีการแต่งตั้งรัฐมนตรีว่าด้วยเด็กและเยาวชน (Minister of Children and Youth People) รวมถึงรัฐมนตรีว่าด้วยการเสริมสร้างศักยภาพเด็กและเยาวชน (Minister of Youth Empowerment) (Youth Policy Labs, 2015) ในยุคแรกเริ่มแห่งสหราชอาณาจักรก่อตั้งขึ้นในปี ค.ศ. 1948 โดยสำนักงานต่างประเทศของรัฐบาลเพื่อเตรียมการ

สำหรับการประชุม สมัชชาเยาวชนโลกครั้งแรก มีเป้าหมายคือการรวมกลุ่มคนหนุ่มสาวในสหราชอาณาจักร เพื่อต่อต้านกองกำลังคอมมิวนิสต์หลังจากสงครามโลกครั้งที่สอง และได้พัฒนามาทำงานด้านการพัฒนาสังคม และส่งเสริมวัฒนธรรม ในเวลาต่อมา

สภาเด็กและเยาวชนแห่งสหราชอาณาจักร เป็นองค์กรเด็กและเยาวชนระดับชาติที่มีส่วนในการตัดสินใจและเรียกร้องต่อรัฐบาลในประเด็นต่าง ๆ ผ่านการบริหารและวางแผนจากเด็กและเยาวชนโดยตรง โดยมีประธานองค์กรและคณะบริหารมาจากการเลือกตั้งผ่านการประชุมสภาเด็กและเยาวชนประจำปี ซึ่งคณะผู้บริหารมีอายุเกินกว่า 25 ปี มีสภาเด็กและเยาวชนระดับภูมิภาคจำนวน 12 ภูมิภาค ซึ่งจะมีการจัดประชุมประจำปี เพื่อส่งเสริม การทำงานของกลุ่มเด็กและเยาวชนและรับฟังเสียงสะท้อนจากเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ (United Kingdom Youth Parliament, 2018)

สำหรับเจ้าหน้าที่ประจำองค์กรเด็กและเยาวชนมีอายุเกิน 25 ปี ได้ แต่จำเป็นต้องเป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านเด็กและเยาวชนหรือนักกิจกรรมในพื้นที่นั้น ๆ โดยเด็กและเยาวชนสามารถเข้ามาเป็นสมาชิกและอาสาสมัครได้ผ่านการสมัคร สภาเด็กและเยาวชนบางส่วนจะทำหน้าที่คอยช่วยเจ้าหน้าที่ในการเก็บข้อมูลในพื้นที่ รวมถึงเป็นกระบอกเสียงให้แก่เด็กและเยาวชนในพื้นที่ทั่วประเทศ เพื่อส่งตรงผ่านไปที่คณะบริหารแล้วส่งต่อเป็นข้อเรียกร้องและการวางแผนยุทธศาสตร์ของการดำเนินงานขององค์กรต่อไป (British Youth Council, 2018)

พันธกิจหลักของสภาเด็กและเยาวชนแห่งสหราชอาณาจักร คือการเป็นศูนย์รวมด้านข้อมูลข่าวสาร พื้นฐานงานวิจัย เครื่องมือเพื่อการพัฒนา และเวทีการแสดงความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนทั่วสหราชอาณาจักร โดยมีภาคเครือข่ายทำงานคือองค์กรเด็กและเยาวชน สภาเด็กและเยาวชนระดับท้องถิ่น รวมถึงองค์กรพัฒนาเอกชนเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการยอมรับและสามารถตัดสินใจและให้ข้อเสนอในประเด็นต่าง ๆ ที่มีผลกระทบกับการใช้ชีวิตประจำวันของพวกเขาอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้สภาเด็กและเยาวชนแห่งสหราชอาณาจักร ยังเป็นหน่วยงานหลักในการเป็นที่ปรึกษาของรัฐบาลในการขับเคลื่อนนโยบายเรื่องเด็กและเยาวชน (Hugh Matthews, 2001, pp. 301-302)

2. German Federal Youth (ประเทศเยอรมนี)

ประเทศเยอรมัน เป็นอีกหนึ่งประเทศที่มีหน่วยงานภาครัฐที่ดูแลเรื่องนโยบายด้านการคุ้มครองและพัฒนาเด็กและเยาวชนอยู่ภายใต้กระทรวงกิจการครอบครัว ผู้สูงอายุ สตรีและเยาวชน (Ministry of Family Affairs, Senior Citizens, Women and Youth) โดยมีภาครัฐระดับกรมกำกับดูแล (Youth Policy Labs, 2014) และมีสภาเยาวชนแห่งชาติเยอรมันเป็นองค์กรเด็กและเยาวชนที่ทำงานอยู่นอกโครงสร้างของรัฐ

สภาเยาวชนแห่งชาติเยอรมัน (German Federal Youth Council) ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม ค.ศ.1949 โดย เป็นกลุ่มที่เด็กและเยาวชนที่ขับเคลื่อนการฟื้นฟูชาติภายใต้แนวความคิดของประชาธิปไตย โดยกำเนิดในพื้นที่ของเยอรมันตะวันออก (Taking It Global, 2006, p.13) โครงสร้างของสภาเยาวชนแห่งชาติเยอรมัน จะมีคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนเยอรมันซึ่งได้รับคัดเลือกจากสมาชิกในการประชุมสมัชชาประจำปี โดยมีการประชุม ประมาณ 8-10 ครั้งต่อปีเพื่อพูดคุยและระดมความคิดเห็นเรื่องทางการเมืองของประเทศ รวมถึง การหารือเรื่องกิจกรรมต่าง ๆ ที่ได้กำหนดจัดขึ้น โดยคณะบริหารจะต้องมีอายุไม่เกิน 26 ปี

บริบูรณ์ และมาจากตัวแทนของเด็กและเยาวชนหลายกลุ่มในประเทศทั้งการรวมกลุ่มด้านเศรษฐกิจ กลุ่มชาติพันธุ์ รวมถึงกลุ่มผู้อพยพเข้ามาในประเทศเยอรมัน แต่ละกลุ่มหรือองค์กรที่เป็นสมาชิกสภาเยาวชนแห่งชาติเยอรมันจะได้สิทธิเท่าๆกับหนึ่งเสียงต่อหนึ่งองค์กร ในการลงประชามติและเลือกประธานและคณะกรรมการสภาเยาวชนแห่งชาติเยอรมัน ไม่ว่าจะเป็กลุ่มองค์กรขนาดใหญ่หรือขนาดเล็ก โดยคณะกรรมการจะเป็นศูนย์รวมในการดำเนินงานของเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ

ในปัจจุบันสภาเยาวชนแห่งชาติเยอรมัน ดำเนินการในรูปขององค์กรพัฒนาสังคมเอกชนไม่แสวงหาผลกำไร (NPO) แยกการบริหารจัดการออกอย่างชัดเจนจากองค์กรของภาครัฐ มีองค์กรเด็กและเยาวชน 28 องค์กร และสภาเด็กเยาวชนท้องถิ่น 16 แห่ง ร่วมเป็นสมาชิกสภาเยาวชนแห่งชาติเยอรมัน โดยสภาเยาวชนแห่งชาติเยอรมันมีบทบาทเป็นผู้ร่วมพัฒนานโยบายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนร่วมกับกระทรวงกิจการครอบครัว ผู้สูงอายุ สตรีและเยาวชน และมีบทบาทในการทำประชามติกับเด็กและเยาวชน นโยบายสำคัญที่สภาเยาวชนแห่งชาติเยอรมันมีส่วนช่วยผลักดันและทำให้เกิดขึ้นคือ “กฎหมายสวัสดิการเด็กและเยาวชนเยอรมัน” (German Child and Youth Welfare Act) โดยร่างกฎหมายดังกล่าวได้ช่วยในการระดมทุนสำหรับการทำงานเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน การเข้าร่วมโครงการระหว่างประเทศ รวมถึงการจัดจ้างงานเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นประเด็นหลักในการขับเคลื่อนในงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน (DBJR, 2005, pp.2-3)

3. The Prime Minister Youth Council (ประเทศแคนาดา)

ก่อนปี ค.ศ. 2015 ตามผลสำรวจของ Youth Policy Lab (2014) ศึกษาพบว่า ประเทศแคนาดาไม่มีนโยบายด้านเด็กและเยาวชนที่เป็นรูปธรรมหรือมีสภาเด็กและเยาวชนระดับชาติ มีเพียงกลุ่มสภาเด็กและเยาวชนระดับท้องถิ่นหรือกลุ่มเฉพาะ โดยทางรัฐบาลกลางไม่ได้มีการระดมงบประมาณที่ชัดเจนในด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนและไม่มีหน่วยงานหลักจากทางรัฐบาลกลางในดูแลเรื่องเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน หากแต่มี บางจังหวัด (Province) ที่มีการจัดตั้งหน่วยงานระดับจังหวัดหรือองค์กรในพื้นที่สำหรับการดูแลเด็กและเยาวชน อาทิเช่น Ontario (Ministry of Children and Youth Service) และ Nova Scotia (Nova Scotia's Youth Secretariat) เป็นต้น จึงทำให้การทำงานด้านเด็กและเยาวชนและการรวมกลุ่มกันของเด็กและเยาวชน ในประเทศแคนาดามีความหลากหลาย กลุ่มสภาเด็กและเยาวชนในประเทศแคนาดามีหลายประเภท อาทิ Canada Youth Club (CYC) เป็นการรวมตัวของเด็กและเยาวชนในโรงเรียนมัธยมปลาย เพื่อใช้ช่วงเวลาว่างหลังเลิกเรียนหรือช่วงปิดเทอมฤดูร้อน ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสังคมและเพื่อพัฒนาศักยภาพของตนเอง (Canada Youth Club, n.d.)

นอกจากจะมีองค์กรเด็กและเยาวชนดำเนินงานและกิจกรรมกรรมภายในประเทศ ประเทศแคนาดา ยังมีการทำงานระหว่างประเทศด้วย ตัวอย่างเช่น Canada World Youth และ Young Canadian ทำงานโดยการลงพื้นที่ทำงานและฟื้นฟูสังคมทั้งในประเทศและนอกประเทศ เพื่อพัฒนาศักยภาพการเป็นผู้นำสร้างจิตสาธารณะและสร้างความเป็นพลเมืองโลกให้เกิดขึ้นผ่านการสร้างความยั่งยืนให้แก่วัฒนธรรมท้องถิ่น และสร้างความเข้าใจระหว่างกันในความแตกต่างที่เกิดขึ้น แม้ทางประเทศแคนาดาจะไม่มีกรวางแผนการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชนอย่างมีรูปแบบที่ชัดเจน แต่ด้วยความตื่นตัวของคนในภาคส่วนต่าง ๆ

ของสังคม จึงทำให้เกิดการรวมตัวของกลุ่มเด็กและเยาวชนและองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนขึ้นมากมาย

นับตั้งแต่ปี ค.ศ.2015 -ปัจจุบัน หลังจากที่ Justin Trudeau ดำรงตำแหน่งนายกรัฐมนตรี ได้มีการเปลี่ยนชื่อกระทรวงจาก กระทรวงกิจการระหว่างประเทศ (Ministry of Intergovernmental Affairs) เป็น กระทรวงกิจการระหว่างประเทศและเยาวชน (Ministry of Intergovernmental Affairs and Youth) โดยที่ Justin Trudeau ได้ดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีกระทรวงนี้ควบคู่ไปกับนายกรัฐมนตรีไปด้วย พร้อมกับได้จัดตั้ง “สภาเยาวชนของนายกรัฐมนตรี” (The Prime Minister’s Youth Council) โดยมีการคัดเลือกเด็กและเยาวชนอายุ 16-25 ปี จำนวนทั้งสิ้น 15 คน เพื่อเข้ามาเป็นสภาเด็กและเยาวชนของนายกรัฐมนตรี โดยสมาชิกสภาเยาวชน ของนายกรัฐมนตรีแต่ละคนจะมีความถนัดและความสนใจในประเด็นต่าง ๆ ที่ต่างกันไป และเป็นตัวแทนของกลุ่มเด็กและเยาวชนทั่วประเทศแคนาดา ทั้ง กลุ่มผู้อพยพเชื้อชาติต่าง ๆ กลุ่มนักศึกษาเพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวให้กับเด็กและเยาวชนในประเทศโดยสภาเยาวชนของนายกรัฐมนตรี ดำเนินการขึ้นเพื่อให้เด็กและเยาวชนมาร่วมเสนอความคิดเห็น ในเรื่องต่าง ๆ ทั้ง เรื่องการจ้างงานเยาวชน การศึกษาของเด็กและเยาวชน การสร้างความเข้มแข็งให้สังคมและประเด็นต่าง ๆ ในสังคมประเทศแคนาดา (Canada Government, 2016)

กล่าวโดยสรุป องค์กรเด็กเยาวชนในต่างประเทศไม่ว่าจะเป็นสภาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ สภาเยาวชนแห่งชาติ และองค์กรเด็กและเยาวชนแห่งชาติ มุ่งเน้นการพัฒนาให้เด็กและเยาวชนยุคใหม่ให้มีส่วนร่วมกับภาครัฐในด้านต่าง ๆ ทั้งการเป็นตัวแทนของกลุ่มเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ การแสดงความคิดเห็นของเด็กและเยาวชนในเวทีของภาครัฐ สภาเด็กและเยาวชนมีบทบาทเป็นผู้ร่วมพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ตลอดจน สภาเด็กและเยาวชนเป็นหน่วยงานหลักในการเป็นที่ปรึกษาของรัฐบาลในการขับเคลื่อนนโยบายเรื่องเด็กและเยาวชน

2.1.3 บทเรียนจากกระบวนการหนุนเสริมเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น

ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ในประเด็น “พื้นที่และกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กและครอบครัว” การดำเนินงานผ่านมามีหน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) ที่มีการกิจดำเนินงานร่วมกับภาคีในภูมิภาคต่าง ๆ ประกอบกับ พ.ศ.2550 รัฐบาลได้ประกาศ ให้ประเด็นพื้นที่และกิจกรรมสร้างสรรค์เป็นวาระของรัฐบาล ขอให้หน่วยงานทุกภาคส่วนสนับสนุนร่วมมือเพื่อให้เกิดพื้นที่ทางกายภาพและพื้นที่ทางสังคม ที่เกิดประโยชน์กับเด็กและให้คนในชุมชนได้ทำกิจกรรมสร้างสรรค์ร่วมกัน ส่วนใหญ่จะเป็นกิจกรรมที่ยึดโยงกับพื้นที่เชิงกายภาพ (กรมกิจการเด็กและเยาวชน , 2558, น.37) นอกจากการทำกิจกรรมเกี่ยวกับพื้นที่สร้างสรรค์แล้ว ขณะเดียวกันก็มีกลุ่มต่าง ๆ หน่วยงานภาครัฐและภาคประชาสังคม กลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีกระบวนการหนุนเสริมเด็กและเยาวชน เช่น กลุ่มไม้ขีดไฟ กลุ่มนวัตกรรมเยาวชนเพื่อสังคม (Why I Why) การพัฒนานวัตกรรมทางสังคมเพื่อขับเคลื่อนสุขภาวะโดยการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน (SIY) เป็นต้น จากการศึกษาวิจัยบทเรียนการหนุนเสริมเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น มีประเด็นสำคัญในกระบวนการหนุนเสริมเด็กและเยาวชนดังจะกล่าวต่อไป

โครงการ “การหนุนเสริมเยาวชนจิตอาสาสร้างสรรค์กิจกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเพื่อท้องถิ่น” โดยกลุ่มนวัตกรรมเยาวชนเพื่อสังคม (Why I Why) ได้ดำเนินงานสนับสนุนโครงการย่อยให้กลุ่มเด็กและเยาวชนดำเนินโครงการพัฒนาชุมชน เป็นการศึกษาและพัฒนากระบวนการหนุนเสริมเยาวชนจิตอาสาในพื้นที่ โดยเฉพาะศึกษาเรียนรู้บริบทของพื้นที่ รวมทั้งมีหลักสูตรพี่เลี้ยงเยาวชนจิตอาสา จากการดำเนินงานปีที่ผ่านมาพบว่าเด็กและเยาวชนจิตอาสา มีความกลัวที่จะปรึกษาหารือหรือแจ้งปัญหาต่าง ๆ ให้ทีมงานโครงการฯ ทราบอย่างตรงไปตรงมา ทำให้เมื่อเกิดปัญหาขึ้นโครงการจะทราบได้ล่าช้าหรือบางครั้งทราบเมื่อเกิดปัญหาการดำเนินงานของเด็กเยาวชนเกินกว่าจะช่วยแก้ไขแล้ว ส่งผลกระทบต่อการทำโครงการที่เด็กและเยาวชนดำเนินงาน นอกจากนี้บทเรียนของกลุ่มนวัตกรรมเยาวชนเพื่อสังคม (Why I Why) ที่ผ่านมายังพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่อย่างองค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาล ไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการเท่าที่ควร สาเหตุหนึ่งเป็นเพราะองค์กรเหล่านี้ยังไม่รู้จักกับองค์กรภาคประชาสังคมมากนักและโครงการลักษณะการพัฒนาเด็กและเยาวชน เท่าใดนัก จึงทำให้ยังไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการหรือไม่เข้าร่วมกิจกรรมของโครงการฯ ดังที่โครงการคาดหวัง นอกจากนี้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางพื้นที่ก็ไม่รู้จักกับกลุ่มเยาวชนที่ดำเนินงานในพื้นที่ของตนเอง ยิ่งทำให้ไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกับโครงการด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่ในอนาคตต้องมีการเปลี่ยนแปลงกลยุทธในการสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มากขึ้น

โครงการ “ผู้นำเยาวชนสร้างสรรค์เพื่อการเปลี่ยนแปลงในชุมชนพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้” โดยมูลนิธิอิธอแกม ประเทศไทย (2560) ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) มีวัตถุประสงค์ให้เด็กและเยาวชนมีทักษะชีวิตห่างไกลจากยาเสพติด สร้างเครือข่ายแกนนำเยาวชนในพื้นที่ที่สามารถเชื่อมโยงกับเครือข่ายและกลไกสนับสนุนเดิมที่มีอยู่แล้ว รวมทั้งเพื่อรับรู้ถึงปัญหาอันเป็นผลกระทบ จากปัญหาความรุนแรง และทราบถึงศักยภาพของคนรุ่นใหม่อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในอนาคต โดยข้อค้นพบคือการเชื่อมโยงและสร้างเครือข่ายกับกลุ่มองค์กรและชุมชน (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2558, น.37)

กลุ่มเด็กและเยาวชน “กลุ่มไม้ขีดไฟ” ได้ดำเนินงาน “โครงการพลังคนรุ่นใหม่ พลังเสริมสร้างสุขภาวะ” โดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักสร้างสรรค์โอกาสและนวัตกรรม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) โครงการดังกล่าวใช้กลยุทธ์ “ชวนเพื่อนมาร่วมงาน” โดยได้ร่วมมือกับภาคีเครือข่ายที่เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนด้วยกัน คือ มูลนิธิเยาวชนเพื่อการพัฒนา กลุ่มรักษ์เขาใหญ่ กลุ่มลูกมะพร้าว กลุ่มใบไม้ เป็นต้น เป็นการสานพลังเครือข่ายกลุ่มกิจกรรมที่ทำงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนอยู่แล้ว และที่มีกิจกรรมและการดำเนินงานในพื้นที่ใกล้เคียงกัน กลุ่มแต่ละกลุ่มร่วมจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนและต่อยอดข้อมูลความรู้และเครือข่ายการทำงาน ให้เป็นลักษณะที่เป็นทีมมากขึ้น

กลุ่มไม้ขีดไฟดำเนินงานด้วยการสร้างกลไกการหนุนเสริมและพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน โดยอาศัยกลไกหลายอย่าง ได้แก่ (1) กลไกหนุนเสริมผ่านบุคคล คือการพัฒนา “พี่เลี้ยงแม่ข่าย” (Node) (2) กลไกหนุนเสริมผ่านกิจกรรม คือการให้ความรู้ด้านการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนผ่านการจัดกิจกรรมและ

การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามพื้นที่ (3) กลไกภาคีเครือข่ายในการทำงาน คือการทำงานผ่านเครือข่ายที่เข้าร่วมกับกลุ่ม (4) กลไกการจัดสรรงบประมาณให้กับสภาเด็กและเยาวชนกลุ่มเด็กและเยาวชน เป็นต้น

การดำเนินงานเรื่อง **“เมืองที่เป็นมิตรกับเด็กและเยาวชน”** (Child and Youth Friendly City) ซึ่งให้ความสำคัญกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบเทศบาลซึ่งในระหว่างเมืองที่ขยายตัวเป็นเมืองใหม่ในการออกแบบเมืองที่เป็นมิตร เมืองที่เป็นมิตรกับเด็กและเยาวชน หมายถึง ระบบการปกครองในท้องถิ่นทั้งในเมือง (Urban) หรือในแถบชนบท (Rural) ที่มีขนาดใหญ่และขนาดเล็ก มีเป้าหมายเพื่อการประกันสิทธิของเด็ก ในการได้รับบริการและสวัสดิการที่จำเป็น มีระบบพัฒนาเมืองเพื่อให้สามารถจัดบริการสาธารณะและสร้างพื้นที่ปลอดภัยสำหรับเด็กและเยาวชน เช่น ด้านสุขภาพ ด้านการศึกษา เป็นต้น สำหรับประเทศไทยกำลังพัฒนารูปแบบเมืองที่เป็นมิตรต่อเด็กและเยาวชน โดยมีกลุ่มนำร่อง คือ เขตบึงกุ่ม กรุงเทพมหานคร เทศบาลนครนนทบุรี เทศบาลตำบลแม่กา จังหวัดพะเยา เทศบาลนครขอนแก่น เทศบาลนครภูเก็ต เทศบาลตำบลลำทับ จังหวัดกระบี่ เทศบาลตำบลเจ้าพระยาสุรศักดิ์ จังหวัดชลบุรี อย่างไรก็ตามในกระบวนการสร้างเมืองที่เป็นมิตรสำหรับเด็กและเยาวชนจะต้องประกอบไปด้วย การส่งเสริมสิทธิเด็ก การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของเด็ก กรอบกฎหมาย ที่เป็นมิตรกับเด็ก กลยุทธ์ด้านสิทธิเด็ก หน่วยสิทธิเด็ก กลไกและการประสานงาน การประเมินผลกระทบ งบประมาณ (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2558 น.39)

กรมกิจการเด็กและเยาวชน (2558) ได้จัดทำรายงานผลการศึกษาเรื่อง **“บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กและครอบครัว”** มีข้อค้นพบด้านบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดโครงสร้างและอัตรากำลังของนักพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีองค์ความรู้ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนและครอบครัว กิจกรรมที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนเป็นกิจกรรมแบบโครงการ ซึ่งไม่ได้วัดผลสัมฤทธิ์การพัฒนาเด็กเยาวชนและครอบครัว องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดข้อมูลความรู้ที่ทันสมัยในด้านการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็ก และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเด็กและครอบครัวในชุมชนพื้นที่ ไม่ทราบว่าใครทำงานหรือกิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กบ้าง ตลอดจนขาดการประชาสัมพันธ์การทำงาน เป็นต้น

โครงการ **“การศึกษาและพัฒนานวัตกรรมทางสังคมเพื่อขับเคลื่อนสุขภาวะโดยการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน : กรณีศึกษานำร่องสภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัด” (2561)** โดยคณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ผ่านการสนับสนุนของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กรมกิจการเด็กและเยาวชน โครงการฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาคุณลักษณะและรูปแบบของนวัตกรรมทางสังคมเพื่อขับเคลื่อนสุขภาวะโดยเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมได้ดำเนินงานส่งเสริมสภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัด ในขับเคลื่อนและพัฒนา **“นวัตกรรมทางสังคม”** ซึ่งหมายถึง ผลผลิตทางความคิดที่มีความแปลกใหม่และสร้างผลกระทบต่อสังคมได้ในวงกว้าง อาจอยู่ในรูปแบบของระบบการจัดการทรัพยากร การสื่อสาร ศิลปวัฒนธรรม รูปแบบการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาศักยภาพ การให้ความช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ จากการทำนิเวศโครงการ พบว่า การพัฒนาทักษะความรู้และการพัฒนานวัตกรรมทางสังคมสัมพันธ์กันอย่างกับทุนทางสังคม วัฒนธรรม ภูมิปัญญา สภาพบริบทแวดล้อมทางเศรษฐกิจ และพบว่าการพัฒนานวัตกรรมทางสังคมโดยเด็กและเยาวชนมีส่วนร่วม ทำให้เด็กและเยาวชนได้คิดค้นและลงมือออกแบบวิธีการแก้ปัญหาในชุมชนใกล้ตัวของตนเองเป็นกระบวนการนำไปสู่การเกิดจิตสำนึกของการเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ผลลัพธ์ที่

เกิดขึ้นในโครงการฯ คือ สภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัด สามารถสร้างนวัตกรรมทางสังคมเพื่อให้เกิดการปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลต่อคนในชุมชน ทั้งทางด้าน กาย จิต สังคม และปัญญา รวมไปถึงการมีจิตสำนึกต่อครอบครัว ชุมชน สังคมของตนเอง และกระบวนการดังกล่าวยังเป็นกระบวนการที่ให้เด็กและเยาวชนได้มีโอกาสได้ทดลองทำ เป็นกระบวนการที่ชี้ให้เห็นถึงปัญหาสังคมในปัจจุบัน ตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสังคม ตลอดจนเด็กและเยาวชนจะต้องมีอำนาจในการต่อรองเชิงนโยบายในเรื่องที่เกี่ยวข้องหรือส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนโดยตรง ดังนั้นถ้าหากเราปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีทักษะความคิดสร้างสรรค์ ก็จะสามารถเสริมพลังให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนหรือสังคมใกล้ตัวผ่านสิ่งที่เรียกว่า “นวัตกรรมทางสังคม”

อย่างไรก็ดีจากการถอดบทเรียนโครงการฯ ได้พบว่ามีจุดอ่อนและไม่ได้มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย คือ การดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัดขาดการสนับสนุนและการมีส่วนร่วมจากภาครัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้ามาสนับสนุนเด็กและเยาวชนและสภาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นของตนจะส่งผลให้สภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชนมีศักยภาพ และมีทรัพยากรในการขับเคลื่อนนวัตกรรมสังคมมากขึ้นไปอีก

การศึกษาและพัฒนานวัตกรรมทางสังคมเพื่อขับเคลื่อนสุขภาวะโดยการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน : กรณีศึกษานำร่องสภาเด็กและเยาวชนระดับจังหวัด จึงได้มีข้อเสนอแนะ คือ

(1) การส่งเสริมให้มีการเรียนการสอนและการทำกิจกรรมเกี่ยวกับ “นวัตกรรมทางสังคม” (Social Innovation) ให้กับเด็กและเยาวชน

(2) ส่งเสริมให้มีศูนย์การเรียนรู้ (Knowledge Center) ในระดับท้องถิ่น สำหรับการรวมกลุ่มทำกิจกรรมหมุนเวียนต่าง ๆ เป็นพื้นที่กลางในการส่งเสริมและให้คำแนะนำกับเด็กและเยาวชน โดยคำนึงถึงทุนทางสังคมที่มีอยู่ในท้องถิ่น

(3) จัดให้มีกองทุนสนับสนุนสำหรับเด็กและเยาวชนในการทดลองพัฒนานวัตกรรมทางสังคม โดยอุดหนุนทรัพยากรให้แก่เด็กและเยาวชนในท้องถิ่น อาทิ เงินทุน บุคลากร เครื่องมือ องค์กรความรู้ รวมทั้งเป็นพื้นที่ทดลองของเศรษฐกิจสร้างสรรค์รูปแบบต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาและต่อยอดในระดับที่สูงขึ้นโดยคำนึงถึงทุนทางสังคม ในท้องถิ่น

(4) ให้มีบุคลากรที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่น (ระดับอำเภอและตำบล) ซึ่งเป็นบุคลากร ผู้ทำงานด้านเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ เพื่อเป็นผู้ให้คำปรึกษากับเครือข่ายเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่น รวมทั้งเป็นศูนย์กลางการประสานงานระหว่างหน่วยงานภาครัฐส่วนกลาง องค์กรในท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชนกับเด็กและเยาวชนในการดำเนินงานที่เกี่ยวกับเด็กและเยาวชน

กล่าวโดยสรุป บทเรียนจากกระบวนการหนุนเสริมเด็กและเยาวชนของกลุ่มและองค์กรทั้งภาครัฐและ ภาคประชาสังคมที่เป็นบทเรียนในรูปแบบกลไกที่นำไปสู่การทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีตัวอย่างเช่น กลไกส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนหรือสังคมใกล้ตัวผ่าน “นวัตกรรมทางสังคม” กลไกภาคีเครือข่ายคนทำงานด้านเด็กและเยาวชน กลไกหนุนเสริมผ่านบุคคลผ่านพี่เลี้ยงเยาวชน (Node) กลไกการจัดสรรงบประมาณให้กับสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยเป็นกองทุนสนับสนุนสำหรับเด็กและเยาวชนในการทดลอง

พัฒนาโครงการหรือนวัตกรรมทางสังคม สร้างกลไกเป็นพื้นที่ทดลองของเศรษฐกิจสร้างสรรค์รูปแบบต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการพัฒนาและต่อยอดในระดับที่สูง รวมถึงการพัฒนาระบบสนับสนุนที่เชื่อมโยงกับเครือข่ายและกลไกสนับสนุนเดิมที่มีอยู่แล้ว กลไกการสนับสนุนเด็กและเยาวชนดังกล่าวจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีการส่งเสริมสิทธิเด็ก การมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจของเด็กและเยาวชน กลยุทธ์ด้านสิทธิเด็ก ตลอดจนองค์ประกอบโครงสร้างท้องถิ่น ต้องมีแผนยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน อย่างไรก็ตามการสร้างกลไกหนุนเสริมเด็กและเยาวชนก็มีเงื่อนไขและข้อจำกัดอยู่ ยกตัวอย่างเช่น อัตรากำลังของนักพัฒนาเด็กและเยาวชนที่มีองค์ความรู้ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนและครอบครัว และยังพบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่รู้จักกับองค์กรภาคประชาสังคมมากนัก รวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่คุ้นเคยกับโครงการลักษณะการพัฒนาเด็กและเยาวชนระยะยาวเท่าใดนัก ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางพื้นที่ก็ไม่รู้จักกับกลุ่มเยาวชนที่ดำเนินงานในพื้นที่ของตนเอง

2.1.4 การส่งเสริมพัฒนาสภาเด็กเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การส่งเสริมพัฒนาสภาเด็กเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นบทบาทหน้าที่หนึ่งอันสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการสนับสนุนร่วมมือเพื่อให้เกิดกิจกรรมและโครงการทางสังคม ที่เกิดประโยชน์กับเด็กและให้คนในชุมชนได้ทำกิจกรรมสร้างสรรค์ร่วมกัน การสำรวจ “ผลงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการคุ้มครอง ส่งเสริม พัฒนาเด็กและเยาวชน” (คณะอนุกรรมการจัดสมัชชา การพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติแห่งชาติ, 2560) มีตัวอย่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดังต่อไปนี้

องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ โครงการ “ความความโปร่งใสและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน” องค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว อ.แม่ริม จ.เชียงใหม่ เป็นหน่วยงาน ที่มีผลงานดีเด่นหลายด้านและได้รับรางวัลจำนวนมาก การริเริ่มดำเนินการโครงการต่าง ๆ ล้วนมาจากการร่วมด้วยช่วยกันคิดจากชุมชนกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและกลุ่มเด็กและเยาวชน ภายใต้ชื่อ “ช่วงก้ากิด” ซึ่งเป็น การจัดกิจกรรมในรูปแบบลานแสดงความคิดเห็นของประชาชนปีละ 2-3 ครั้ง เป็นเวทีที่ทุกคนในชุมชนเสนอปัญหาเร่งด่วนของหมู่บ้านที่เดือดร้อนและต้องการความช่วยเหลือ เวทีนี้ได้นำมาสู่โครงการพัฒนาต่าง ๆ เช่น ถังขยะทองคำและโครงการผลิตแก๊สจากขี้หมู เป็นต้น ทั้งนี้สภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชนสามารถเสนอโครงการหรือกิจกรรมที่ต้องการผ่านเวทีดังกล่าวได้ กล่าวได้ว่าความโดดเด่นขององค์การบริหารส่วนตำบลดอนแก้ว คือ การเน้นการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมให้มากที่สุดทั้งในด้านนโยบายและการบริหาร เน้นให้ชุมชนเป็นหูเป็นตาและเฝ้าระวังการทุจริตคอร์รัปชัน ให้ประชาชนผู้ใช้บริการเป็นผู้ตรวจสอบ

เทศบาลตำบลแม่สุก อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา โครงการ “พัฒนาแกนนำเด็กและเยาวชนตำบลแม่สุก” เป็นการดำเนินการโดยมีแกนนำเด็กและเยาวชนเป็นตัวขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชน ผลงานที่

สำคัญคือการใช้กลไกเด็กและเยาวชนเป็นผู้ขับเคลื่อนกิจกรรมในพื้นที่ตำบลแม่สุก คือ (1) เด็กและเยาวชนมีทักษะความสามารถในการทำงานเป็นกลุ่มเป็นทีม สร้างสรรค์กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาตนเอง ชุมชนและสังคม (2) เด็กและเยาวชนมีบทบาทและมีพื้นที่ในการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาตนเอง ชุมชน สังคมอย่างต่อเนื่องเต็มศักยภาพ (3) เด็กและเยาวชนได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ มีความสามัคคีกัน (4) เด็กและเยาวชนนำความรู้ประสบการณ์มาใช้ในการพัฒนากิจกรรมเด็กและเยาวชนให้มีความต่อเนื่องและพัฒนาต่อไปอย่างยั่งยืน (5) หน่วยงานทุกภาคส่วนในทุกระดับเห็นความสำคัญต่อการมีบทบาทและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ของเยาวชนและพร้อมสนับสนุนอย่างเต็มที่ (6) มีคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนแม่สุกเพื่อขับเคลื่อนการทำงานของสภาเด็กและเยาวชนตำบลแม่สุก สำหรับปัจจัยสำคัญที่แสดงให้เห็นบทบาทของท้องถิ่นในการขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จคือ ท้องถิ่นมีความสามารถในการบูรณาการงานด้านเด็กและเยาวชนไปกับงานอื่น ๆ ซึ่งได้รับความร่วมมือจากบุคคลภายในหน่วยงานท้องถิ่น ตลอดจนภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ในการช่วยขับเคลื่อนงานด้านเด็กและเยาวชนสู่ความสำเร็จ

เทศบาลตำบลอากาศอำนวย อำเภออากาศอำนวย จังหวัดสกลนคร โครงการ “ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอากาศอำนวย” มีที่มาจากเทศบาลตำบลอากาศอำนวยอยู่ในพื้นที่ที่ผู้คนส่วนใหญ่สืบเชื้อสายมาจากกลุ่มชาติพันธุ์ ไทโย้ย ซึ่งในปัจจุบันชุมชนได้รับอิทธิพลจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงความเป็นอยู่และเกิดการผสมกลมกลืนทางวัฒนธรรม ซึ่งจะเอกลักษณ์ของชาวไทโย้ยกำลังจะเลือนหายไป เช่น การพูดภาษาไทย พิธีไหลห่านบูชาไฟ การเล่นโย้ยกลองเลง และการทำผ้าย้อมคราม เทศบาลตำบลอากาศอำนวยจึงได้ผสานพลังกับเด็กและเยาวชนในชุมชนและเครือข่ายภายนอก เพื่อทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น กิจกรรมประกวดผ้าย้อมคราม โดยให้เด็กและเยาวชนริเริ่มคิดค้นลายผ้ากันเอง รวมทั้งรวบรวมองค์ความรู้ของกลุ่มชาติพันธุ์ไทโย้ยมาเพื่อจัดแสดงเป็นแหล่งเรียนรู้ชุมชน จากกิจกรรมที่ผ่านมาส่งผลให้เด็กและเยาวชนในท้องถิ่นได้รับช่วงสานต่อการย้อมผ้าคราม สามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นถ่ายทอดผ่านสื่อ และได้มีเยาวชนรุ่นใหม่ผลัดเปลี่ยนเข้ามาเป็นสมาชิกเรียนรู้ในศูนย์การเรียนรู้ชุมชนอยู่ตลอดเวลา

เทศบาลนครยะลา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ได้ดำเนินการ “โครงการเยาวชนจิตอาสาพัฒนาท้องถิ่น” โดยโครงการฯ มีวัตถุประสงค์ปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนเกิดจิตสำนึกในการดูแลสมบัติสาธารณะ ตลอดจนช่วยเหลือผู้อื่นด้วยหัวใจความเป็นมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญ เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนในสังคมเรียนรู้วัฒนธรรม ที่แตกต่างภายใต้บริบทของความไม่สงบในจังหวัดชายแดนใต้ รวมทั้งเด็กและเยาวชนได้รวมตัวกันในยามว่างพัฒนาพื้นที่ เยี่ยมผู้ด้อยโอกาสเพื่อให้เกิดความรู้สึกร่วมกันและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งในสังคมเดียวกัน โครงการเยาวชนจิตอาสาพัฒนาท้องถิ่นมีกลุ่มเป้าหมายการพัฒนา คือ สมาชิกสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชนจังหวัดยะลา การดำเนินงานโดยให้คณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดเป็นกลไกในการขับเคลื่อนงาน ทั้งการระดมเครือข่าย การประชุมวางแผนการทำงานและการประชาสัมพันธ์ให้สมาชิกสภาเด็กและเยาวชน ตลอดจนเด็กและเยาวชนที่ต้องการเข้าร่วมกิจกรรมให้รับรู้ถึงข้อมูลข่าวสารที่สภาเด็กและเยาวชนขับเคลื่อนอยู่ สำหรับปัจจัยสำคัญที่แสดงให้เห็นบทบาทของท้องถิ่นในการขับเคลื่อนสู่ความสำเร็จ คือ องค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่น ให้การสนับสนุนและเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วม แสดงความคิดเห็นก่อนการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการใด ๆ ก็ตาม

โครงการ “ออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา” (Yala City Municipality Youth Orchestra) โครงการนี้มีที่มาและความสำคัญ เนื่องจากปี พ.ศ.2547 เป็นต้นมา ได้เกิดเหตุการณ์ความไม่สงบขึ้นในพื้นที่ชายแดนใต้ ทำให้ประชาชนได้รับผลกระทบทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและ การศึกษา เทศบาลนครยะลา จึงได้ริเริ่มก่อตั้งวงดนตรีออร์เคสตราเยาวชนเทศบาล นครยะลา (Yala city municipality youth orchestra : YMO) ในปี พ.ศ. 2559 ตลอดระยะเวลา 10 ปีที่วงออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลาได้ก่อตั้งขึ้นมาได้ แสดงผลงานเป็นที่ประจักษ์ต่อสายตาประชาชนจำนวนมาก สร้างชื่อเสียงให้คนยะลาเป็นที่รู้จักทั้งในประเทศ และต่างประเทศ กิจกรรมออร์เคสตราเยาวชนเทศบาลนครยะลา นับว่าตอบโจทยปัญหาที่เกิดขึ้นเนื่องจากได้ แสดงให้เห็นได้ว่า “ดนตรีคือสื่อสันติสุข” ทำให้คนที่มีความแตกต่างกันสามารถอยู่รวมกันได้อย่างมีความสุข และสามารถรวมพลังสร้างสรรค์สิ่งดีงามร่วมกันได้

กล่าวได้ว่า การดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมา มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นแบบอย่างที่ดีในปฏิบัติงาน (Best Practice) ซึ่งมีการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ในพื้นที่ท้องถิ่นของตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพและเห็นผลเป็นรูปธรรม แต่ในขณะเดียวกัน รูปแบบการดำเนินงานด้านการสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อยู่ในเชิงการสนับสนุนทรัพยากร การส่งเสริมความสามารถ และเป็นการจัดกิจกรรมรายครั้งเป็นส่วนใหญ่ การดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่ได้เป็นรูปแบบ การพัฒนาระบบกลไกการส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองท้องถิ่นที่มีความต่อเนื่องและยั่งยืน รวมทั้งการสนับสนุนการมีส่วนร่วม การระดมสรรพกำลังของภาคส่วนต่าง ๆ ในการส่งเสริมพัฒนาเด็ก และเยาวชน ที่นำไปสู่การริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชนสังคมของตนเองในระยะยาว

2.2 กฎหมาย นโยบายและแผนที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 กฎหมายเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านเด็กและเยาวชน

เป็นที่ทราบกันดีว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” เป็นองค์กรหนึ่งที่มีบทบาทและหน้าที่ที่สำคัญ ในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะบทบาทในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งถือเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญในอนาคต และมีประสิทธิภาพเพื่อให้สามารถเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพต่อไป ซึ่งการพัฒนาเด็กและเยาวชนมี กำหนดไว้ในกฎหมายสำคัญหลายฉบับเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านเด็กและเยาวชน ดังนี้

1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ในมาตรา 250 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น ตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น ทั้งนี้ตามที่กฎหมายบัญญัติ การจัดทำบริการสาธารณะและกิจการสาธารณะใดที่สมควรให้เป็นหน้าที่

และอำนาจโดยเฉพาะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละรูปแบบ หรือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานหลักในการดำเนินการให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งต้องสอดคล้องกับรายได้ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามวรรคสี่ และกฎหมายดังกล่าวอย่างน้อยต้องมีบัญญัติเกี่ยวกับกลไกและขั้นตอนในการกระจายหน้าที่ และอำนาจ ตลอดจนงบประมาณและบุคลากรที่เกี่ยวกับหน้าที่และอำนาจดังกล่าวของส่วนราชการให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย

2. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองท้องถิ่น พ.ศ. 2542 เป็นกฎหมายแม่บทที่กำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน ดังนี้ มาตรา 16 ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบล มีอำนาจและหน้าที่ มาตรา 16 (9) การจัดการศึกษา (10) การสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชรา และผู้ด้อยโอกาส (15) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน (16) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น

มาตรา 17 (27) ภายใต้บังคับมาตรา 16 ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด มีอำนาจและหน้าที่ในการสังคมสงเคราะห์ และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรี คนชราและผู้ด้อยโอกาส (6) การจัดการศึกษา (7) การส่งเสริมประชาธิปไตย ความเสมอภาค และสิทธิเสรีภาพของประชาชน (8) การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของราษฎรในการพัฒนาท้องถิ่น (18) การส่งเสริมการกีฬา จารีตประเพณี และวัฒนธรรมอันดีงามของท้องถิ่น

มาตรา 18 ให้กรุงเทพมหานครมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเองตามมาตรา 16 และมาตรา 17

3. พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ในมาตรา 24 ได้กล่าวถึงบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอาไว้ว่า ปลัดกระทรวง ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้อำนวยการเขต นายอำเภอ ปลัดอำเภอ ผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอหรือผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่คุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่อยู่ในเขตพื้นที่ ที่รับผิดชอบ ไม่ว่าเด็กจะมีผู้ปกครองหรือไม่ก็ตาม รวมทั้งมีอำนาจและหน้าที่ดูแลและตรวจสอบสถานรับเลี้ยงเด็ก สถานแรกรับ สถานสงเคราะห์ สถานคุ้มครองสวัสดิภาพ สถานพัฒนาและฟื้นฟูและสถานพินิจที่ตั้งอยู่ในเขตอำนาจ แล้วรายงานผลการตรวจสอบต่อคณะกรรมการ คณะกรรมการคุ้มครองเด็ก กรุงเทพมหานคร หรือคณะกรรมการคุ้มครองเด็กจังหวัดแล้วแต่กรณี เพื่อทราบและให้มีอำนาจและหน้าที่เช่นเดียวกับพนักงานเจ้าหน้าที่ตามพระราชบัญญัติ

4. พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2552

มาตรา 50 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลตำบลมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้ (7) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

มาตรา 53 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลเมืองมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้ (1) กิจการตามที่ระบุไว้ในมาตรา 50

มาตรา 54 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลเมืองอาจจัดทำกิจกรรมใด ๆ ในเขตเทศบาล ดังต่อไปนี้ (4) ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก

มาตรา 56 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย เทศบาลนครมีหน้าที่ต้องทำในเขตเทศบาลดังต่อไปนี้
(1) กิจการตามที่ระบุไว้ในมาตรา 53 (2) ให้มีและบำรุงการสงเคราะห์มารดาและเด็ก

5. พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552 ได้กำหนดในมาตรา 66 องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ ในการพัฒนาตำบล ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม มาตรา 67 ภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย องค์การบริหารส่วนตำบล มีหน้าที่ต้องทำในเขตองค์การบริหารส่วนตำบล ดังต่อไปนี้ (5) ส่งเสริมการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (6) ส่งเสริมการพัฒนาสตรี เด็ก เยาวชน ผู้สูงอายุ และผู้พิการ

6. พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติพ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติพ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 พัฒนาจากพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ซึ่งกำหนดแนวทางและปรับปรุงวิธีการในการส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพสังคม ปัจจุบันโดยให้องค์กรเอกชนและองค์กรส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมมากขึ้น

มาตรา 8 ให้สำนักงานหรือสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดร่วมมือ ส่งเสริม และประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนตามวรรคหนึ่ง ให้คำนึงถึงหลักการและแนวทางการมีส่วนร่วมของประชาชนและประชาสังคมในท้องถิ่นด้วย

มาตรา 22 ให้องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล โดยคำแนะนำของหัวหน้าบ้านพักเด็กและครอบครัว ในแต่ละจังหวัด จัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนตำบล สภาเด็กและเยาวชนเทศบาล แล้วแต่กรณีซึ่งสมาชิกประกอบด้วยเด็กและเยาวชนที่อยู่ในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลหรือเทศบาลนั้นให้มีคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนตำบลหรือคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลประกอบด้วยประธานสภาหนึ่งคน และผู้บริหารอีกไม่เกิน ยี่สิบคน ซึ่งคัดเลือกกันเองจากสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนตำบล หรือสมาชิกสภาเด็กและเยาวชนเทศบาล แล้วแต่กรณี โดยคำนึงถึงผู้พิการและผู้ด้อยโอกาส ให้มีหน้าที่บริหารงานทั่วไปของสภาเด็กและเยาวชนและปรึกษาร่วมกันเพื่อกำหนดแนวทางในการจัดกิจกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนในเขตพื้นที่ รวมทั้งดำเนินการอื่นใดที่จำเป็นเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของพระราชบัญญัตินี้

มาตรา 23 สภาเด็กและเยาวชนตำบลและสภาเด็กและเยาวชนเทศบาล มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้
(1) ประสานงานระหว่างสภาเด็กและเยาวชนตำบล สภาเด็กและเยาวชนเทศบาล สภาเด็กและเยาวชนอำเภอ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ของเด็กและเยาวชน (2) ส่งเสริม สนับสนุน และเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ด้านวิชาการ การศึกษา สุขภาพ กีฬา อาชีพ และวัฒนธรรมในท้องถิ่นของเด็กและเยาวชน (3) ส่งเสริม สนับสนุน ให้เด็กและเยาวชนได้แสดงความคิดเห็นหรือแสดงออกอย่างสอดคล้องกับ

ความรู้ความสามารถที่พัฒนาไปตามวัยของเด็กหรือเยาวชน โดยเฉพาะเรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน (4) จัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นให้มีความรู้ความสามารถ รวมทั้งคุณธรรมและจริยธรรม (6) รวบรวมข้อมูล ข้อเสนอแนะ หรือประเมินเรื่องที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนในเขตพื้นที่ เพื่อส่งต่อข้อมูลดังกล่าวให้กับสภาเด็กและเยาวชนอำเภอ (7) เสนอความเห็นต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนรวมทั้งการแก้ปัญหาที่มีผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนในเขตพื้นที่ (8) เสนอความเห็นต่อคณะกรรมการเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐและองค์กรเอกชนหรือองค์กรชุมชนที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนในเขตพื้นที่ (9) ออกข้อบังคับเกี่ยวกับการประชุมและการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่โดยให้คณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนตำบลหรือคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนเทศบาล ทั้งนี้ให้สอดคล้องกับข้อบังคับของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย

2.2.2 นโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

1. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) คือ โครงการภายใต้องค์การสหประชาชาติ (United Nation) Sustainable Development Goals (SDGs) ซึ่งเป็นการขยายผลต่อยอดเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (Millennium Development Goals : MDGs) โดยมองความเชื่อมโยงในการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เพื่อบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาอย่างยั่งยืนร่วมกันภายในปี 2030 โดยมี 193 ประเทศ รวมถึงไทยได้มีฉันทามติร่วมด้วย โดยเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน คือการดำเนินงานเพื่อการพัฒนาที่สนองตอบ ต่อความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ทำให้คนรุ่นต่อไปในอนาคตต้องประนีประนอมยอมลดทอนความสามารถที่จะตอบสนองความต้องการของตนเอง เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) คือการเชื่อมโยง ใน การพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม ที่เชื่อมโยงจากทั้งระดับท้องถิ่นสู่โลกและจากโลกสู่ท้องถิ่น (From Local to Global) ทิศทางการพัฒนาดังกล่าวถือเป็นโอกาสสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืน ให้เข้มข้นและชัดเจนขึ้น ทั้งในระดับนโยบายของภาครัฐตลอดจนการเปลี่ยนผ่านสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ขององค์กรธุรกิจและภาคส่วนต่าง ๆ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนนี้สอดคล้องไปกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนได้เชื่อมโยงกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน คือ การสำรวจว่ากลุ่มเด็กและเยาวชนในประเทศได้ดำเนินการด้านใดไปแล้วบ้างที่เกี่ยวกับ SDGs การให้ความรู้ความเข้าใจแก่เด็ก และเยาวชนเรื่อง SDGs และการพัฒนาที่ยั่งยืน การสร้างกลไกเพื่อให้การสนับสนุนกิจกรรมเด็กและเยาวชน ที่ตอบโจทย์ SDGs เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานเพื่อบรรลุ SDGs ของประเทศ เป็นต้น

2. ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี

ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี คือกรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561 - 2579) โดย “ยุทธศาสตร์ชาติ” จะเป็นกรอบอย่างหนึ่งในการจัดทำนโยบายและการจัดสรรงบประมาณของรัฐบาล ชุดต่อ ๆ ไป ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์ “*ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนา ตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง*” นำไปสู่การพัฒนาให้คนไทยมีความสุข และตอบสนอง

ต่อการบรรลุซึ่งผลประโยชน์แห่งชาติ ในการที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างรายได้ระดับสูง เป็นประเทศพัฒนา โดยมีสาระสำคัญของยุทธศาสตร์/แผนที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนดังต่อไปนี้

1) การพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิตให้สนับสนุนการเจริญเติบโตของประเทศ โดยพัฒนาเริ่มตั้งแต่ ในครรภ์และต่อเนื่องไปตลอดช่วงชีวิต ได้แก่ (1) ช่วงการตั้งครรภ์ / แรกเกิด / ปฐมวัย (2) วัยเรียน (3) วัยรุ่น / นักศึกษา (4) วัยแรงงาน และ (5) วัยผู้สูงอายุ

2) การยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ เท่าเทียมและทั่วถึง โดยการปฏิรูปโครงสร้างและระบบบริหารจัดการการศึกษาในทุกระดับ การเข้าถึงการศึกษาอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง และการยกระดับสถาบันการศึกษาในสาขาที่มีความเชี่ยวชาญสู่ความเป็นเลิศ ปฏิรูประบบการคลังด้านการศึกษา เพื่อเพิ่มคุณภาพและประสิทธิภาพ การจัดการศึกษาส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากภาคเอกชนในการจัดการศึกษา ปรับระบบการผลิตและพัฒนาครูพัฒนาระบบการประเมินและการรับรองคุณภาพ รวมทั้งให้มีการปฏิรูประบบการเรียนรู้

3) การสร้างเสริมให้คนมีสุขภาพที่ดี โดยมุ่งเน้นการป้องกันและควบคุมปัจจัยที่คุกคามสุขภาพ การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพ การส่งเสริมรูปแบบการดำเนินชีวิตที่สนับสนุนการมีสุขภาพกาย และจิตที่ดี การสร้างและเผยแพร่ความรู้ด้านสุขภาพเพื่อนำไปสู่การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพพัฒนารูปแบบ การกีฬาเพื่อสุขภาพที่เหมาะสมกับแต่ละช่วงวัย

4) การสร้างความอยู่ดีมีสุขของครอบครัวไทย เสริมสร้างศักยภาพและบทบาทหน้าที่ของสถาบันครอบครัวในการบ่มเพาะ วางรากฐานการพัฒนาจิตใจให้เข้มแข็ง มีคุณธรรม จริยธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต จิตสำนึกสาธารณะ ควบคู่ไปกับการสร้างค่านิยมหลักของไทยให้สมาชิกในครอบครัว สร้างความอบอุ่นและมั่นคงให้สมาชิกในครอบครัว

นอกจากยุทธศาสตร์ชาติจะเกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนยังเกี่ยวข้องกับท้องถิ่นด้วย โดยมีสาระสำคัญ คือ การกระจายศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี โดยการพัฒนาศูนย์กลางความเจริญทางเศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยีในระดับภูมิภาค กำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจแต่ละกลุ่มจังหวัด จัดระบบเมืองที่เอื้อต่อการใช้ชีวิตที่มั่นคงและปลอดภัย การปรับเปลี่ยนโครงสร้างกฎหมายระเบียบการบริหารราชการแผ่นดินเพื่อวางระบบกลไกแต่ละภูมิภาคและระดับจังหวัด พัฒนาระบบฐานข้อมูลความรู้และนวัตกรรม การเพิ่มขีดความสามารถกับชุมชนท้องถิ่นในการพัฒนาการพึ่งตนเองและการจัดการตนเอง

3. แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 - 2564

การพัฒนาประเทศไทยในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) อยู่ในห้วงเวลาของการปฏิรูปประเทศเพื่อแก้ปัญหาพื้นฐานหลายด้านที่สั่งสมมานาน ท่ามกลางสถานการณ์โลก ที่เปลี่ยนแปลงรวดเร็วและเชื่อมโยงกันใกล้ชิดมากขึ้น การแข่งขันด้านเศรษฐกิจจะเข้มข้นมากขึ้น สังคมโลกจะมีความเชื่อมโยงใกล้ชิดกันมากขึ้นเป็นสภาพไร้พรมแดน การพัฒนาเทคโนโลยีจะมีการเปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็วและกระทบชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและการดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างมาก

หัวใจสำคัญของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 คือ หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยได้กำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาประเทศไทย คือ “ระบบเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง สังคมที่มีคุณภาพ สภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ คนไทยเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์” โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ได้แก่ (1) การเตรียมความพร้อมด้านกำลังคนและการเสริม สร้างศักยภาพของประชากรในทุกช่วงวัย ให้เป็นทุนมนุษย์ที่มีศักยภาพสูง ตั้งแต่การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะทางสมอง ทักษะการเรียนรู้ ทักษะชีวิตและทักษะทางสังคม เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ การหล่อหลอมให้คนไทยมีค่านิยมตามบรรทัดฐานที่ดีของคนไทยทุกช่วงวัย เด็กวัยเรียนและวัยรุ่นได้รับการพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถที่เหมาะสมในแต่ละช่วงวัย การเตรียมความพร้อมของกำลังคนด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การยกระดับคุณภาพ การศึกษาสู่ความเป็นเลิศ และการเสริมสร้างให้คนมีสุขภาพดี (2) การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ โดยมุ่งเน้น การยกระดับคุณภาพการให้บริการทางสังคมอย่างทั่วถึงโดยเฉพาะด้านการศึกษาและสาธารณสุข

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มียุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ดังต่อไปนี้

ยุทธศาสตร์ที่ 1 คือการเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ซึ่งมีความสำคัญกับการคุ้มครองและส่งเสริมเด็กและเยาวชน โดยเป้าหมายของยุทธศาสตร์ที่ 1 มีดังนี้คือ

1. คนไทยส่วนใหญ่มีทัศนคติและพฤติกรรมตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม ประชากรอายุ 13 ปีขึ้นไป มีกิจกรรมการปฏิบัติตนที่สะท้อนการมีคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มขึ้น

2. คนในสังคมไทยทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ และความสามารถเพิ่มขึ้น : เด็กปฐมวัยมีพัฒนาการเต็มตามศักยภาพไม่น้อยกว่าร้อยละ 85 เด็กวัยเรียนและวัยรุ่นมีสติปัญญาและความฉลาดทางอารมณ์เพิ่มขึ้นค่าคะแนน IQ เฉลี่ยไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และเด็กร้อยละ 70 ต้องมีคะแนน EQ ไม่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน

3. คนไทยมีการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานสากลและมีความสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง : การใช้อินเทอร์เน็ตเพื่อการอ่านหาความรู้เพิ่มขึ้น

4. คนไทยมีสุขภาพะที่ดีขึ้น : ประชากรอายุ 15 - 79 ปี มีภาวะน้ำหนักเกินลดลง การคลอดในผู้หญิง กลุ่มอายุ 15 - 19 ปี ลดลง

5. สถาบันทางสังคมมีความเข้มแข็งและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศเพิ่มขึ้นโดยเฉพาะสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา ชุมชน สื่อมวลชน และภาคเอกชน

ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม โดยเป้าหมายของยุทธศาสตร์ที่ 2 คือการเพิ่มโอกาสการเข้าถึงบริการพื้นฐานทางสังคมของภาครัฐ มีอัตราการเข้าเรียนสุทธิ (ที่ปรับปรุง) ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเท่ากับร้อยละ 90 โดยไม่มีความแตกต่างระหว่างกลุ่มนักเรียน/นักศึกษาที่ครอบครัว มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคม และสัดส่วนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาทุกระดับขั้นผ่านเกณฑ์คะแนนร้อยละ 50 มีจำนวนเพิ่มขึ้นและความแตกต่างของคะแนน ผลสัมฤทธิ์ระหว่างพื้นที่และภูมิภาคลดลง

4. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ขึ้น โดยมีเป้าหมายในเชิงสังคมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนในประเด็น การศึกษา โดยเป้าหมายสุดท้ายของแผนการศึกษาแห่งชาติมีดังต่อไปนี้

1. ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ สามารถเป็นกลไกในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของทุนมนุษย์ ที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ เพื่อให้ประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักของประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างยั่งยืน ภายใต้พลวัตของโลกศตวรรษที่ 21

2. ประชากรทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษาและการเรียนรู้ จากระบบการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นหลากหลาย และสนองตอบความต้องการของผู้เรียน เพื่อยกระดับขั้นของสังคมภายใต้ระบบเศรษฐกิจฐานความรู้ (knowledge-based economy) ที่เอื้อต่อการสร้างสังคมแห่งปัญญา และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ที่ประชาชนสามารถแสวงหาความรู้และเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต

3. ผู้เรียนแต่ละระดับการศึกษา ได้รับการพัฒนาขีดความสามารถเต็มตามศักยภาพที่มีอยู่ในตัวตนของแต่ละบุคคล และมีคุณลักษณะนิสัย/พฤติกรรมที่พึงประสงค์ มีองค์ความรู้ที่สำคัญและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งทักษะการดำรงชีวิต และทักษะความรู้ความสามารถและสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ที่ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ

4. ภาคการศึกษามีทรัพยากรและทุนที่เพียงพอสำหรับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพมาตรฐาน จากการมีส่วนร่วมในการระดมทุนและสนองทุนเพื่อการศึกษาจากทุกภาคส่วนของสังคม ผ่านการเสียภาษีตามสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง การบริจาค และการร่วมรับภาระค่าใช้จ่ายทางการศึกษา

5. สถานศึกษามีระบบการบริหารและการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ด้วยคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล สามารถให้บริการการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของบริบทเชิงพื้นที่ระดับประเทศและระดับภูมิภาค ในฐานะที่เป็นศูนย์กลางของการบริการด้านการศึกษาในภูมิภาคอาเซียน (hub for education) และเป็นภาคเศรษฐกิจหนึ่งของระบบเศรษฐกิจของประเทศและของภูมิภาคที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทย

5. แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 - 2564

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 - 2564 ได้กำหนดกรอบทิศทางการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยให้ความสำคัญกับตัวเด็กและเยาวชน บริบทที่อยู่แวดล้อมตัวเด็กและเยาวชน อาทิ ครอบครัว ชุมชน สถาบันทางศาสนา สังคม การระดมสรรพกำลังของภาคีทุกระดับและออกแบบนวัตกรรม การจัดการความรู้ เพื่อให้หน่วยงานทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ องค์กรเอกชน ภาคธุรกิจและภาคประชาสังคมทุกระดับใช้เป็นแนวทาง ในการบริหารจัดการและดำเนินการตามภารกิจขององค์กร ทิศทางของแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 - 2564 ได้มุ่งเน้นให้เด็กและเยาวชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีเหมาะสมตามช่วงวัย ให้ความสำคัญกับการทำงานที่ตัวเด็กและเยาวชนพร้อมกับบริบทแวดล้อมทางสังคมที่อยู่รอบตัว

เด็กและเยาวชนที่ส่งผลต่อ การพัฒนา อาทิ ครอบครัว ชุมชนและสังคม เป็นแนวทางในการกำหนด ยุทธศาสตร์และมาตรการในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 – 2564 ประกอบด้วย 5 ยุทธศาสตร์ ดังนี้

ยุทธศาสตร์	มาตรการ
ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาศักยภาพ และสร้างภูมิคุ้มกันเด็กและเยาวชน	มี 7 มาตรการ ว่าด้วย (1) คุณภาพชีวิต (2) กีฬา (3) การคุ้มครอง เป็นพิเศษ (4) ทักษะศตวรรษที่ 21 (5) ศักยภาพทางเศรษฐกิจ (6) คุณธรรม จริยธรรม (7) สิ่งแวดล้อม/ภัยพิบัติ
ยุทธศาสตร์ที่ 2 เสริมสร้าง ความ เข้ม แข็ง ของ กลไก สภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนา เด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพ	มี 6 มาตรการ ว่าด้วย (1) สถาบัน ครอบครัว (2) สถาบันศาสนา (3) ศูนย์พัฒนาเด็กปฐมวัยและสถาบันการศึกษา (4) ชุมชน (5) สื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์ (6) พื้นที่เรียนรู้
ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริม การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน	มี 6 มาตรการ ว่าด้วย (1) การรณรงค์ให้ความรู้ความเข้าใจ (2) การพัฒนาศักยภาพ (3) การสนับสนุนการรวมกลุ่มและการทำงาน พัฒนาสังคม (4) การสนับสนุนทรัพยากร (5) การเสริมสร้างพลัง / สมรรถนะของเครือข่าย (6) การสร้างความเข้มแข็งให้หน่วยงาน รับผิดชอบหลัก
ยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมบทบาท และระดมความร่วมมือของทุกภาค ส่วนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน	มี 3 มาตรการ ว่าด้วย (1) การส่งเสริมบทบาทองค์กรการปกครอง ส่วนท้องถิ่น (2) การส่งเสริมบทบาทองค์กรธุรกิจและธุรกิจเพื่อสังคม (3) การประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน
ยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนา นวัตกรรมการบริหารจัดการในการ พัฒนาเด็กและเยาวชน	มี 4 มาตรการ ว่าด้วย (1) การพัฒนาศักยภาพและการสนับสนุน บุคลากร (2) ระบบฐานข้อมูล (3) นวัตกรรมและต้นแบบการมีส่วนร่วม ของเด็กและเยาวชน (4) ประสิทธิภาพของกฎหมายและมาตรการ

แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 - 2564 มีสาระสำคัญเกี่ยวข้องกับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเด่นชัด คือ **ยุทธศาสตร์ที่ 4** การส่งเสริมบทบาทและระดมความร่วมมือของ ทุกภาคส่วนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน มี 3 มาตรการ คือ (1) การส่งเสริมบทบาทองค์กรการปกครองส่วน ท้องถิ่น (2) การส่งเสริมบทบาทองค์กรธุรกิจและธุรกิจเพื่อสังคมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน (3) การ ประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนมุ่งสู่การพัฒนานโยบายและลงทุนด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ทั้งนี้เพื่อให้การขับเคลื่อนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและนำไปสู่การพัฒนาเยาวชนอย่างแท้จริง คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) ได้จัดทำ **แผนปฏิบัติการพัฒนาเด็กและ เยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2564** โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีมาตรการในระดับปฏิบัติการส่งเสริมบทบาท องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งประกอบด้วย 3 มาตรการต่อไปนี้

<p><u>มาตรการที่ 1</u> การส่งเสริมบทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น</p>	<ol style="list-style-type: none"> ส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน ที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบในการดำเนินการกิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีการพัฒนาศักยภาพที่เหมาะสมตามช่วงวัยรวมทั้งการมีส่วนร่วมต่อสังคม ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่เป็นกลไกเชื่อมประสานเชิงพื้นที่ให้กับ ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกในการแก้ปัญหาความไม่ปลอดภัยและการเฝ้าระวังปัจจัยเสี่ยงในพื้นที่ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน
<p><u>มาตรการที่ 2</u> การส่งเสริมบทบาทองค์กรธุรกิจและธุรกิจเพื่อสังคมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน</p>	<ol style="list-style-type: none"> ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการเพื่อสังคมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน ทั้งที่เป็นลักษณะการดำเนินการที่คำนึงถึงผลกระทบต่อเด็กและเยาวชน มุ่งสู่การพัฒนาเชิงสังคมในวิถีชีวิตของการสร้างคุณค่าทางธุรกิจ และดำเนินการกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนในรูปแบบต่าง ๆ ส่งเสริม สนับสนุน ประสานความร่วมมือกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise: SE) ที่มีจุดมุ่งหมายในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาเด็กและเยาวชน
<p><u>มาตรการที่ 3</u> การประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนมุ่งสู่การพัฒนานโยบายและลงทุนด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน</p>	<ol style="list-style-type: none"> การเสริมสร้างประสิทธิภาพกลไกในการสร้างเสริมการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน ได้แก่ สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติแห่งชาติ สมัชชาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ เวทีสิทธิเด็ก และสภาเด็กและเยาวชน ส่งเสริมให้เกิดการบูรณาการระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศ สนับสนุนให้หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคเอกชน ร่วมกันระดมทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน อาทิ งบประมาณ กำลังคน องค์ความรู้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนานโยบายและรูปแบบการลงทุนด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ตั้งแต่ระดับชุมชน ตำบล จังหวัดและประเทศในรูปแบบที่มีความเหมาะสมสอดคล้องกับบริบท

กล่าวได้ว่าแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 - 2564 และแผนปฏิบัติการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2564 ได้กำหนดยุทธศาสตร์และมีมาตรการเป็นกรอบ

แนวทางในการดำเนินงานในการบูรณาการระหว่างหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาเด็ก และเยาวชนของประเทศ ส่งเสริมบทบาทขององค์กรธุรกิจและธุรกิจเพื่อสังคม ตลอดจนส่งเสริมบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยกำหนดเอาไว้อย่างชัดเจน

หากพิจารณากฎหมาย นโยบาย แผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านเด็กและเยาวชน จะเห็นได้ว่าภาครัฐได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเด็กเยาวชนมากขึ้น กฎหมายหลายฉบับได้

กำหนดพันธกิจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีบทบาททั้งด้านการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนมากขึ้น ตัวอย่างเช่น พรบ.การส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 นอกจากนี้ นโยบายและแผนด้านเด็กและเยาวชนในระยะที่ผ่านมา เช่น แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 คือ การมีสุขภาวะที่ดีขึ้นจากการพัฒนาคุณธรรม สติปัญญาและความใฝ่รู้ รวมไปถึงการมีสุขภาพจิตที่ดี การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพคนที่ทำให้คนไทยทุกช่วงชีวิตมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ทั้งด้านสุขภาวะ ความรู้ และมีมาตรฐานการครองชีพที่ดี ตลอดจนถึงการศึกษา การสังเคราะห์ การสร้างสรรค์เพื่อต่อยอดไปสู่การสร้างนวัตกรรมความรู้ และต่อเนื่องไปถึงการเรียนรู้ตลอดชีวิต แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2560 – 2564 ที่กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะต้องดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชนให้สอดคล้องกับแผนการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศ ตลอดจนท้องถิ่นต้องเชื่อมโยงกับภาคส่วนอื่นที่ดำเนินการด้านเด็กและเยาวชน

ตารางสรุป กฎหมาย นโยบายและแผนยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง

การส่งเสริมและพัฒนาเด็ก และเยาวชน	ภารกิจและอำนาจหน้าที่ของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านเด็กและเยาวชน
1. เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)	1. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 มาตรา 250
2. ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี	2. พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 มาตรา 16 17 18
3.แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579	3. พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 มาตรา 24
4. แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2560 - 2564	4. พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 13) พ.ศ. 2552 มาตราที่ 50 53 54 และ 56
	5. พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2536 แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2552 มาตรา 66 และ มาตรา 67
	6. พระราชบัญญัติการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชน แห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 22 23

บทที่ 3

บทบาทและกลไกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน

3.1 บทบาทองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนและสภาเด็กและเยาวชน การพัฒนาเด็กและเยาวชน

การพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เริ่มต้นขึ้นจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ตระหนักถึงปัญหาเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่น เช่น ปัญหายาเสพติด วัตถุอันตราย ความรุนแรงในพฤติกรรมและอาชญากรรม ฯลฯ และเห็นว่าปัญหาด้านเด็กและเยาวชนเป็นเรื่องที่ต้องร่วมกันเร่งแก้ไข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งใกล้ชิดกับประชาชน มีอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น จึงจะต้องสร้างพลังชุมชนให้กลับมาเข้มแข็ง มีศักยภาพ เพื่อดูแลปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากปัญหาดังกล่าว กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยจึงได้จัดทำ **“มาตรฐานการพัฒนาเด็กและเยาวชนของท้องถิ่น”** ขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการจัดบริการสาธารณะด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) บนพื้นฐานของความถูกต้องเหมาะสมทางวิชาการ โดยคำนึงถึงศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและบริบทความพร้อมด้านทรัพยากรท้องถิ่นชุมชนที่มีอยู่ มาตรฐานการพัฒนาเด็กและเยาวชนมีวัตถุประสงค์ 5 ข้อได้แก่ (1) เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาเต็มตามศักยภาพและเหมาะสมตามวัย (2) เพื่อปรับวิธีการจัดบริการจากสาขาการพัฒนาเป็นการจัดบริการตามพัฒนาการของแต่ละวัยให้เป็นมาตรฐานสากล (3) เพื่อปรับบทบาทการบริหารของหน่วยงานภาครัฐ เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนให้ครอบครัว และทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมรับผิดชอบการพัฒนาเด็กและเยาวชน (4) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำยุทธศาสตร์ โครงการ กิจกรรมเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ มีความถูกต้องเหมาะสมทางวิชาการและสอดคล้องกับความต้องการของเด็กและเยาวชนภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในชุมชน (5) เพื่อเป็นเครื่องมือในการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

“มาตรฐานการพัฒนาเด็กและเยาวชนของท้องถิ่น” ได้มีดัชนีบ่งชี้ใน 4 ประเด็นที่สำคัญดังต่อไปนี้

การพัฒนาเด็กและเยาวชน	เกณฑ์มาตรฐานตัวบ่งชี้
1. การบริหารจัดการ งบประมาณ การมีส่วนร่วม	<ul style="list-style-type: none"> - วิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบาย แผนดำเนินงาน กิจกรรมที่มีต่อเด็กและเยาวชน - สัดส่วนงบประมาณ การลงทุนในโครงการต่าง ๆ - การจัดประชุมสัมมนา กิจกรรมภาคสังคม บริการสาธารณะ - การมีส่วนร่วม ปัญหาและสถานการณ์ สิทธิเด็ก
2. สภาวะด้านสุขภาพ ความแข็งแรง การออกกำลังกาย	<ul style="list-style-type: none"> - โภชนาการ ส่วนสูง น้ำหนักของเด็ก - การเลี้ยงดู การรักษาพยาบาล - ความเสี่ยง อันตราย การบาดเจ็บ - สุขภาพจิต การดูแลปกป้องชีวิต
3. สภาวะด้านการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> - ความพร้อมของครูผู้สอนต่อจำนวนเด็กจำนวนโรงเรียน - การศึกษาต่อ การออกกลางคัน - ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ คอมพิวเตอร์ - งบประมาณ การลงทุนทางการศึกษา
4. สภาวะด้านสังคม	<ul style="list-style-type: none"> - การจดทะเบียน การหย่าร้าง - การจัดระเบียบพื้นที่สำหรับเด็ก สังคมกลุ่มเพื่อน - ความผิดที่เกิดขึ้นทางเพศ ยาเสพติด อบายมุขต่าง ๆ - เด็กกับความสัมพันธ์ครอบครัว การทิ้งทารก

คู่มือ “มาตรฐานการพัฒนาเด็กและเยาวชนของท้องถิ่น” เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งมาตรฐานการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการทำยุทธศาสตร์ โครงการ กิจกรรมเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ มีทั้งการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ แผนแม่บท แผนเชิงปฏิบัติการ คณะกรรมการดำเนินการ งบประมาณ มีความถูกต้องเหมาะสมทางวิชาการและสอดคล้องกับความต้องการของเด็กและเยาวชนภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในชุมชน ดังนั้นมาตรฐานการพัฒนาเด็กและเยาวชน จึงการกำหนดภารกิจ ขั้นตอนการปฏิบัติ ที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากจะมี “มาตรฐานการพัฒนาเด็กและเยาวชนของท้องถิ่น” ที่ได้ดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องแล้ว กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้จัดทำ “มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก” โดยมุ่งเน้นพัฒนาเด็กอายุระหว่าง 2-5 ปี ที่เข้ารับการอบรมเลี้ยงดู และพัฒนาความพร้อม ด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญา ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หลักเกณฑ์ให้สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบและหนังสือสั่งการ รวมทั้งอำนาจ

หน้าที่ตามบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีความเหมาะสมและเป็นปัจจุบันเพื่อรองรับนวัตกรรมต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด ท้องถิ่นอำเภอ ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุน การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปอย่างมีระบบ มี มาตรฐานและมีคุณภาพตามหลักวิชาการ เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถ ส่งเสริมและพัฒนาให้เด็กปฐมวัยภายในท้องถิ่น มีพัฒนาการสมบูรณ์ตามวัย ครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้าน ร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และด้านสติปัญญาและ มีความพร้อมในการเข้าศึกษาต่อในระดับ การศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไปในปัจจุบัน (พ.ศ. 2562) กรมส่งเสริม การปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กำลังจัดทำ “คู่มือมาตรฐานการดูแลเด็กและเยาวชน” ฉบับใหม่ ซึ่งยัง ดำเนินการไม่แล้วเสร็จ

การพัฒนาสภาเด็กและเยาวชน

สืบเนื่องจากการสัมมนาวันเยาวชนแห่งชาติ : เสียงสะท้อนจากเยาวชนเนื่องในวันเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2547 เยาวชนได้เสนอความต้องการให้มีการจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนแห่งชาติขึ้น คณะกรรมการ จัดงานวันเยาวชนแห่งชาติจึงมีมติให้สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คน พิการ และผู้สูงอายุ (สท.) ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นกรมกิจการเด็กและเยาวชนดำเนินโครงการจัดให้มีสภาเด็กและ เยาวชนจังหวัดน่านร่อง ในปี 2547 รวม 4 จังหวัด คือ เชียงราย สุรินทร์ ปราจีนบุรีและสตูล

ต่อมาคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ ได้สานต่อนโยบายดังกล่าวโดยมอบให้ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ขยายผลการจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนให้ครบทั้ง 76 จังหวัด ภายในปี 2549 ในหลักการ “เด็กนำ ผู้ใหญ่หนุน” รวมทั้งพร้อมจัดสรรงบประมาณให้ทุกจังหวัด ดำเนินการ และ เมื่อวันที่ 14 มกราคม 2551 ได้ประกาศใช้ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและ เยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 โดยให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดจัดให้มีสภา เด็กและเยาวชนระดับอำเภอ จำนวน 878 อำเภอ และระดับจังหวัด 76 จังหวัด และให้กรมกิจการเด็กและ เยาวชนจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร และสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย โดย พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาเด็กแห่งชาติปี พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้มีที่ปรึกษาคณะกรรมการสภาเด็กและ เยาวชนระดับอำเภอ ประกอบด้วย (1) พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (2) ผู้อำนวยการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ดูแลอำเภอนั้น (3) ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (4) ผู้แทนองค์กรเอกชน หรือองค์กรชุมชนที่มีกิจกรรมหรือผลงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน พระราชบัญญัติส่งเสริมการ พัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชนหรือองค์กร ชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานกับเด็กและเยาวชนเพิ่มมากขึ้นแต่ยังไม่ได้มีบทบาทที่ชัดเจนมาก นัก

ในปี พ.ศ. 2553 รัฐบาลมีนโยบายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนให้มีการจัดให้มีสภาเด็ก และเยาวชนตำบล แม้ว่าจะมิได้กำหนดไว้ในกฎหมายก็ตาม เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนของ

ท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และเป็นแกนนำในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน รวมทั้ง ให้ข้อเสนอแนะความคิดเห็นในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น ซึ่งพบว่ามีการจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนตำบลกว่า 5,000 แห่ง ซึ่งสภาเด็กและเยาวชนตำบลยังไม่ถูกกำหนดไว้ในกฎหมาย รวมทั้งสภาเด็กและเยาวชนยังไม่เกิดขึ้นในทุกตำบล

เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2560 พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ได้กำหนดให้มีจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนในระดับตำบลขึ้น โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนให้มีการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนตำบล เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนของท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เป็นแกนนำในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะความคิดเห็นในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น นโยบายดังกล่าวนี้ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการด้านการส่งเสริมพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน

ผลจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ได้กำหนดแนวทางและปรับปรุงวิธีการในการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันโดยกำหนดจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนตำบล สภาเด็กและเยาวชนเทศบาล สภาเด็กและเยาวชนอำเภอ สภาเด็กและเยาวชนเขต สภาเด็กและเยาวชนจังหวัด สภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร และสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ซึ่งมีโครงสร้างเชื่อมโยงกัน รวมทั้งให้หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นองค์กรเอกชน ภาคประชาสังคม ร่วมส่งเสริมสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ตารางสรุปบทบาทหน้าที่ การส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560

ที่	หน่วยงาน	บทบาท/ภารกิจหน้าที่
1.	บ้านพักเด็กและครอบครัว (บพด.)	1. ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล 2. เป็นที่ปรึกษาให้กับสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล โดยการให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะเมื่อสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาลที่เกิดปัญหาอุปสรรค
2.	อบต./เทศบาล	1. ดำเนินการจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาลตามแนวทางที่กำหนด 2. จัดทำประกาศและทำเนียบของคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล 3. จัดทำบัตรประจำตัวให้กับคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล 4. พัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาลให้มีความเข้มแข็งได้ตามมาตรฐานที่กำหนด 5. ประสานให้สมาชิกสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาลประชุมสามัญประจำปีอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง 6. ประสานให้คณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาลประชุมคณะกรรมการ

ที่	หน่วยงาน	บทบาท/ภารกิจหน้าที่
		สภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง 7. ประสานให้สภาเด็กและเยาวชนจัดทำข้อบังคับของสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล โดยให้สอดคล้องกับข้อบังคับของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย 8. ประสานให้สภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล 9. ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาลตามแผนปฏิบัติการของสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล 10. กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล 11. สรุปผลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาลให้กับบ้านพักเด็กและครอบครัว
3.	นายอำเภอ	1. ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล 2. เป็นที่ปรึกษาให้กับสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล โดยการให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะเมื่อสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาลเกิดปัญหาอุปสรรค
4.	ผู้ว่าราชการจังหวัด	เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนจังหวัด และให้แต่งตั้งที่ปรึกษาคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนจังหวัด
5.	พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.)	1. ร่วมมือกับบ้านพักเด็กและครอบครัว สนับสนุน ส่งเสริมให้เกิดการจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2. ส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล 3. เป็นที่ปรึกษาในการให้คำแนะนำข้อเสนอแนะแก่สภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล
6.	สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ (สสว.)	1. ศึกษาพัฒนารูปแบบแนวทาง โดยศึกษาวิจัยการพัฒนานวัตกรรม การถอดบทเรียน นำไปต่อยอดขยายผล 2. การประเมินผล ติดตามผล วิเคราะห์สังเคราะห์ ผลกระทบในระดับนโยบาย และสัมฤทธิ์ผลของสภาเด็กและเยาวชน ต่อทิศทางการพัฒนากลุ่มเป้าหมายเด็กและเยาวชนในพื้นที่กลุ่มจังหวัด 3. ให้คำปรึกษาแนะนำ ส่งเสริม สนับสนุน การจัดทำโครงการ กิจกรรมบรรจุในแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด
7.	ศึกษาธิการจังหวัด	1. ให้ความร่วมมือ ประชาสัมพันธ์ การจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล ใน-นอกระบบโรงเรียน 2. ให้ความร่วมมือกับบ้านพักเด็กและครอบครัว (บพด.) ในการดำเนินการของสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล

ที่	หน่วยงาน	บทบาท/ภารกิจหน้าที่
8.	หน่วยงานของรัฐ/ เอกชน อื่น ๆ ใน พื้นที่	1. ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล 2. เป็นที่ปรึกษาให้กับสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล โดยการให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะเมื่อสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาลเกิดปัญหาอุปสรรค

กล่าวได้ว่าพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล ดำเนินการจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาลขึ้น เพื่อให้สภาเด็กและเยาวชนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เผยแพร่ด้านวิชาการ การศึกษาสุขภาพ กีฬา อาชีพ และวัฒนธรรม รวมทั้งเพื่อประสานงานแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ในด้านต่าง ๆ ของเด็กและเยาวชน และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พระราชบัญญัติดังกล่าวส่งผลให้มีสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับ การเกิดขึ้นของสภาเด็กและเยาวชนตำบล / เทศบาล ทำให้ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการดำเนินงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นตนเองอย่างชัดเจนมากขึ้น

3.2 กลไกการพัฒนากลุ่มเด็กและเยาวชนและสภาเด็กและเยาวชน

นับตั้งแต่การประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนในหลายด้าน ทั้งการสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน โดยมีทั้งหน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) กลุ่มชุมชน หรือแม้แต่ตัวเด็กและเยาวชนเองที่สนใจในการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ ที่ผ่านการสนับสนุนเด็กและเยาวชนนั้นมีหลายด้านและมีกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชนหลายกลไก โดยกลไกที่หนุนเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชนมีกลไกที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

3.2.1 กลไกด้านการพัฒนาศักยภาพ

หลักสูตรอบรมนักพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับท้องถิ่น

ในปี พ.ศ. 2559 กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จัดทำร่างหลักสูตรฝึกอบรม “นักพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับท้องถิ่น” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ปฏิบัติงานด้านเด็กและเยาวชนภาคประชาสังคม มีศักยภาพในการทำงานเพื่อการส่งเสริมพัฒนาและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้นักพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นดูแลปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากปัญหาและดำเนินงานที่ประโยชน์ต่อสังคม กรมกิจการเด็กและเยาวชนจึงได้จัดทำหลักสูตรเพื่อพัฒนานักพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับท้องถิ่น โดยเน้นการสร้าง ความเข้าใจความสำคัญของการเป็นวิทยากรกระบวนการ และเรียนรู้ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล การออกแบบกิจกรรม และการเขียนแผนโดยใช้ฐานข้อมูลที่มีอยู่ และฝึกทักษะการแสดงความคิดเห็นต่อแผนการดำเนินการของกลุ่มอื่น การนำเสนอประสบการณ์เดิมมาออกแบบพัฒนาโครงการ

ออกแบบการปฏิบัติงาน และนำไปปฏิบัติจริงในพื้นที่ โดยกำหนดให้มีวิชาการออกแบบกระบวนการปฏิบัติงาน โครงการและการประเมินผล เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมได้บูรณาการความรู้เพื่อพัฒนางานด้านเด็ก และเยาวชน ไปปฏิบัติ โดยครอบคลุมเนื้อหา คือ การออกแบบพัฒนาโครงการ การออกแบบการปฏิบัติงาน ปัญหาและอุปสรรค พร้อมแนวทางการแก้ไขปัญหาและการติดตามและประเมินผลโครงการ เป็นต้น ทั้งนี้เมื่อนักพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับท้องถิ่น ผ่านการฝึกอบรมครบถ้วนตามหลักสูตรแล้ว จะต้องมีการนำความรู้ ไปสู่การปฏิบัติได้จริงในท้องถิ่นของตน อย่างไรก็ตามโครงการดังกล่าวนี้ก็ไม่ได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง และยังไม่ทั่วถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.2.2 กลไกด้านการรับฟังความเห็นและการเสนอแนะ

สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติแห่งชาติ

สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติแห่งชาติ เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็ก และเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ.2560 มาตรา 11 (4) กำหนดให้ คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) มีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติแห่งชาติอย่างน้อยปีละครั้ง เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ ด้านเด็กและเยาวชน ทบทวนกลไกและกระบวนการทำงานและพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะและทัศนคติในการ พัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศ สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติแห่งชาติจึงเป็นกลไกหรือเวที รับฟังความเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องหรือดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมหรือสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน ที่เข้าร่วมประชุมสมัชชา ฯ ตลอดจน เวทีสมัชชาฯ ยังเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมเสนอแนะนโยบายต่อคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและ เยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) เพื่อนำไปดำเนินการสั่งการให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องส่งเสริมสนับสนุนเด็กและ เยาวชนตามความเห็นของสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติแห่งชาติ

สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติแห่งชาติ ซึ่งการจัดสมัชชาฯ ประจำปี 2560 และ ประจำปี 2561 ที่ผ่านมา ได้จัดขึ้นในประเด็นเกี่ยวข้องกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน การพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยตรง ซึ่งต่อยอดความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภารกิจ การส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนและสภาเด็กเยาวชนตำบล โดย สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชน แห่งชาติประจำปี 2560 จัดขึ้นในประเด็นหัวข้อ “ท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนสู่ประเทศไทย 4.0” มีมติการประชุมสมัชชาฯ เพื่อจัดทำแนวทางการขับเคลื่อนมติสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ จำนวน 7 ข้อ ดังต่อไปนี้

- 1) ขอให้มติดิฉันรัฐมนตรีกำหนดเป็นนโยบายสำคัญแห่งชาติในการพัฒนาเด็กและเยาวชน กระทรวงมหาดไทยต้องออกกฎหมายและระเบียบ ให้ อปท. ถือเป็นนโยบายที่ต้องทำ
- 2) ขอให้กระทรวงมหาดไทยออกระเบียบว่าด้วยการใช้จ่ายเงินเพื่อการคุ้มครองและส่งเสริมพัฒนาเด็ก และเยาวชน

3) ขอให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนการพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2564 โดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมและเครือข่ายเด็กและเยาวชน

4) ขอให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเสริมสร้างความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเศรษฐกิจ ภาคประชาสังคม ภาควิชาการและเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องในการทำงานด้านการคุ้มครองและส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชน

5) ขอให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นร่วมกับกรมกิจการเด็กและเยาวชนจัดให้มีการพัฒนาผู้บริหาร และบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานคุ้มครองและส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชน โดยกำหนดเป็นตัวชี้วัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6) ขอให้กรมกิจการเด็กและเยาวชนผลักดันให้เกิดการจัดทำ/เชื่อมโยง/บูรณาการฐานข้อมูลเด็กและเยาวชนระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในรูปแบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยคำนึงถึงสิทธิในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามข้อกำหนด

7) ขอให้พื้นที่กลางให้กับเด็กและเยาวชนในพื้นที่

สำหรับสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติแห่งชาติประจำปี 2561 ประเด็นหัวข้อ “ท้องถิ่นไทย ร่วมใจพัฒนาเด็กและเยาวชน” ได้มีมติการประชุมสมัชชาฯ เพื่อจัดทำแนวทางการขับเคลื่อนมติสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติแห่งชาติจำนวน 6 ข้อ ดังต่อไปนี้

1) ให้กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) สำนักงบประมาณและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมกันร่างระเบียบว่าด้วยการใช้จ่ายงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชน

2) ให้ผู้บริหารระดับจังหวัด นำโดยผู้ว่าราชการจังหวัด พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง ร่วมกันกำหนดนโยบายในการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างบูรณาการ

3) ให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นร่วมกับกรมกิจการเด็กและเยาวชน จัดให้มีการพัฒนาบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีสมรรถนะในงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนและมีความสามารถในการจัดทำแผนการระดมทรัพยากรและการบริหารจัดการ

4) ให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น แก่ไขระเบียบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีผู้แทนสภาเด็กและเยาวชน เข้าร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาระดับท้องถิ่น

5) ให้คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ มีมติให้กรมกิจการเด็กและเยาวชนประสานหน่วยงาน เพื่อหาแนวทางในการสนับสนุนทุนให้กับเด็กและเยาวชนเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนในท้องถิ่นทุกกลุ่ม สามารถเข้าถึงแหล่งทุนได้โดยง่ายและสามารถบริหารจัดการได้อย่างยืดหยุ่น

6) หน่วยงานภาครัฐที่มีการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชน ต้องมีนโยบายในการสนับสนุน ให้รางวัล และสร้างแรงจูงใจกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมกับท้องถิ่นในการสนับสนุนงานของเด็กและเยาวชน

กล่าวได้ว่า สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติแห่งชาติ ประจำปี 2560 และประจำปี 2561 ที่ผ่านมานั้น มีประเด็นหลักเกี่ยวข้องกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยตรง อย่างไรก็ตาม ก็ตีมติสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติแห่งชาติประจำปี 2560 และประจำปี 2561 ยังอยู่ในระหว่างการเสนอ เข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) เพื่อนำไปดำเนินการให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องส่งเสริมสนับสนุนเด็กและเยาวชน ในลำดับต่อไป

3.2.3 กลไกด้านการอุดหนุนงบประมาณ

1. กลไกหลักด้านการอุดหนุนงบประมาณ

กรมกิจการเด็กและเยาวชน ได้สนับสนุน “เงินอุดหนุนแก่สภาเด็กและเยาวชน” ทุกระดับทั่วประเทศ เป็นการสนับสนุนหรือเงินทุนให้กับเด็กและเยาวชน เพื่อนำไปทำกิจกรรมในการพัฒนาชุมชน และสังคมของตนเอง ในปีงบประมาณ 2559 เป็นเงิน 42,280,000 บาท เพื่อให้สภาเด็กและเยาวชน ทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามที่ระบุในพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2550 และกิจกรรมตามนโยบายกรมกิจการเด็กและเยาวชน โดยโอนให้กับสำนักงานบ้านพักเด็กและครอบครัว (บพด.) เพื่อประสานดูแลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน

1. การอุดหนุนงบประมาณรายโครงการ

กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จัดให้มี “กองทุนคุ้มครองเด็ก” โดยตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก รวมทั้งครอบครัว และครอบครัวอุปถัมภ์ของเด็กตามประกาศคณะกรรมการบริหารกองทุนคุ้มครองเด็ก เรื่อง หลักเกณฑ์การ กำหนดวงเงินและรายการที่ให้การสนับสนุนจากกองทุนคุ้มครองเด็ก มีลักษณะการใช้จ่ายเงินกองทุนภายใต้ วัตถุประสงค์ของกองทุน

สำหรับประเภทการให้การสนับสนุนของกองทุนคุ้มครองเด็ก มี 2 ประเภทคือ *ประเภทรายบุคคล* คือ ครอบครัว ครอบครัวอุปถัมภ์ หรือบุคคลที่อุปการะเลี้ยงดูเด็ก โดยต้องเป็นผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อน และ ไม่ได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งทุนอื่น หรือได้รับแต่ไม่เพียงพอ *ประเภทรายโครงการ* คือหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรภาคเอกชนที่ดำเนินการด้านเด็ก โดยกำหนดเงื่อนไขดังนี้ หน่วยงานภาครัฐ ต้องเป็นหน่วยงานที่ ดำเนินการตามวัตถุประสงค์และกิจการเพื่อการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก รวมทั้งครอบครัว และครอบครัวอุปถัมภ์และโครงการที่ขอรับการสนับสนุนต้องเป็นโครงการริเริ่มใหม่ หรือเป็น โครงการที่ไม่สามารถขอรับการสนับสนุนจากงบประมาณปกติได้ หรือได้รับแต่ไม่เพียงพอ องค์กรภาคเอกชน

เป็นองค์กรที่บุคคลรวมกันขึ้นเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์และกิจการในการสงเคราะห์ การคุ้มครองสวัสดิภาพ และการส่งเสริมความประพฤติเด็ก รวมทั้งครอบครัวและครอบครัวอุปถัมภ์ และ ต้องเป็นโครงการที่ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนราชการและแหล่งทุนอื่น ๆ (กองบริหารกองทุน สำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2561)

กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้มีการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม ในสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตามมาตรา 24 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2561 ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการจัดสวัสดิการสังคมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม โดยผู้ที่มีสิทธิเขียนโครงการขอรับการสนับสนุนจากกองทุน คือ

1) องค์กรสาธารณประโยชน์ ได้แก่ มูลนิธิ สมาคม หรือองค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดสวัสดิการสังคม และได้รับการจดทะเบียนรับรองเป็นองค์กรสาธารณประโยชน์

2) องค์กรสวัสดิการชุมชน ได้แก่ องค์กรภาคประชาชนที่จัดตั้งขึ้นโดยวัตถุประสงค์ในการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่สมาชิกในชุมชน หรือปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมของเครือข่ายองค์กรสวัสดิการชุมชน

3) หน่วยงานของรัฐ ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการบริหารส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ เป็นต้น

ลักษณะโครงการที่ให้การสนับสนุนเงินกองทุน ได้แก่ (1) โครงการที่มีผลต่อการป้องกัน การแก้ไขปัญหา และการพัฒนาสังคม (2) โครงการของหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นโครงการที่ริเริ่มใหม่หรือเป็นโครงการที่สามารถขอรับการสนับสนุนจากงบประมาณปกติได้หรือได้รับแต่ไม่เพียงพอ (3) โครงการขององค์กรสาธารณประโยชน์ หรือองค์กรสวัสดิการชุมชน ต้องเป็นโครงการที่ไม่ขัดต่อนโยบายของรัฐบาลและแผนพัฒนางานสวัสดิการสังคม และเป็นโครงการที่มีการดำเนินงานมาแล้ว โดยมีทุนหรือเงินสมทบอยู่บางส่วน หรือเป็นโครงการใหม่ ทั้งนี้โครงการนั้นต้องไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนราชการ และแหล่งทุนอื่น ๆ หรือได้รับแต่ไม่เพียงพอ (4) โครงการอื่นตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติกำหนด

สำหรับการจัดทำโครงการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมที่เสนอขอรับการสนับสนุนจากกองทุนในระบบปกติมีกรอบเงิน ดังนี้ โครงการขนาดเล็ก คือ โครงการที่ขอสนับสนุนในวงเงินไม่เกิน 50,000 บาท โครงการขนาดกลาง คือ โครงการที่ขอสนับสนุนในวงเงินเกิน 50,000 - 300,000 บาท โครงการขนาดใหญ่ คือ โครงการที่ขอสนับสนุนในวงเงินเกิน 300,000 - 3,000,000 บาท ทั้งนี้ ถ้ามีความจำเป็นในการดำเนินงานโครงการ หากวงเงินเกิน 3,000,000 บาท ให้นำเสนอต่อคณะกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมพิจารณาเป็นรายกรณีไป ส่วนระบบกระจาย กรอบเงินที่จะจัดสรร ขึ้นอยู่กับกรอบเงิน ที่ได้รับจากคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ ในแต่ละปี

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีลักษณะเฉพาะ และเป็นกองทุนด้านสุขภาพ มีสำนักสนับสนุนสุขภาพเด็ก เยาวชนและครอบครัวที่ระบุชัดเจนว่ารับผิดชอบ

กลุ่มเป้าหมายเด็กและเยาวชน โดยในทางปฏิบัติสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ ได้ให้ทุนกับภาคีเครือข่ายไปสนับสนุนเด็กและเยาวชน ในประเด็นต่าง ๆ ที่หลากหลาย (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2559 น.68) รวมทั้งสนับสนุนการสร้างกลไกการทำงาน นวัตกรรม รูปแบบ เครื่องมือ และวิธีการทำงานที่สามารถนำไปใช้ได้จริง ทั้งในระดับองค์กรและระดับพื้นที่ด้วย จำนวนงบประมาณสนับสนุนขึ้นอยู่กับขนาดและความซับซ้อนและความยากง่ายของกิจกรรม

กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น/พื้นที่ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.)

กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น นับเป็นนวัตกรรมทางสังคมที่สำคัญในระบบสุขภาพของประเทศไทย เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.2545 มาตรา13 (3) มาตรา 18 (4) (8) (9) และมาตรา 47 โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมดูแลสุขภาพของประชาชนจากหลายภาคส่วนในสังคมโดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการประสานหน่วยงาน องค์กร และภาคีเครือข่ายในพื้นที่เข้ามาร่วมค้นหาปัญหาและความต้องการของประชาชน ร่วมวางแผน และส่งเสริมให้เกิดการร่วมดำเนินกิจกรรมด้านสุขภาพ สามารถติดตามประเมินผลการดำเนินงานให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมกับประชาชน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินงานระบบหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เพื่อสร้างหลักประกันสุขภาพแห่งชาติให้แก่บุคคลในพื้นที่ กองทุนนี้สนับสนุนองค์กรชุมชน องค์กรเอกชน และภาคเอกชน รวมถึงกลุ่มเด็กและเยาวชนในตำบล โดยการขอรับการสนับสนุนจะต้องไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไร ดำเนินงานและบริหารจัดการเงินทุนในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ได้ตามความพร้อมความเหมาะสมและความต้องการ โดยส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างหลักประกันสุขภาพแห่งชาติให้แก่บุคคลในพื้นที่

สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม มอบทุนให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มเยาวชนอาสาสมัครเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมที่มีอยู่แล้วประเภทต่าง ๆ เช่น กลุ่มฮิสระ กลุ่มที่จัดตั้งตามกฎหมาย (สภาเด็กและเยาวชน) กลุ่มที่จัดตั้งในสถาบันการศึกษา ซึ่งมีกิจกรรมในประเด็นวัฒนธรรมและกิจกรรมเชิงพัฒนาในพื้นที่ทั้งส่วนกลางและภูมิภาค ทั้ง 77 จังหวัดโดยสำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมจะสนับสนุนเด็กและเยาวชนตามขนาดของกิจกรรมที่ดำเนินการ คือ ขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ ในวงเงิน 4,000-100,000 บาท รวมเป็นเงินจำนวน 12 ล้านบาท

สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา สนับสนุนให้ชมรม สโมสร องค์กรนิสิตนักศึกษาทำโครงการโดยเสนอรายละเอียดโครงการที่ผ่านความเห็นชอบจากสถาบันอุดมศึกษา เพื่อพิจารณา ซึ่งขึ้นอยู่กับความสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ โดยสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลเพื่อเป็นเงินอุดหนุนให้กลุ่มชมรมด้านอาสาพัฒนาและทำโครงการ โดยสนับสนุนงบประมาณประมาณ 8-10 ล้านบาทต่อปี

นอกจากหน่วยงานองค์กรที่ได้กล่าวไปแล้ว ยังมีองค์กรภาครัฐที่สนับสนุนงบประมาณให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชนเพื่อให้กลุ่มเด็กและเยาวชน แต่การดำเนินงานโครงการหรือจัดกิจกรรมของกลุ่มเด็กและเยาวชนจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขหรือเป้าหมายของหน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุนทุนนั้น เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สนับสนุนงบประมาณให้กลุ่มเด็กและเยาวชนเพื่อดำเนินงานจัดกิจกรรม /

โครงการเพื่อป้องกัน แก่ไขและเฝ้าระวังปัญหาสุขภาพเสด็จตามแผนการปฏิบัติงานที่ได้ร่วมกันในพื้นที่กำหนดขึ้น กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มอบเงินทุนสนับสนุนให้ชมรม ชุมชน กลุ่มกิจกรรมของเด็กและเยาวชนในระดับมัธยมและมหาวิทยาลัย โดยที่ชมรม ชุมชน กลุ่มกิจกรรม ของเด็กและเยาวชนมีเป้าหมายในการดำเนินงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

สรุป : บทบาทและกลไกที่สนับสนุนการพัฒนาเด็กและเยาวชน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของ ประชาชนในท้องถิ่นตามกฎหมายกำหนด บทบาทด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนก็ถือเป็นภารกิจสำคัญอย่าง หนึ่งด้วย สำหรับบทบาทการสนับสนุนและพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล ขององค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมาได้มีการจัดทำ “มาตรฐานการพัฒนาเด็กและเยาวชนของท้องถิ่น” ซึ่งเป็นกรอบแนวทาง การดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยมาตรฐานการพัฒนาเด็ก และเยาวชนจะต้องนำมาใช้เป็นแนวทางในการทำยุทธศาสตร์ การกำหนดภารกิจ การจัดทำโครงการ หรือกิจกรรมตลอดจนขั้นตอนการปฏิบัติ เพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่าง เป็นระบบและสามารถบ่งชี้มาตรฐานการพัฒนาเด็กเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ๆ ได้อีกด้วย

นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังได้ดำเนินงานพัฒนาเด็กตาม “มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์ พัฒนาเด็กเล็ก” โดยมุ่งเน้นพัฒนาเด็กอายุระหว่าง 2-5 ปี ที่เข้ารับการอบรมเลี้ยงดู และพัฒนาความพร้อม ด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หลักเกณฑ์ให้สอดคล้องกับกฎหมาย

ในเวลาต่อมาพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล ดำเนินการจัดให้มีสภาเด็กและ เยาวชนตำบล/เทศบาลขึ้น ทั้งนี้การเกิดขึ้นของสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล กำหนดให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการดำเนินงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นตนเองอย่างชัดเจนมากขึ้น

นอกจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีบทบาทด้านสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและ เยาวชน ที่ผ่านมาก็มีหลายหน่วยงานที่สนับสนุนหรือเป็นกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและ เยาวชน โดยสนับสนุนผ่านกลไกหลายด้าน โดยแต่ละด้านมีแนวทางการขับเคลื่อนและปัญหาอุปสรรคต่างกัน

สำหรับกลไกด้านการพัฒนาศักยภาพ ที่มุ่งเน้นสนับสนุนเรื่ององค์ความรู้เจ้าหน้าที่เพื่อเป็นนักพัฒนา เด็กและเยาวชนยังขาดการฝึกอบรมบุคลากรในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึงและการพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพ ที่ได้รับการยอมรับเป็นมาตรฐานจากทั้งกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นและกรมกิจการเด็กและเยาวชน ในด้านกลไกด้านการรับฟังความเห็นและการเสนอแนะ ได้มีการเสนอแนะเป็นมติสมัชชาการพัฒนาเด็ก และเยาวชนแห่งชาติ ทั้ง มติสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติแห่งชาติประจำปี 2560 และ ประจำปี 2561 ยังอยู่ในระหว่างการเสนอเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและ เยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) ยังขาดกระบวนการติดตามและขับเคลื่อนมติสมัชชาที่สามารถขับเคลื่อน ให้เกิดขึ้นจริงอย่างมีประสิทธิภาพได้ สำหรับกลไกด้านการอุดหนุนงบประมาณ มุ่งเน้นสนับสนุนงบประมาณ

และทรัพยากรเพื่อดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชน พบว่ามีกลไกการอุดหนุนงบประมาณหลัก ให้แก่เด็กและเยาวชนอยู่จำนวนน้อยส่วนใหญ่มักเป็นการสนับสนุน/อุดหนุนงบประมาณรายโครงการ

กลไกการพัฒนากลุ่มเด็กและเยาวชนและสภาเด็กและเยาวชน		
กลไกด้านการรับฟัง ความเห็น/เสนอแนะนโยบาย - สมัชชาการพัฒนาเด็ก และเยาวชนแห่งชาติ แห่งชาติ -สมัชชาเด็กและเยาวชน จัดโดยสภาเด็กและเยาวชน	กลไกด้านการอุดหนุนงบประมาณ กลไกหลัก - กรมกิจการเด็กและเยาวชน ให้ “เงินอุดหนุนแก่สภาเด็ก และเยาวชน การอุดหนุนงบประมาณ รายโครงการ - กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการ สังคม - สำนักงานกองทุนสนับสนุน การสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) - กองทุนหลักประกันสุขภาพ ระดับท้องถิ่น (สปสช.) - สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม - สำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา	กลไกด้านการ พัฒนาศักยภาพ - หลักสูตรอบรมนักพัฒนา เด็กและเยาวชนระดับ ท้องถิ่น

บทที่ 4 ปัจจัยเอื้อและอุปสรรค

การส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน

งานการศึกษาเล่มนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาประเด็นสำคัญเรื่อง การส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน ริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชนสังคมของตนเอง เพื่อค้นหาจุดคานงัดเพื่อความสำเร็จ ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน และพัฒนาเป็นข้อเสนอต่อคณะกรรมการการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชนริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชน สังคมของตนเอง โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลอันประกอบไปด้วยการเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสนทนากลุ่มย่อย กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น ทั้งภาครัฐจากกรมกิจการเด็กและเยาวชน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ภาคประชาสังคม ที่ทำงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับพื้นที่ ภาควิชาการจากสถาบันการศึกษา ตลอดจนตัวแทนจากสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน นอกจากนี้คณะผู้วิจัยยังได้วิเคราะห์เนื้อหาจากกฎหมาย นโยบาย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชน

จากการศึกษาข้างต้น สามารถชี้ให้เห็นปัจจัยเอื้อและอุปสรรคหลายประการ ที่จะนำไปสู่การส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน ริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชนสังคมของตนเอง โดยจุดคานงัดแต่ละจุดมีต้นทางมาจากทั้งปัจจัยเอื้อ และอุปสรรคและปัญหาปัจจุบันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็ก โดยสรุปข้อมูลออกเป็นประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

4.1 ปัจจัยเอื้อต่อการส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กเยาวชน

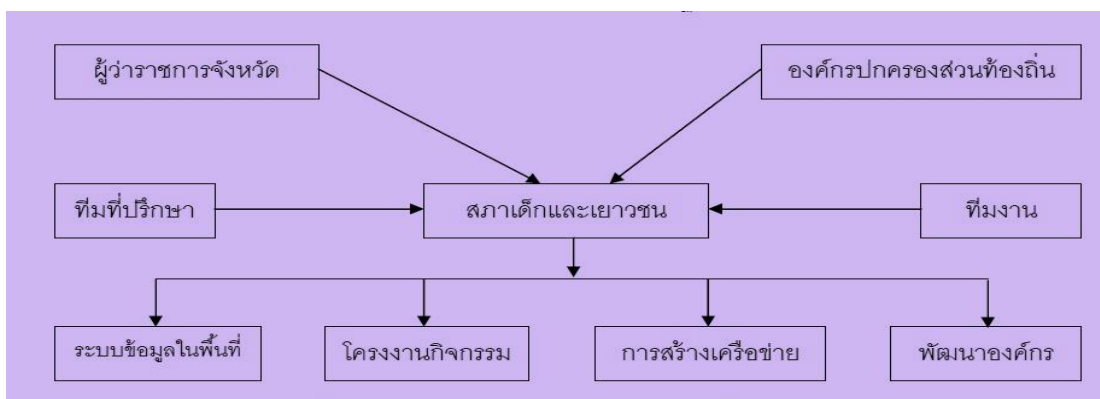
การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากทบทวนวรรณกรรมที่และการสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน พบว่า มีปัจจัยเอื้อต่อการส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กเยาวชน คือ (1) ปัจจัยเอื้อในการสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน (2) ปัจจัยเอื้อด้านพี่เลี้ยงกลุ่มเด็กและเยาวชนและสภาเด็กและเยาวชน (3) ปัจจัยเอื้อด้านแหล่งทุนสนับสนุนงานพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ปัจจัยเอื้อในการสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน

ในประเด็นเรื่องการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่น สมพงษ์ จิตระดับ (2550) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การวิจัยสู่การปฏิบัติ: รูปแบบการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนในประเทศไทย” และได้เสนอขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนของท้องถิ่นเพื่อให้เกิดแนวทางในการนำไปปฏิบัติได้จริง โดยหากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีแนวทางการพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนตามข้อเสนอดังนี้ จะเป็นปัจจัยเอื้อที่จะนำไปสู่การสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กเยาวชนที่ต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้คือ

- ขั้นตอนที่ 1 การริเริ่มด้วยวิสัยทัศน์ กระบวนการคิดใหม่ของผู้บริหารในท้องถิ่น
- ขั้นตอนที่ 2 มีข้อมูล ความรู้เกี่ยวกับสถานการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น
- ขั้นตอนที่ 3 การแสวงหาเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเรียนรู้ร่วมกัน
- ขั้นตอนที่ 4 การมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน ในการคิดและมีส่วนร่วมในกิจกรรมในท้องถิ่น
- ขั้นตอนที่ 5 การพัฒนาชมรม องค์กรเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่น
- ขั้นตอนที่ 6 สร้างผลงาน เปิดพื้นที่กิจกรรมสร้างเวที สนับสนุนงบประมาณและอำนวยความสะดวก
- ขั้นตอนที่ 7 สภาเด็กและเยาวชนในสภาผู้ใหญ่ เด็กและเยาวชนร่วมตัดสินใจด้านนโยบาย
- ขั้นตอนที่ 8 เติมเต็ม ส่งเสริมพัฒนารูปแบบด้วยการพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนด้านต่าง ๆ
- ขั้นตอนที่ 9 เปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการแผนแม่บทท้องถิ่น
- ขั้นตอนที่ 10 สนับสนุนให้เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมจากน้อยไปหามาก ด้วยการเปิดโอกาสและเปิดพื้นที่มากขึ้นเรื่อย ๆ

นอกจากนี้แล้ว งานวิจัยรูปแบบการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนในประเทศไทยของสมพงษ์ จิตระดับ พบว่ารูปแบบการมีส่วนร่วมที่พึงประสงค์ของสภาเด็กและเยาวชน และพบอุปสรรคแนวโน้มของการดำเนินงานสภาเด็กและเยาวชนในอนาคต กล่าวคือ การดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนประสบความสำเร็จเพียงร้อยละ 40-50 เท่านั้น ซึ่งจุดแข็งที่ส่งผลให้ท้องถิ่นนั้น ๆ ประสบความสำเร็จ ได้แก่ (1) ผู้ว่าราชการจังหวัดให้ความสำคัญต่อนโยบายด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนในจังหวัดของตน (2) ประธานสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดมีความเข้มแข็ง ยึดหยุ่นและมนุษยสัมพันธ์ดี (3) ทีมงานของสภาเด็กและเยาวชนที่ช่วยเหลือกันในบรรยากาศที่เป็นกันเอง สนุกสนานและรู้จักบทบาทของตนเอง (4) ผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีวิสัยทัศน์ นโยบายเชิงทรัพยากรมนุษย์ ให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวก สถานที่และการจัดสรรงบประมาณ เป็นต้น (5) ทีมที่ปรึกษาสภาเด็กและเยาวชนได้แก่ อดีตประธานสภาเด็กและเยาวชน นักวิชาการ ปรชาชนท้องถิ่น ที่เป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษาชี้แนะแนวทางในการแก้ไขปัญหา

(แผนภาพ : รูปแบบของสภาเด็กและเยาวชนที่ประสบความสำเร็จ)

การเก็บข้อมูลการสนทนากลุ่มกับเด็กและเยาวชนและสภาเด็กและเยาวชน เห็นไปในทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยข้างต้นว่า กลไกการทำงานสภาเด็กและเยาวชนจะเข้มแข็งได้ดีขึ้นก็ด้วยการหนุนเสริมจากภาครัฐในทุกๆระดับ ปัจจัยเอื้อที่สำคัญมากอย่างหนึ่งคือ ผู้บริหารท้องถิ่น ที่มีวิสัยทัศน์และมีแนวคิดการเปิดพื้นที่ให้กับ

เด็กและเยาวชน มีการตั้งสภาเด็กเยาวชนและกลุ่มเด็กเยาวชนไปร่วมทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในวาระโอกาสต่าง ๆ ส่งผลให้กลุ่มเด็กและเยาวชนและสภาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นนั้นมีความเข้มแข็งขึ้น และมีการรวมกลุ่มกันมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด สำหรับสภาเด็กและเยาวชนในระดับอำเภอเป็นบ้านพักเด็กและเยาวชนจังหวัด และนายอำเภอเป็นผู้ดูแลทำให้การทำงานในระดับอำเภอ ซึ่งไม่ค่อยได้ประสานงานและร่วมกิจกรรมกันมากนัก สภาเด็กและเยาวชนระดับอำเภอจึงขาดความเข้มแข็ง

2. ปัจจัยเอื้อด้านพี่เลี้ยงกลุ่มเด็กและเยาวชน

จากการดำเนินงานโครงการหนุนเสริมเยาวชนจิตอาสาสร้างสรรค์กิจกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเพื่อท้องถิ่น โดยมูลนิธิวิวายไวยาย (2559) เสนอว่า ผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ที่สำคัญในพื้นที่ที่จะช่วยสร้างความเปลี่ยนแปลงต่อกลุ่มเยาวชน ชุมชน และสร้างความยั่งยืนให้กับกระบวนการพัฒนาเยาวชนในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง พี่เลี้ยงหรือโค้ชคือ ปัจจัยสร้างความยั่งยืนที่มีประสิทธิภาพมากกว่ากลไกเชิงระบบอื่น ๆ เพราะจากการทำงานที่ผ่านมาของมูลนิธิวิวายไวยายค้นพบว่า ในพื้นที่ที่มีผู้ทำบทบาทพี่เลี้ยงให้กับเยาวชนอย่างชัดเจนต่อเนื่อง ตลอดจนมีความรู้ความสามารถในการพี่เลี้ยงกลุ่มเยาวชน พื้นที่นั้นจะมีกิจกรรมการพัฒนาเยาวชนต่อเนื่อง เยาวชนจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ในพื้นที่ และมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจนเห็นความเปลี่ยนแปลงชัดเจน เช่น ในพื้นที่มหาวิทยาลัย หากมีอาจารย์ที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงอย่างชัดเจน กิจกรรมอาสาสมัครตลอดจนกิจกรรมพัฒนาเยาวชนจะยังเกิดขึ้น แม้จะไม่มีกลไกใด ๆ รองรับก็ตาม หรือแม้กระทั่งพี่เลี้ยงเองคือ ผู้ที่ผลักดันให้ท้องถิ่นสร้างกลไกเชิงระบบบางอย่างขึ้นมารองรับการพัฒนาเยาวชนในพื้นที่ได้มากที่สุด ดังนั้น การทำงานพัฒนาเยาวชนอาสาสมัครในท้องถิ่น จึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาพี่เลี้ยงกลุ่มเยาวชน ในพื้นที่ให้มีความเข้มแข็งทั้งเชิงความรู้ ทักษะและมีทัศนคติเชิงบวกในการพัฒนาเยาวชนอาสาสมัคร เพื่อให้พี่เลี้ยงกลายเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืนในชุมชน ทั้งกับตัวเยาวชนอาสาสมัครเองและกับท้องถิ่น สำหรับการพัฒนาพี่เลี้ยงเยาวชนจิตอาสาต้องทำตั้งแต่การเฟ้นหาผู้สนใจเรียนรู้ที่จะเป็นพี่เลี้ยงเยาวชนจิตอาสา การจัดกระบวนการเรียนรู้ และพัฒนาเชิงพื้นที่ควบคู่กันไป เพื่อให้ได้ผู้ที่สนใจที่จะทำงานจริงและสามารถขับเคลื่อนในพื้นที่ของตนเองต่อได้ด้วย

นอกจากนี้แล้ว ข้อมูลจากเวทีสนทนากลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนชี้ให้เห็นว่า พี่เลี้ยงสภาเด็กและเยาวชนหรือพี่เลี้ยงกลุ่มเด็กเยาวชนที่มีอยู่ในโครงสร้างของท้องถิ่นเดิมอยู่แล้ว ท้องถิ่นบางแห่งเป็นนักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ บางแห่งเป็นนักพัฒนาชุมชนปฏิบัติการที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงเด็กและเยาวชนควบคู่ไปกับงานอื่น ๆ หากตัวพี่เลี้ยงมีประสบการณ์ทำงานร่วมกับเด็กและเยาวชน มีความรู้ความสามารถ จะทำให้การทำงานเป็นไปอย่างราบรื่น พี่เลี้ยงเด็กและเยาวชนเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บรรยากาศการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กให้มันเกิดความสุขสนุกสนาน เป็นผู้เห็นตัวตนและมองเห็นในเรื่องพัฒนาการของเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น ด้วยเหตุนี้ ท้องถิ่นที่สามารถหนุนเสริมเยาวชนจิตอาสาสร้างสรรค์กิจกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเพื่อท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี จึงมีปัจจัยเอื้อมาจากการที่ท้องถิ่นนั้น ๆ มีพี่เลี้ยงกลุ่มเด็กและเยาวชนสภาเด็กและเยาวชน ที่มีความพร้อมทั้งความรู้ความสามารถด้านงานพัฒนาเด็กและเยาวชน

และมีทักษะการทำงานร่วมกับเด็กและเยาวชน ไม่ว่าจะคน ๆ นั้นจะเป็นนักวิชาการการศึกษาหรือเป็นนักพัฒนาชุมชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3. ปัจจัยด้านแหล่งทุนสนับสนุนงานด้านเด็กและเยาวชน

การส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน ริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชนสังคมจำเป็นอย่างยิ่งที่จะได้รับการสนับสนุนจากภาคส่วนต่าง ๆ การสนับสนุนด้านงบประมาณถือว่าเป็นหัวใจสำคัญในการขับเคลื่อนงานในระดับพื้นที่

ตามที่ได้กล่าวไปแล้วในบทที่ 3 เรื่อง “กลไกด้านการอุดหนุนงบประมาณ”² มีหน่วยงานหรือองค์กรหลายหน่วยงานที่แหล่งทุนสนับสนุนงานด้านเด็กและเยาวชนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ทั้งการสนับสนุนให้กับเด็กและเยาวชนโดยตรง เช่น กรมกิจการเด็กและเยาวชน กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม สำนักเฝ้าระวังวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นต้น การสนับสนุนทุนงบประมาณไปที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อทำงานด้านเด็กและเยาวชน เช่น เงินอุดหนุนจากสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (พมจ.) กองทุนคุ้มครองเด็ก สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) เป็นต้น นอกจากนี้หน่วยงานองค์กรที่ได้กล่าวไปแล้ว ยังมีองค์กรภาครัฐที่สนับสนุนงบประมาณให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชนและสภาเด็กและเยาวชน และให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วย แต่การดำเนินงานโครงการหรือจัดกิจกรรมของผู้รับทุนสนับสนุนจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขหรือเป้าหมายของหน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุน เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สนับสนุนงบประมาณให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชนเพื่อดำเนินงานจัดกิจกรรม/โครงการเพื่อป้องกัน แก้ไขและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแผนการปฏิบัติงานที่ได้ร่วมกันในพื้นที่กำหนดขึ้น กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มอบเงินทุนสนับสนุนให้ชมรม ชุมชน กลุ่มกิจกรรมของเด็กและเยาวชนในระดับมัธยมศึกษาและมหาวิทยาลัย โดยที่ชมรม ชุมชน กลุ่มกิจกรรมของเด็กและเยาวชนมีเป้าหมายในการดำเนินงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

เห็นได้ว่าในปัจจุบันมีหน่วยงานหลายภาคส่วนให้การสนับสนุนงบประมาณแก่กลุ่มเด็กเยาวชน สภาเด็กและเยาวชน รวมทั้งสนับสนุนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน การสนับสนุนทุนและงบประมาณจากหลายแหล่งทุนก็เป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่งที่เอื้อต่อการส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กเยาวชนในพื้นที่ของตนเอง

4.2 อุปสรรคและปัญหา การส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชน

จากการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลจากทบทวนวรรณกรรมที่และการสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในประเด็นการส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่ม

² โปรดดู หน้า 43 - 44

เด็กเยาวชน ริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์ และแก้ไขปัญหาในชุมชน สังคมของตนเอง พบว่ามีอุปสรรคและปัญหาการดำเนินงานส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน ในหลายระดับและหลายด้าน ได้แก่ (1) อุปสรรคปัญหาในระดับกฎหมายและนโยบายระดับชาติ (2) อุปสรรคปัญหาในระดับขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (3) อุปสรรคปัญหาในระดับกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. อุปสรรคปัญหาด้านกฎหมายและนโยบาย

การสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องและการจัดเวทีสนทนากลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน พบว่า ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญที่เป็น “จุดความขัด” ในประเด็นเรื่อง การดำเนินงานส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน คืออุปสรรคปัญหาด้านกฎหมายและนโยบาย ซึ่งปัญหาดังกล่าวเป็นปัญหาใหญ่ที่สำคัญที่สุดเนื่องจากข้อกฎหมายเป็นสิ่งที่กำหนดอำนาจหน้าที่ด้านต่าง ๆ เช่น การกำหนดการจัดสรรงบประมาณ การกำหนดบทบาทของผู้ปฏิบัติงานรวมถึงการดำเนินงานอื่น ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเด็กเยาวชนและสภาเด็กเยาวชนตำบล กล่าวคือ “พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542” เป็นกฎหมายหลัก ในการกำหนดแนวทางปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสาระสำคัญเกี่ยวกับการกำหนดอำนาจหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะและการจัดสรรสัดส่วนภาษีและอากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ปัจจุบันพระราชบัญญัติฉบับดังกล่าว ได้ระบุอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมเด็กและเยาวชนเอาไว้ใน หมวดที่ 2 การกำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะ มาตรา16 ให้เทศบาล เมืองพัทยา องค์กรการบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง โดยกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถจัดการศึกษา การสังคมสงเคราะห์และการพัฒนาคุณภาพชีวิตเด็ก สตรีคนชรา และผู้ด้อยโอกาส การบำรุงรักษาศิลปะ จารีตประเพณีภูมิปัญญาท้องถิ่น และวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่น การส่งเสริม การฝึกและประกอบอาชีพ แต่พระราชบัญญัติฉบับดังกล่าวนี้ยังไม่ได้ระบุอำนาจหน้าที่ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้สามารถดำเนินงานเรื่องสภาเด็กและเยาวชนได้

ข้อมูลจากการสนทนากลุ่ม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งเห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความตั้งใจและต้องการส่งเสริมและสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนโดยตรง แต่ตามข้อกฎหมายแล้วไม่สามารถทำได้ เนื่องจาก “อำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542 กำหนดให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถที่จะจัดกิจกรรมโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้ แต่ไม่สามารถอุดหนุนงบประมาณให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชนและสภาเด็กและเยาวชนได้โดยตรง เพราะไม่ใช่บทบาทหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามกฎหมาย” ซึ่งระเบียบปฏิบัติไม่สามารถยืดหยุ่นแก้ไขได้ตามสภาพการณ์

ในขณะเดียวกัน พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ระบุให้มีการตั้ง “สภาเด็กและเยาวชนระดับตำบล” ขึ้นทั่วประเทศ ส่งผลให้ประเทศไทยมีสภาเด็กและเยาวชน

ทุกระดับจำนวนทั้งสิ้น 8,780 แห่ง รวมทั้ง พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 8 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน ที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบ ในการดำเนินการกิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีมีการพัฒนาศักยภาพที่เหมาะสมตามช่วงวัย รวมทั้งการมีส่วนร่วมต่อสังคม ส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำหน้าที่เป็นกลไกเชื่อมประสานเชิงพื้นที่ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกในการแก้ปัญหาความไม่ปลอดภัย และการเฝ้าระวังปัจจัยเสี่ยงในพื้นที่ที่อาจจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ด้วยเหตุนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบลจึงกลายเป็นหน่วยงานที่สำคัญในการขับเคลื่อนงาน สภาเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 แต่ทว่าในหลายเทศบาลตำบล/องค์การบริหารส่วนตำบล ยังไม่มีความพร้อมในการทำงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนเนื่องจากความกังวลเรื่องอำนาจหน้าที่ในการดำเนินงาน หากสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนไปแล้ว ถูกตรวจสอบจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) เรื่อง “การเบิกจ่ายไม่ถูกต้องตามระเบียบกฎหมาย” ดังที่ได้กล่าวไปแล้วว่า “พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542” ไม่ได้ระบุอำนาจหน้าที่ด้านการพัฒนาส่งเสริมสภาเด็กและเยาวชนที่เอาไว้ ดังนั้น แนวทางที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถส่งเสริมสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนได้ในปัจจุบันก็คือ การจัดกิจกรรมให้แก่กลุ่มเด็กและเยาวชนเป็นผู้เข้าร่วม หรือเป็นกิจกรรมในรูปแบบของการสนับสนุน ประชาชนทั่วไปในท้องถิ่น หากจะส่งเสริมท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กเยาวชนโดยตรง จะต้องมีการขับเคลื่อนให้เกิดการแก้ไขพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542

ปัจจุบันอุปสรรคปัญหาในประเด็นดังกล่าวได้ถูกขับเคลื่อนไปแล้ว กล่าวคือ “**ภารกิจสภาเด็กและเยาวชนอยู่ในระหว่างการถ่ายโอนภารกิจ**” ตามแผนปฏิรูประบบราชการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 – 2564 เป็นการถ่ายโอนภารกิจของกรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ไปให้กับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้กระทรวงมหาดไทย โดยคณะกรรมการวิสามัญพิจารณา ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ เสนอแผนให้มีการถ่ายโอนภารกิจงานสภาเด็กและเยาวชนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดูแลรับผิดชอบโดยตรง เนื่องจากเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความพร้อมในด้านงบประมาณ บุคลากร ตลอดจนมีความใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ที่สุด ซึ่งสามารถส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต ระบุให้ดำเนินการถ่ายโอนให้แล้วเสร็จภายในระยะเวลา 5 ปี และเพื่อให้เกิดความคล่องตัว ในการส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนการถ่ายโอนภารกิจตามแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นการถ่ายโอนภารกิจสภาเด็กและเยาวชนอยู่ในระหว่างการดำเนินงานของ

“คณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ซึ่งเป็นคณะกรรมการที่มีหน้าที่ในการดำเนินงานจัดทำแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแผนปฏิบัติการ ฯ เพื่อขอความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี (สำนักงานคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2561) กรมกิจการเด็กและเยาวชน ได้ดำเนินการเสนอการโอนภารกิจด้านสภาเด็กและเยาวชนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบรรจุอยู่ในแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 3) เรียบร้อยแล้ว โดยมีรายละเอียดการถ่ายโอนภารกิจด้านสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล จำนวน 7,774 แห่งให้องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลเป็นผู้กำกับดูแล การถ่ายโอนภารกิจด้านสภาเด็กและเยาวชนอำเภอ และ สภาเด็กและเยาวชนจังหวัดให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้กำกับดูแล การถ่ายโอนภารกิจด้านสภาเด็กและเยาวชนเขตและสภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานครให้กรุงเทพมหานครเป็นผู้กำกับดูแล การถ่ายโอนภารกิจด้านสภาเด็กและเยาวชนเมืองพัทยาให้เมืองพัทยาเป็นผู้กำกับดูแล ซึ่งคณะกรรมการกระจายอำนาจฯ กำลังดำเนินงานถ่ายโอนภารกิจสภาเด็กและเยาวชน กำหนดใช้เวลาดำเนินการ 5 ปี (พ.ศ. 2562 – 2567) ดังนั้นหากจะส่งเสริมท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กเยาวชนโดยตรงให้เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน จะต้องเร่งให้เกิดการถ่ายโอนภารกิจงานสภาเด็กเยาวชนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเร็ว

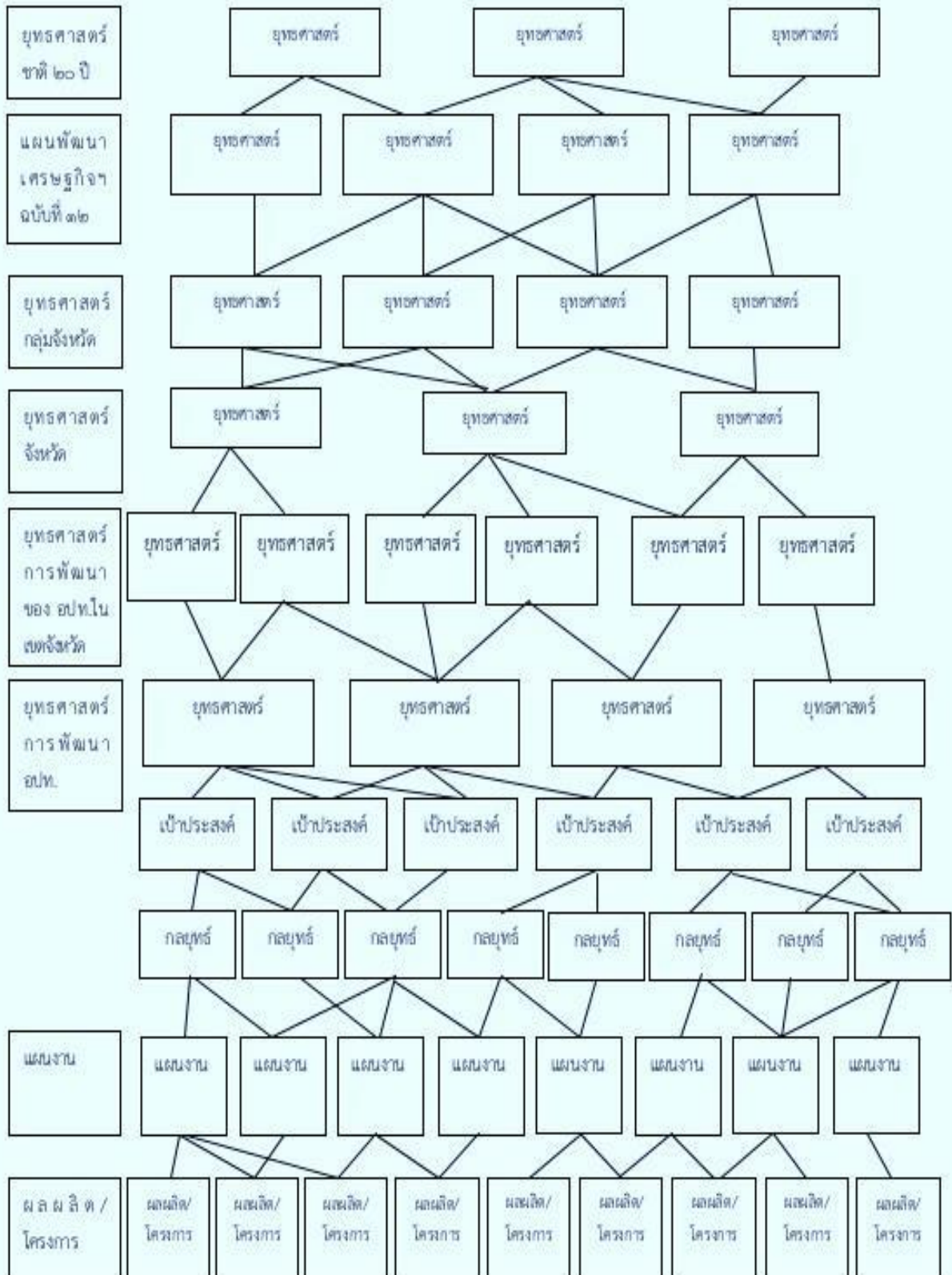
2. อุปสรรคปัญหาในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ด้านอุปสรรคปัญหาด้านการจัดทำแผนท้องถิ่น จากการศึกษาพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความต้องการและเห็นความสำคัญในการส่งเสริมและทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนและสภาเด็กและเยาวชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งมีการจัดทำ “**โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน**” บรรจุเอาไว้ใน “**แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี**” ซึ่งแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปีเป็นแผนแม่บทที่ใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารและพัฒนาตำบล เพื่อก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด บรรลุจุดมุ่งหมายของการพัฒนาก่อให้เกิดผลในการตอบสนองความต้องการของประชาชน กล่าวได้ว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งมี “โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน” เป็นส่วนหนึ่งของ “แผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี” ซึ่งเป็นภารกิจที่อยู่ภายใต้ตักองใดกองหนึ่ง เช่น กองการศึกษาหรือกองสวัสดิการสังคม (ตามบริบทของแต่ละ อปท.) งานด้านเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงมีสถานะเป็น “โครงการเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน” แต่ยังไม่ได้มีการจัดทำ “**แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่น**” ทำให้การส่งเสริมพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชนอยู่รูปแบบการโครงการและกิจกรรมระยะสั้น ขาดการเชื่อมโยงแผนจากระดับนโยบายถึงระดับปฏิบัติการ ขาดการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการจัดทำแผนและออกแบบโครงการฯ ไม่สามารถบ่งชี้ได้ว่าโครงการและกิจกรรมเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชน ริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชนของตนเอง ดังนั้น หากจะส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถ สนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน ริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไข

ปัญหาในชุมชนสังคมของตนเอง ได้อย่างคล่องตัวและเป็นแผนงานที่มีความต่อเนื่องระยะยาว จะต้องมีการจัดทำ “แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่น” โดยมีตัวอย่างการจัดทำแผนท้องถิ่นปัจจุบันแบ่งเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ตามแผนภาพดังต่อไปนี้³

³ จากหนังสือ ชักซ้อมแนวทางการจัดทำและประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี, กระทรวงมหาดไทย, ตุลาคม 2559

๓.๓ ความเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การพัฒนางานจังหวัดกับยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการส่วนท้องถิ่น
 โครงสร้างเชื่อมโยงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๖๕

การเชื่อมโยงแผนยุทธศาสตร์ชาติสู่แผนยุทธศาสตร์ระดับท้องถิ่น

หากจะส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถ สนับสนุนสถานเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน ริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชน สังคมของตนเอง ได้อย่างคล่องตัวและเป็นแผนงานที่มีความต่อเนื่องระยะยาว จะต้องมีการจัดทำ “แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่น” ซึ่งสามารถดำเนินการได้ 2 แนวทาง ดังนี้

1). จัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่นขึ้น โดยผ่านการจัดตั้ง “คณะกรรมการจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่น” เป็นผู้ร่างแผนฯ แล้วนำร่างแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่นไปบูรณาการกับแผนงานส่วนอื่น ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำไปเสนอให้ “คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น” พิจารณาร่างแผนและเห็นชอบ แล้วนำไปจัดทำเป็นโครงการหรือกิจกรรม

2). จัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่นขึ้น โดยให้แผนฯ เป็นการทำแผนงานจากกองงานใดกองงานหนึ่ง เช่น กองการศึกษา หรือ กองสวัสดิการสังคม (ขึ้นอยู่กับบริบทของแต่ละ อปท.) แล้วนำไปเสนอให้ “คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น” พิจารณาร่างแผนและเห็นชอบ แล้วนำไปจัดทำเป็นโครงการหรือกิจกรรม

อุปสรรคปัญหาด้านบุคลากรผู้รับผิดชอบ จากการสนทนากลุ่มกับเจ้าหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นพบว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบลไม่มีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานเด็กและเยาวชนโดยตรง งานด้านเด็กและครอบครัวถูกมอบหมายให้บุคลากรฝ่ายต่าง ๆ เป็นผู้ปฏิบัติงาน เช่น นักวิชาการการศึกษา นักพัฒนาชุมชน ซึ่งผู้ปฏิบัติงานเหล่านี้มีภารกิจหลักอื่น ๆ อยู่มาก ทำให้ภาระงาน

ด้านเด็กและเยาวชนของเทศบาลตำบลหรือองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นลักษณะ “งานฝาก” ทำให้ผู้ทำงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนไม่สามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งผู้ได้รับมอบหมายให้ดูแลเรื่องเด็กและเยาวชน ยังขาดทักษะและความรู้ต่าง ๆ ทั้งองค์ความรู้เรื่องการพัฒนาเด็กและเยาวชน ความรู้ในการส่งเสริมกิจกรรมสร้างสรรค์ ทักษะความสามารถในการบริหารจัดการโครงการ การระดมทรัพยากร การแสวงหาเครือข่ายคนทำงานด้านเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น ตลอดจนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาร่วมกับการทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพให้มากขึ้น

ข้อมูลการสนทนากลุ่ม เด็กและเยาวชนสะท้อนว่า ศักยภาพของเจ้าหน้าที่เป็นเรื่องสำคัญในการส่งเสริมเด็กและเยาวชนเพราะอยู่ใกล้ชิดและเป็นพี่เลี้ยงให้คำปรึกษา เด็กและเยาวชนสะท้อนว่าพี่เลี้ยงต้องทันเหตุการณ์ ต้องมีความรู้ความเข้าใจกับสถานการณ์ปัจจุบันและต้องรู้ข้อมูลเกี่ยวกับสื่อต่าง ๆ สามารถเปิดใจคุยกับเด็กและเยาวชนได้ ทางด้านเจ้าหน้าที่ผู้ทำงานด้านเด็กในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือพี่เลี้ยงเด็กและเยาวชนสะท้อนว่า ยังไม่เข้าใจในเรื่องของการส่งเสริมเด็กและเยาวชนที่ตนเองรับผิดชอบมากนัก เพราะไม่ได้มีองค์ความรู้ด้านนี้และในหน่วยงานก็ไม่มีแนวทางปฏิบัติเป็นคู่มือหรือขั้นตอนที่สามารถนำไปใช้ได้อย่างเป็นรูปธรรม เช่น ขั้นตอนในการทำงานของสภาเด็กและเยาวชนว่าจะต้องมีการประชุม การคัดเลือกเด็กและเยาวชน ทั้งในระดับตำบล อำเภอ รวมถึงการขับเคลื่อนในระดับตำบลอำเภอและจังหวัดอย่างไร และยังไม่เข้าใจว่าจะเชื่อมโยงกันอย่างไร เจ้าหน้าที่บางคนไม่เคยทำโครงการร่วมกับเด็กและเยาวชนเลย แต่ต้องมารับชอบผิดชอบงานสภาเด็กและเยาวชน ขณะเดียวกันเจ้าหน้าที่จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งก็มีการส่งเสริมที่ดี ริเริ่มจากบริบทปัญหาของสังคมหรือเริ่มจากเรื่องที่เด็กและเยาวชนอยากทำกิจกรรมแล้วเสนอแผนโครงการ ร่วมออกแบบกิจกรรมขึ้นว่าจะทำอย่างไร รวมไปถึงมีการสรุป และถอดบทเรียน มีรายงานการดำเนินงาน ทว่าเจ้าหน้าที่หรือพี่เลี้ยงจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งมีเพียงแค่การจัดอบรมให้เด็กและเยาวชน เข้าร่วมกิจกรรมในหนึ่งวันหรือสองวันแล้วก็จบงาน เป็นต้น

อุปสรรคปัญหาด้านการสนับสนุนกิจกรรมเด็กเยาวชน จากการสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเห็นว่านโยบายของผู้นำท้องถิ่นมุ่งให้น้ำหนักในแต่ละด้านของการพัฒนาท้องถิ่นไม่เท่ากัน บางแห่งอาจจะมุ่งเน้นไปที่เรื่องการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน แต่ขาดเรื่องการพัฒนาความมั่นคงของมนุษย์ โดยเฉพาะเรื่องเด็กและเยาวชน เนื่องจากผู้บริหารอาจมองว่าไม่ใช่ฐานเสียงสำคัญในการเลือกตั้งท้องถิ่น เป็นต้น เด็กและเยาวชนระดับตำบลส่วนใหญ่สะท้อนเรื่องของการสนับสนุนกลุ่มเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นว่า แม้ว่าท้องถิ่นบางแห่งจะมีการจัดโครงการหรือกิจกรรมด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนหลายโครงการ แต่ก็ถูกออกแบบให้ในอยู่รูปแบบโครงการหรือกิจกรรมที่เป็นกิจกรรมระยะสั้น ๆ เช่น การอบรมระยะสั้น จัดแข่งกีฬาเยาวชน การเดินรณรงค์ เป็นต้น ซึ่งไม่ได้เป็นกิจกรรมเชิงลึกและกลุ่มเด็กและเยาวชน ริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชน ตลอดจนเด็กและเยาวชนไม่ได้มีส่วนร่วมในการออกแบบโครงการหรือกิจกรรม แต่เด็กและเยาวชนเป็นเพียงผู้เข้าร่วมเท่านั้น

รายงานของมูลนิธิไวยายไวยาย (2559) ที่ได้สรุปการทำงานร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่ง พบว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นกลุ่มเป้าหมายที่ไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการฯ เท่าที่ควร ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลพื้นที่ดำเนินโครงการย่อย ๆ ทางโครงการฯ สันนิษฐาน

ว่าสาเหตุหนึ่งเป็นเพราะองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเหล่านี้ยังไม่รู้จักกับองค์กรภาคประชาสังคมและไม่คุ้นเคยกับโครงการที่มีลักษณะการสนับสนุนกลุ่มเด็กและเยาวชนให้คิดเองทำเอง จึงทำให้ยังไม่ให้ความร่วมมือในการดำเนินโครงการหรือไม่เข้าร่วมกิจกรรมของโครงการตามที่โครงการฯคาดหวัง นอกจากนี้ในบางพื้นที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังไม่รู้จักกับกลุ่มเยาวชนที่ดำเนินงานและทำกิจกรรมในพื้นที่ท้องถิ่นของตนอีกด้วย ก็ยังทำให้ไม่เห็นความจำเป็นที่จะต้องร่วมมือกับโครงการ ซึ่งมูลนิธิวายไอวายเห็นว่า ในอนาคตภาคประชาสังคมที่ทำงานด้านเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่นจะต้องมีการเปลี่ยนกลยุทธ์ในการสร้างความร่วมมือและความเข้าใจกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้สามารถสร้างความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทำงานด้านเด็กและเยาวชนได้ดียิ่งขึ้น

จากการสำรวจเรื่อง “โครงการด้านเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” โดยโครงการพัฒนารูปแบบตำบลส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชน (2561) ซึ่งเห็นว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ดำเนินกิจกรรมหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่ผ่านมาแบ่งเป็น 2 รูปแบบ รูปแบบแรกคือ “การฝึกอบรมให้ความรู้” (Training) และรูปแบบต่อมาคือรูปแบบ “การจัดกิจกรรม” (Activity) กล่าวได้ว่าที่ผ่านมาการดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนใหญ่ยังไม่ได้เป็นรูปแบบการพัฒนากระบวนการส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโครงการต่อเนื่องและยั่งยืน เป็นกิจกรรมเชิงกระบวนการ (Process) ที่นำไปสู่การริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชนสังคมของตนเอง แต่จะเป็นการจัดกิจกรรมรายครั้ง (Event) รวมทั้งเป็นการจัดกิจกรรมตามวาระโอกาสต่าง ๆ ตามงบประมาณที่ท้องถิ่นรับจัดสรรมา

กล่าวสรุปได้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเข้าใจต่องานการพัฒนาเด็กและเยาวชนมีอยู่น้อย ทำให้การจัดสรรงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนส่วนใหญ่เป็นการ “สนับสนุนไม่ถูกจุด” ใช้งบประมาณงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ไปกับกิจกรรมระยะสั้นจำนวนมากทำให้เด็กและเยาวชนเป็นเพียงผู้เข้าร่วมระยะสั้น ๆ เช่นกัน นอกจากนี้เรื่องงบประมาณภายในของท้องถิ่นที่จัดสรรไปที่กิจกรรมระยะสั้นแล้ว พบว่ามีปัญหาเรื่องการเบิกจ่ายของท้องถิ่นด้วย สืบเนื่องมาจากพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ.2542⁴ ที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นจากการสำรวจเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งสะท้อนว่า การกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติดังกล่าว เป็นปัญหาสำคัญในเรื่องการเบิกจ่ายงบประมาณด้านการส่งเสริมและพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน ที่ผ่านมามีปัญหาในเรื่องของการทำงานไปแล้วแต่ไม่สามารถเบิกจ่ายไม่ได้ เช่น การจัดงานวันเด็ก การอุดหนุนทุนให้กับสภาเด็กและเยาวชนที่ถูกมองว่าไม่ใช่หน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

⁴ โปรดดูรายละเอียด หน้า 53-54 ประกอบ

3. อุปสรรคปัญหาในระดับกลุ่มเด็กและเยาวชน

ด้านทัศนคติของเด็กและเยาวชน จากรายงานของมูลนิธิวายุไอลาย (2559) การสำรวจเบื้องต้นในจังหวัดเชียงใหม่และลำพูน พบว่า พื้นที่ดังกล่าวเป็นพื้นที่ที่มีการรวมตัวกันของเยาวชนในลักษณะของกลุ่มเยาวชนเพื่อทำกิจกรรมสร้างสรรค์ ทั้งที่เป็นเชิงจิตอาสาและไม่ใช้จิตอาสาค่อนข้างมาก มีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนที่ทำหน้าที่หนุนเสริมกลุ่มเยาวชนเยาวชนจิตอาสาและกิจกรรมอื่น ๆ พบว่ายังมีปัญหาเรื่องทัศนคติในการทำงานที่ต้องปรับผ่านกระบวนการให้คำปรึกษาระหว่างทำงาน และทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดี เช่น การเตรียมงานล่วงหน้าทีละขั้นๆ ปัญหาการบริหารเวลา มีปัญหาเกิดขึ้นไม่แจ้งทางทีมงานโครงการ ฯ เพราะกลัวถูกลงโทษ ซึ่งปัญหาเหล่านี้นอกจากจะสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาทางวุฒิภาวะส่วนตัวของเยาวชน แม้ว่าเยาวชนจำนวนไม่น้อยมีอายุสูง และมีประสบการณ์การทำงานมาก่อน แต่ก็ยังพบปัญหาเหล่านี้ จึงชวนให้ตั้งคำถามถึงระบบการทำงานร่วมกับเด็กเยาวชนที่ผ่านมา และของโครงการเองว่ายังต้องปรับกระบวนการหนุนเสริมให้เติมเต็มเรื่องเหล่านี้มากขึ้น เยาวชนจิตอาสายังไม่สามารถประเมินผลโครงการตนเองได้อย่างเหมาะสม ทีมงานโครงการฯที่ดำเนินงานกับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ ควรเสริมเรื่องการประเมินผลเข้าไปในกิจกรรมเตรียมความพร้อมและให้คำปรึกษาเรื่องนี้อย่างสม่ำเสมอ นอกจากนี้เจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นก็สะท้อนว่า เด็กและเยาวชนบางกลุ่มยังมีทัศนคติว่าตำแหน่งประธานหรือคณะทำงานสภาเด็กและเยาวชน จะมีอำนาจมากกว่าเด็กและเยาวชนคนอื่นหรือกลุ่มอื่น ทำให้เด็กและเยาวชนกลุ่มอื่น ๆ ไม่ต้องการทำงานร่วมด้วย ประธานสภาเด็กและเยาวชนและคณะทำงานนั้น ๆ จึงทำงานอย่างโดดเดี่ยวไม่สามารถประสานขอความร่วมมือจากเด็กเยาวชนในพื้นที่ได้

ด้านการทำงานของกลุ่มเด็กและสภาเด็กและเยาวชน เสี่ยงสะท้อนจากสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กเยาวชนว่า ปัญหาที่สำคัญในการทำงานก็คือ ปัญหาการคัดเลือกสภาเด็กและเยาวชนในเวทีการคัดเลือกสภาเด็กและเยาวชนทั้งระดับตำบลและระดับอำเภอ พบว่า การประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึงเด็กเยาวชนในท้องถิ่นไม่รู้จักสภาเด็กและเยาวชน เวทีการคัดเลือกตัวแทนสภาเด็กและเยาวชน เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมเป็นมาจากโรงเรียนเดียวกัน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งมักจะนำเอาเด็กและเยาวชนที่เจ้าหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคุ้นเคยมาเป็นประธานและคณะทำงานสภาเด็กและเยาวชน สุดท้ายปัญหาการทำงานอีกด้านคือเรื่องความเข้าใจของผู้ปกครองของเด็กและเยาวชน ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจว่า กลุ่มเด็กและเยาวชนและสภาเด็กและเยาวชนทำกิจกรรมอะไรบ้าง ทำแล้วเกิดประโยชน์ต่อตัวเองและสังคมอย่างไร ทำให้ผู้ปกครองบางส่วนไม่สนับสนุนให้บุตรหลานมาทำกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานภาครัฐในท้องถิ่น รวมทั้งไม่สนับสนุนให้มาร่วมเป็นสภาเด็กและเยาวชนตำบล เนื่องจากเกรงว่าจะกระทบต่อเวลาเรียนและหากมาทำกิจกรรมก็จะไม่สามารถที่จะช่วยงานพ่อแม่ผู้ปกครองทำงานอื่น ๆ ได้มากนัก

บทที่ 5

จุดความสำเร็จ : แนวทางการส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชน ริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชน สังคมของตนเอง

จุดความสำเร็จที่ 1 การถ่ายโอนภารกิจสภาเด็กและเยาวชนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ด้วยปัจจุบันภารกิจสภาเด็กและเยาวชน “*อยู่ในระหว่างการถ่ายโอนภารกิจ*” ตามแผนปฏิรูประบบราชการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 – 2564⁵ เป็นการถ่ายโอนภารกิจของกรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ไปให้กับกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ภายใต้กระทรวงมหาดไทย คือ การถ่ายโอนภารกิจด้านสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล ให้องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาล เป็นผู้กำกับดูแล การถ่ายโอนภารกิจด้านสภาเด็กและเยาวชนอำเภอและสภาเด็กและเยาวชนจังหวัด ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้กำกับดูแล การถ่ายโอนภารกิจด้านสภาเด็กและเยาวชนเขตและสภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานครให้กับกรุงเทพมหานครเป็นผู้กำกับดูแล การถ่ายโอนภารกิจด้านสภาเด็กและเยาวชนเมืองพัทยาให้เมืองพัทยาเป็นผู้กำกับดูแล รวมทั้งสิ้น 8,780 แห่ง ซึ่งในปัจจุบัน กรมกิจการเด็กและเยาวชนได้ดำเนินการเสนอการโอนภารกิจด้านสภาเด็กและเยาวชนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บรรจุอยู่ในแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 3) เรียบร้อยแล้ว ซึ่งคณะกรรมการการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำลังดำเนินงานถ่ายโอนภารกิจสภาเด็กและเยาวชน มีกำหนดใช้เวลาดำเนินการ 5 ปี (พ.ศ. 2562 – 2567) ดังนั้น หากจะส่งเสริมท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กเยาวชนโดยตรงให้เกิดขึ้นอย่างเร่งด่วน จะต้องเร่งให้เกิดการถ่ายโอนภารกิจงานสภาเด็กเยาวชนให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเร็ว เมื่อการถ่ายโอนภารกิจสำเร็จรัฐจะสามารถจัดสรรงบประมาณงบเงินอุดหนุนเพิ่มในภารกิจดังกล่าวให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินงานด้านสภาเด็กและเยาวชนได้ ยกเว้นสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ยังคงให้กรมกิจการเด็กและเยาวชน ดำเนินการนำเสนอของบประมาณงบเงินอุดหนุนให้แก่สภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยคงเดิม

อย่างไรก็ดี หากการถ่ายโอนภารกิจไม่สามารถดำเนินงานได้โดยเร็วตามกำหนดใช้เวลาดำเนินการ 5 ปี (พ.ศ. 2562 – 2567) แต่ในระหว่างนี้ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ได้ระบุให้มีการตั้ง “สภาเด็กและเยาวชนระดับตำบล” ขึ้นทั่วประเทศ ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่การพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นของตนตาม มาตรา 8 มาตรา 22 มาตรา 23 รวมทั้งพระราชบัญญัติดังกล่าวได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่นให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ และให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดสรรงบประมาณเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบในการจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนด้วยเหตุนี้ เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชน

⁵ โปรดดูรายละเอียดการถ่ายโอนภารกิจในภาคผนวก

ได้อย่างชัดเจน โดยมีระเบียบจากกระทรวงมหาดไทยรองรับ จะต้องมีการยกเว้นคำสั่งหรือระเบียบ/ข้อบัญญัติ บางประการ จากกระทรวงมหาดไทย “ว่าด้วยการสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กเยาวชน” เพื่อเป็นแนวทางและระเบียบรองรับให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถส่งเสริมท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็ก และเยาวชน และกลุ่มเด็กเยาวชน

ผลผลิต/ผลลัพธ์ ที่จะเกิดขึ้นจากการถ่ายโอนภารกิจ กล่าวคือ หลังจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับการถ่ายโอนภารกิจด้านสภาเด็กและเยาวชน จำนวน 8,780 แห่ง สภาเด็กและเยาวชนจะได้รับการส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น มีภารกิจและงบประมาณดำเนินงานสภาเด็กและเยาวชนในระดับต่าง ๆ สามารถขับเคลื่อน กิจกรรมในการพัฒนาเด็กและเยาวชนและชุมชนในพื้นที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่อย่างไรก็ดี หากการถ่ายโอนภารกิจไม่สามารถดำเนินงานได้โดยเร็วตามกำหนดระหว่างช่วงการถ่ายโอนภารกิจนี้ จำเป็นที่จะต้องมีการออกคำสั่งหรือระเบียบ/ข้อบัญญัติบางประการ จากกระทรวงมหาดไทย “ว่าด้วยการสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กเยาวชน” เพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถส่งเสริมท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กเยาวชนได้อย่างชัดเจน และเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ตลอดจนเพื่อการรองรับการถ่ายโอนภารกิจด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

จุดความขัดที่ 2 การจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่น

สืบเนื่องจากที่ผ่านมา พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ได้ระบุให้มีการตั้ง “สภาเด็กและเยาวชนระดับตำบล” ขึ้นทั่วประเทศ ส่งผลให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่การพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นของตนตาม มาตรา 8 กำหนดให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น “จัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่น” ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็ก และเยาวชนแห่งชาติ แต่พบว่ายังมีเพียงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งเท่านั้น ที่มีการจัดทำแผนพัฒนาเด็ก และเยาวชนท้องถิ่น และหลายแห่งยังไม่ได้มีการจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่น

สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติประจำปี 2560 และ ประจำปี 2561 ที่ผ่านมามีประเด็น หลัก เกี่ยวข้องกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นการตอกย้ำ ความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภารกิจส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชน และสภาเด็ก เยาวชนตำบล โดยสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2560 จัดขึ้นในประเด็นหัวข้อ “ท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนสู่ประเทศไทย 4.0” มีมติสมัชชาและแนวทางการขับเคลื่อนหลัก ที่สำคัญ คือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดทำแนวทางการคุ้มครองและพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน โดยให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วม และบรรจุในแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับท้องถิ่น ซึ่งจะต้อง สอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติและทิศทางการพัฒนาประเทศ

สำหรับสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2561 ประเด็นหัวข้อ **“ท้องถิ่นไทยร่วมใจพัฒนาเด็กและเยาวชน”** ได้มีมติสมัชชาและแนวทางการขับเคลื่อนหลักที่สำคัญคือ การส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องเร่งจัดแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่นและร่วมมือกับภาคีอื่น ๆ ในการดำเนินงานพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการจัดสรรงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนและสนับสนุนกลุ่มเด็กและเยาวชนให้สามารถเข้าถึงแหล่งทุนได้โดยง่าย

กล่าวได้ว่า พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 และสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ได้เน้นย้ำความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภารกิจส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนและสภาเด็กเยาวชน แต่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งไม่ได้จัดทำแผนที่เป็นแผนเฉพาะด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ด้วยเหตุนี้จึงต้องเร่งให้ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นชี้แจง/กำหนด ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเร่งจัดทำ **“แผนการพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น”** โดยบรรจุเอาไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ. 2561-2564) ซึ่งรายละเอียดและวิธีการจัดทำแผนฯเป็นไปตามระเบียบหนังสือสั่งการที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 และทั้งสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ เน้นย้ำความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในภารกิจส่งเสริมและพัฒนาสภาเด็กเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน จากการเวทีการสนทนากลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนสะท้อนว่า การจัดทำแผนการพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น ไม่ใช่เรื่องของเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเท่านั้น การพัฒนาเด็กและเยาวชนจำเป็นต้องสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในท้องถิ่น จำเป็นต้องสร้างการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างเป็นระบบ สร้างเครือข่ายคนทำงานด้านเด็กและเยาวชน และเครือข่ายเด็กและเยาวชนให้เข้มแข็ง รวมทั้งเปิดพื้นที่อย่างสร้างสรรค์ให้กับเด็กและเยาวชนเองจึงต้องสนับสนุนอย่างจริงจังและต้องดำเนินงานโดยการร่วมมือกันจากทุกภาคส่วน ดังนั้น การสร้างแนวทางการพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและมีความต่อเนื่องยั่งยืน นอกจากจะต้องมีการจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่นตามที่กฎหมายกำหนดแล้ว ต้องเปิดพื้นที่ให้เกิดการมีส่วนร่วมและเกิด**“การระดมสรรพกำลัง”** ของคนในท้องถิ่น โดยเริ่มจากให้มี **“คณะกรรมการ/คณะทำงานส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่น”** ที่มาจากหลากหลายสาขาอาชีพในท้องถิ่น การพัฒนาคณะกรรมการ/คณะทำงานส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่น จะเป็นการสร้างเครือข่ายคนทำงานด้านเด็กและเยาวชนท้องถิ่นที่มาจากหลายภาคส่วนในท้องถิ่น คณะกรรมการ/คณะทำงานส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่น ประกอบไปด้วย ตัวแทนภาครัฐ (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) ตัวแทนภาคเอกชน/เศรษฐกิจ ตัวแทนภาคประชาสังคม ตัวแทนจากภาควิชาการ และตัวแทนจากภาคเด็กและเยาวชน ในท้องถิ่นนั้น ๆ

คณะกรรมการ/คณะทำงานส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่น จะมีบทบาทหน้าที่ในการร่วมกันทำงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น เป็นแหล่งรวบรวมและประสานงานเพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากรระหว่างกันไม่ว่าจะเป็น ทุนทางสังคม งบประมาณ ข้อมูล

องค์ความรู้ เครือข่ายการทำงานในระดับต่าง ๆ มีบทบาทกำหนดแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่นให้สอดคล้องตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ

โดยขั้นตอนการพัฒนาคณะกรรมการ/คณะทำงานส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่น ดังนี้

1) ขั้นตอน การค้นหาคนทำงานด้านเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น ซึ่งประกอบไปด้วย ตัวแทนจากภาครัฐ ตัวแทนจากภาคเอกชน/ภาคเศรษฐกิจ ตัวแทนจากภาคประชาสังคม ตัวแทนจากภาควิชาการ และตัวแทนจากสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน ในท้องถิ่น

2) ขั้นตอน การเสนอร่างคณะกรรมการ/คณะทำงานส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่น ให้ผู้บริหารพิจารณา

3) ขั้นตอน ผู้บริหารพิจารณาและอนุมัติแต่งตั้งคณะกรรมการ/คณะทำงานส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่น

เมื่อผู้บริหารท้องถิ่นพิจารณาและอนุมัติแต่งตั้ง คณะกรรมการ/คณะทำงานส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่น คณะกรรมการ/คณะทำงาน สามารถดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ตามที่กำหนดไว้ ซึ่งจะส่งผลให้เกิดการระดมเครือข่ายคนทำงานด้านเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น และเมื่อมีคณะกรรมการ / คณะทำงานส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่นแล้ว คณะกรรมการ/คณะทำงานดังกล่าวนี้จะสามารถจัดทำ“แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่น” ซึ่งสามารถทำได้ 2 แนวทางดังนี้

1) “*คณะกรรมการ/คณะทำงานส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่น*” เป็นผู้ร่างและจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่นขึ้น แล้วนำร่างแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่นไปบูรณาการกับแผนงานส่วนอื่น ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้วนำไปเสนอต่อ “*คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น*” พิจารณาร่างแผนและเห็นชอบ แล้วนำไปจัดทำเป็นโครงการหรือกิจกรรมในลำดับถัดไป

2) *กองงานใดกองงานหนึ่ง* เช่น กองการศึกษาหรือกองสวัสดิการสังคม (แล้วแต่บริบทของ อปท.) เป็นเจ้าภาพจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่นขึ้น แล้วนำไปเสนอให้ “*คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น*” พิจารณาร่างแผนและเห็นชอบ แล้วนำไปจัดทำเป็นโครงการหรือกิจกรรม

หากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใด ยังไม่ได้มีการจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่น สามารถเพิ่มแผนงานดังกล่าวเข้าไปในแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี ด้วยวิธีการเพิ่มในวาระการ “*การทบทวนการเพิ่มเติมและการเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี*” (ในช่วงเดือนตุลาคมของทุกปี) การเพิ่มเติมเปลี่ยนแปลงแผนฯ สามารถทำได้ตลอดเวลา แต่ต้องยึดโยงประชาชน ซึ่งการเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาท้องถิ่น 4 ปี มีเจตนารมณ์หลัก 3 ประการใหญ่ (1) เป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน (2) ใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (3) ให้คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชน

การเพิ่มแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนลงไปในแผนท้องถิ่นสี่ปี ต้องมีกรณีที่เป็นเหตุนำไปสู่การทบทวนแผนพัฒนา ฯ คือ

- 1) มีการเปลี่ยนแปลงยุทธศาสตร์ตั้งแต่ระดับชาติถึงระดับพื้นที่
- 2) สถานการณ์ปัญหาในพื้นที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

3) ความต้องการส่วนใหญ่ของประชาชนในพื้นที่

4) เพื่อให้แผนมีความสมบูรณ์ถูกต้อง มีแนวทางการพัฒนาที่ชัดเจนสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่วางเอาไว้

5) เพื่อเป็นการเชื่อมโยงและบูรณาการแผนในระดับพื้นที่ตามแนวทางที่กระทรวงมหาดไทยกำหนด

วิธีดำเนินการจัดทำแผนการพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่น สามารถดำเนินการได้ดังนี้

1) การประชาคมท้องถิ่นในเรื่องการพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่น เพื่อให้แผนฯยึดโยงกับประชาชน โดยกำหนดสัดส่วนและร้อยละให้สัดส่วนไม่น้อยกว่าร้อยละ 5 ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในหมู่บ้านที่ทำประชาคม

2) จัดเก็บและรวบรวมข้อมูลที่ต้องชัดเจน เชื่อถือได้และเพียงพอ เพื่อใช้ประโยชน์ในการจัดทำแผน ทบทวน เพิ่มเติม เปลี่ยนแปลงแผนฯ

3) “คณะกรรมการสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น” จัดทำร่างแผนพัฒนาฯที่เพิ่มเติมหรือเปลี่ยนแปลง พร้อมเหตุผลความจำเป็น เสนอต่อ “คณะกรรมการพัฒนาท้องถิ่น” ในกรณีขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ต้องเสนอให้สภาพิจารณาเห็นชอบก่อน จึงเสนอให้ผู้บริหารพิจารณาในลำดับต่อไปได้

4) ผู้บริหารพิจารณาอนุมัติร่างแผนฯ และประกาศใช้

- กรณีการแก้ไขแผนท้องถิ่นสี่ปีซึ่งไม่ทำให้สาระสำคัญเปลี่ยนไปเป็นอำนาจของผู้บริหารในการพิจารณา

ผลผลิต/ผลลัพธ์ ที่จะเกิดขึ้นจากการจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับตำบล กล่าวคือ เมื่อมีการเพิ่มเติมเปลี่ยนแปลงแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี โดยให้มีการบรรจุแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่นเอาไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี ส่งผลให้เกิดการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการจัดทำแผนและออกแบบโครงการฯ เด็กและเยาวชนสามารถดำเนินงานได้ตามความต้องการและวัตถุประสงค์ เกิดการจัดสรรงบประมาณด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่นตามแผนงานอย่างเป็นระบบ

เมื่อมีการบรรจุประเด็นด้านเด็กและเยาวชนอยู่ในแผนท้องถิ่น ทำให้เด็กและเยาวชนร่วมกับองค์กรปกครองท้องถิ่นสามารถเขียนโครงการ/กิจกรรมกำหนดให้เกิดขึ้นเป็นไปตามแผน เพื่อตอบสนองต่อการพัฒนากลุ่มเด็กและเยาวชน โดยแบ่งเป็นโครงการประเภทต่าง ๆ ได้ คือ

(1) โครงการแก้ไขปัญหา/โครงการพัฒนาปรับปรุง

(2) โครงการต่อเนื่อง

(3) โครงการริเริ่ม/นวัตกรรม

(4) โครงการศึกษาวิจัย

ทำให้สามารถส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างมีแนวทาง และเป็นกิจกรรมเชิงกระบวนการ (Process) ที่นำไปสู่การริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชน สังคมของตนเอง นอกจากนี้แล้ว จะมีการนำโครงการที่บรรจุอยู่ในแผนไปตราเป็นเทศบัญญัติและข้อบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี

งบประมาณรายจ่ายเพิ่มเติม ในแต่ละปีงบประมาณตามที่กำหนดไว้ในแผนท้องถิ่นสี่ปี ตามลำดับความสำคัญ และสถานะทางการคลังขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

จุดคานงัดที่ 3 การพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาสาขาคี และเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน

ความสำคัญอีกประการหนึ่งในการส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุนกลุ่มเด็กเยาวชนและสภาเด็กเยาวชน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ การพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาสาขาคี และเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชน เจ้าหน้าที่ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหลายแห่งสะท้อนไปในทิศทาง เดียวกันว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขาดระบบการประสานงานกับภาครัฐส่วนกลางในด้านการพัฒนา สาขาคีและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชน รวมทั้งยังขาดผู้ให้คำปรึกษาแนะนำด้านการพัฒนาสาขาคี และเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน ให้กับเจ้าหน้าที่ที่ทำหน้าที่ในระดับท้องถิ่น ซึ่งระบบที่จะมาช่วยหนุน เสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจจะเป็นระบบการให้คำปรึกษาจากส่วนกลาง โดยกรมส่งเสริม การปกครองท้องถิ่น ทำหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำในงานส่งเสริมและพัฒนาสาขาคีและเยาวชน และกลุ่มเด็ก และเยาวชน

การเก็บข้อมูลจากตัวแทนเด็กและเยาวชนระดับตำบลและคนทำงานด้านเด็กและเยาวชน เห็นไปในทิศทางเดียวกันว่า จำเป็นต้องหาแนวทางการพัฒนาศักยภาพและองค์ความรู้ให้กับบุคลากร ด้านเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และพี่เลี้ยงเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น (Coach) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “พี่เลี้ยงหน้าใหม่” ที่ไม่เคยมีประสบการณ์การทำงานด้านเด็กและเยาวชนมาก่อน ให้กลายเป็น “พี่เลี้ยงมืออาชีพ” ซึ่งอาจจะมีแนวทางเริ่มต้นจากการจัดทำเป็น “ระบบฝึกอบรมการส่งเสริม พัฒนาเด็กและเยาวชน และสภาเด็กและเยาวชน” เพื่อสร้างความเข้าใจให้เจ้าหน้าที่และพี่เลี้ยงให้ทราบว่าสภา เด็กและเยาวชนคืออะไร บทบาทหน้าที่ของเจ้าหน้าที่และพี่เลี้ยงเป็นเช่นไร รวมทั้งเพิ่มเติมองค์ความรู้ ที่จำเป็นต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนและสอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างเป็นระบบ ในขณะที่เดียวกัน กรมกิจการเด็กและเยาวชนจะต้องต้องมีบทบาทเป็นผู้ชี้แนะให้คำปรึกษา (Mentor) และ ขับเคลื่อนงานในระดับนโยบายและแผนและเชื่อมประสานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดำเนินงานส่งเสริม พัฒนาสาขาคีและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชนระดับพื้นที่

หากจะดำเนินงานพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาสาขาคี และเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชน จึงจำเป็นต้องเร่งสร้างระบบพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริมพัฒนาสาขาคีและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชน แบ่งเป็นได้ 2 ระบบ ดังนี้

1. ระบบให้คำปรึกษาแนะนำการส่งเสริมและพัฒนาสาขาคีและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชน
2. ระบบพัฒนาศักยภาพการส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชน และสภาเด็กและเยาวชน

ระบบที่ 1 ระบบการให้คำปรึกษาแนะนำการส่งเสริมและพัฒนาสาขาคีและเยาวชน และกลุ่ม เด็กและเยาวชน เป็นการดำเนินงานร่วมมือกันระหว่าง กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) กับกรมกิจการเด็กและเยาวชน (ดย.) ในการสร้างกลไกการทำงานในลักษณะคณะกรรมการ / คณะทำงาน

ทั้งในระดับส่วนกลางและระดับจังหวัด ในการเป็นศูนย์กลางการให้ปรึกษา (Consultant Center) หรือ คลินิกให้คำปรึกษาแนะนำด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับทั่วประเทศ โดยคณะกรรมการ / คณะทำงานให้ปรึกษาแนะนำ มีองค์ประกอบที่หลากหลาย จากทั้งภาคเอกชน / เศรษฐกิจ ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ และตัวแทนจากภาคเด็กและเยาวชน เพื่อเป็นศูนย์กลาง ในการให้ข้อมูลปรึกษาให้คำแนะนำองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงระดับปฏิบัติการ

ระบบที่ 2 ระบบพัฒนาศักยภาพการส่งเสริมพัฒนาสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชน เป็นระบบการพัฒนาศักยภาพให้แก่เจ้าหน้าที่และผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการส่งเสริมพัฒนา สภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชน เพื่อสร้างความรู้ในเชิงการปฏิบัติงาน และความเข้าใจ ในบทบาทหน้าที่ และการจัดทำแผนและนโยบายขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการส่งเสริมพัฒนา สภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชน นอกจากการพัฒนาศักยภาพให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แล้ว กรมกิจการเด็กและเยาวชนจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพของหน่วยงานและคนทำงานด้านการส่งเสริม พัฒนาสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นการปฏิบัติงานเชิงพื้นที่ มาเป็นหน่วยงานที่มุ่งเน้นพัฒนาองค์ความรู้ (Knowledge Management) หรือ KM การรวบรวมองค์ความรู้ ที่มีอยู่ซึ่งกระจัดกระจายอยู่ในส่วนต่าง ๆ ของหน่วยงานมาพัฒนาให้เป็นระบบ สร้างความรู้และกระจาย ความรู้ขององค์กรหน่วยงานไปให้ทั่วทั้งภายในหน่วยงาน และกระจายสู่หน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการต่อยอดของความรู้ นำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ เพื่อให้หน่วยงานสามารถมีบทบาท ในการชี้แนะให้คำปรึกษา (Mentor) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและขับเคลื่อนงานในระดับนโยบาย และแผนยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน

ผลผลิต/ผลลัพธ์ ที่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการส่งเสริม พัฒนาสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชน จากเสียงสะท้อนของเด็กและเยาวชนรวมถึงเจ้าหน้าที่ ที่ดูแลเรื่องการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่าในปัจจุบันองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นบางแห่งจะมีบุคลากรด้านเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยตรง แต่บุคลากร หรือเจ้าหน้าที่ผู้ทำงานด้านเด็กและเยาวชนยังขาดทักษะความรู้ และแนวทางการปฏิบัติด้านการพัฒนาเด็ก และเยาวชนที่สามารถนำไปประกอบการปฏิบัติได้จริงในพื้นที่ท้องถิ่นได้ ขาดระบบการให้คำปรึกษาแนะนำ การส่งเสริมและพัฒนาสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชนจากทั้งกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) และกรมกิจการเด็กและเยาวชน (ดย.) ด้วยเหตุนี้การพัฒนาระบบการให้คำปรึกษาแนะนำการส่งเสริม และพัฒนาสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยกำหนดให้มีคณะกรรมการ / คณะทำงาน ให้ปรึกษาแนะนำการส่งเสริมพัฒนาสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชนทั้งในส่วนกลาง และระดับจังหวัด ที่มีองค์ประกอบจากภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน/ภาคเศรษฐกิจ ภาคประชาสังคม ภาค วิชาการ และตัวแทนจากภาคเด็กและเยาวชน จะก่อให้เกิดการระดมสรรพกำลังและสร้างเครือข่ายการส่งเสริม พัฒนาสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน เกิดศูนย์กลางการให้ข้อมูลปรึกษาให้คำแนะนำองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนตั้งแต่ระดับนโยบายไปจนถึงระดับปฏิบัติการ ส่งผลให้งาน

ด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนไม่สามารถขับเคลื่อนงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นระบบเป็นขั้นตอน และแนวทางเดียวกันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ

การพัฒนาระบบพัฒนาศักยภาพการส่งเสริมพัฒนาสภาพเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชน แนวทางปฏิบัติในการทำงานพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถนำไปใช้เป็นหลักการประกอบในการจัดทำแผนด้านเด็กและเยาวชนของท้องถิ่น รวมทั้งสามารถนำไปเป็นแนวทางและขั้นตอนการปฏิบัติในการดำเนินงานส่งเสริมพัฒนาและสนับสนุนสภาพเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่น ริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์ และแก้ไขปัญหาในชุมชน สังคมของตนเอง

นอกจากนี้กรมกิจการเด็กและเยาวชน (ดย.) จะเป็นกลไกการทำงานในลักษณะพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะการทำงานด้านเด็กและเยาวชน สร้างเครือข่ายคนทำงานด้านเด็กและเยาวชน มีบทบาทขับเคลื่อนงานในระดับนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมพัฒนาสภาพเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชน มีบทบาทในการชี้แนะให้คำปรึกษาและหนุนเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสนับสนุนองค์กรภาคส่วนอื่น ๆ ที่ทำงานด้านการส่งเสริมพัฒนาสภาพเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ในงานการศึกษาวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาประเด็นสำคัญเร่งด่วนเรื่อง การส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุน สภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชน ริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชน สังคม ของตนเอง เพื่อค้นหาจุดคานงัดเพื่อความสำเร็จ ในการพัฒนาเด็กและเยาวชน คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่ม เด็กและเยาวชน โดยมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล อันประกอบไปด้วย

(1) การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสนทนากลุ่มย่อย กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับงานด้านการพัฒนาเด็ก และเยาวชนในท้องถิ่น ทั้งตัวภาคีรัฐ คือ กรมกิจการเด็กและเยาวชน กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ภาคประชาสังคมที่ทำงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับพื้น ภาควิชาการจากสถาบันการศึกษา ตลอดจนตัวแทนจากสภาเด็กเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน

(2) นอกจากนี้คณะผู้วิจัยยังได้การวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลและงานศึกษาวิจัยทั้งไทย และต่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน

การศึกษานี้ ได้ชี้ให้เห็นว่าการส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็ก และเยาวชนมีปัจจัยเอื้อที่สำคัญ กล่าวคือ ปัจจัยเอื้อด้านผู้บริหารท้องถิ่น หากผู้บริหารขององค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นมีวิสัยทัศน์ นโยบายเชิงทรัพยากรมนุษย์ ให้การสนับสนุนและอำนวยความสะดวกจะส่งผลให้ สภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชนแห่งนั้นเข้มแข็ง ปัจจัยด้านพี่เลี้ยงสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่ม เด็กและเยาวชน พี่เลี้ยงคือผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Change Agent) ที่สำคัญในพื้นที่ที่จะช่วยสร้าง ความเปลี่ยนแปลงต่อกลุ่มเยาวชน ชุมชน และสร้างความยั่งยืนให้กับกระบวนการพัฒนาเด็กและเยาวชน ในพื้นที่ได้อย่างแท้จริง และมีปัจจัยเอื้อด้านแหล่งทุนสนับสนุนงานด้านเด็กและเยาวชนจากภายนอกท้องถิ่น จำนวนมาก

ในขณะเดียวกัน จากการศึกษาได้ชี้ให้เห็นถึงอุปสรรคและปัญหาขององค์กรปกครองท้องถิ่น สนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน หลายประการ กล่าวคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่สามารถสนับสนุนงานสภาเด็กและเยาวชนได้ เนื่องจากพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจาย อำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ไม่ได้บัญญัติอำนาจหน้าที่เอาไว้ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบัน ภารกิจสภาเด็กและเยาวชน “อยู่ในระหว่างการถ่ายโอนภารกิจ” ของคณะกรรมการการกระจายอำนาจ ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว ต่อมาคือ อุปสรรคปัญหาด้านการจัดทำแผนพัฒนาเด็กและเยาวชน ท้องถิ่น ที่ยังมีเพียงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบางแห่งเท่านั้นที่มีการจัดทำแผนฯ อุปสรรคปัญหา ด้านบุคลากรผู้รับผิดชอบ ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบลไม่มีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่รับผิดชอบ งานเด็กและเยาวชนโดยตรง ทำให้งานด้านเด็กเยาวชนกลายเป็น “งานฝาก” อุปสรรคเรื่องการสนับสนุน กิจกรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ “สนับสนุนไม่ถูกจุด” ทำให้มีลักษณะเป็นกิจกรรมระยะสั้น ไม่ตอบ โจทย์เด็กและเยาวชนในท้องถิ่น ไม่ได้เป็นเป็นแผนโครงการระยะยาวที่เอื้อให้กลุ่มเด็กและเยาวชน และสภา

เด็กและเยาวชน ริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชน ตลอดจนด้านทัศนคติความคิดของเด็กและเยาวชนเอง ที่มองว่าการเป็นตัวแทนสภาเด็กและเยาวชนเป็นการได้ตำแหน่งและมีอำนาจมากกว่าผู้อื่น ทำให้ทำงานร่วมกับเพื่อนเด็กและเยาวชนด้วยกันลำบาก

หากต้องเร่งส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชน ริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชน สังคมของตนเอง ต้องหาหนทางแก้ไขจาก “จุดคานงัด” ที่งานวิจัยนี้ค้นพบเพื่อเป็นแนวทางขับเคลื่อนสู่การ “ปลดล็อก” ประเด็นสำคัญเร่งด่วนเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังต่อไปนี้ คือ

6. ขอให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กำหนดแนวทาง ให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สามารถส่งเสริมและสนับสนุน สภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชน ได้ ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยที่เกี่ยวข้อง
7. ขอให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) ร่วมกับกรมกิจการเด็กและเยาวชน (ดย.) ดำเนินการ และสนับสนุนให้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกแห่งเร่งจัดทำ “แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนท้องถิ่น” และ “ข้อบัญญัติงบประมาณ” โดยผนวกอยู่ในแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยให้เริ่มดำเนินการตั้งแต่ ปีงบประมาณ 2563 เป็นต้นไป
8. ขอให้เร่งรัดการถ่ายโอนภารกิจการพัฒนาเด็กและเยาวชน และสภาเด็กและเยาวชน ให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ดูแลรับผิดชอบโดยเร็ว โดยกำหนดไว้ในแผนการกระจายอำนาจให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ฉบับที่ 3
9. ขอให้กรมกิจการเด็กและเยาวชน (ดย.) ร่วมกับ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) เร่งพัฒนา และขับเคลื่อนระบบการพัฒนาศักยภาพองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) และเครือข่ายคนทำงาน ด้านเด็กและเยาวชนในการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชน และสภาเด็กและเยาวชน
10. ขอให้ กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (สถ.) ร่วมกับ กรมกิจการเด็กและเยาวชน (ดย.) สร้างกลไกการทำงานในลักษณะ คณะทำงาน หรือ คลินิกให้คำปรึกษา ซึ่งมีองค์ประกอบแบบเบญจภาคี (ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาควิชาการ และเด็กและเยาวชน) เพื่อเป็นศูนย์กลางในการ ให้คำปรึกษาด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้แก่ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ทั้งในส่วนกลางและระดับจังหวัด

แหล่งข้อมูลอ้างอิง

- กระทรวงมหาดไทย. (2559). “ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2548 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2559” เข้าถึงได้จาก thongthinlaws.com [10 ตุลาคม 2561]
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2561). “ซักซ้อมแนวทางการจัดทำและประสานแผนพัฒนาท้องถิ่นสี่ปี (พ.ศ.2561-2564) ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการจัดทำแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2559” เข้าถึงได้จาก www.dla.go.th/index.jsp [10 ตุลาคม 2561]
- กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2556). “รายงานการพัฒนาเด็ก พ.ศ. 2556”. กรุงเทพฯ : กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2558). “บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับกิจกรรมสร้างสรรค์เด็กและครอบครัว”. กรุงเทพฯ: กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
- กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2558). “รูปแบบเมืองที่เป็นมิตรต่อเด็กและเยาวชน”. กรุงเทพฯ : กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
- กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2559). “รายงานผลการศึกษาศาสนสถานภาพการสร้างและสนับสนุนกลุ่มเด็กและเยาวชนเพื่อมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสังคมของหน่วยงาน”. กรุงเทพฯ : กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. น 6-7.
- กรมการปกครอง. (2559). “จำนวนประชากรแยกอายุทั่วประเทศ” เดือน ธันวาคม พ.ศ.2559 เข้าถึงได้จาก www.stat.dopa.go.th/stat/statnew/upstat_age_disp.php[10 มิถุนายน 2560]
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2561). “ข้อมูลองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น”. เข้าถึงได้จาก <http://www.dla.go.th/work/abt/> [16 กันยายน 2561]
- กลุ่มไม่ซีดีไฟ. (2560). “รายงานการดำเนินโครงการพลังคนรุ่นใหม่ พลังเสริมสร้างสุขภาวะ”. สนับสนุนจาก สำนักสร้างสรรค์โอกาสและนวัตกรรม สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)
- โกวิท พวงงาม. (2550). “การปกครองท้องถิ่นไทย: เอกสารตำราหลัก ประกอบการเรียนการสอนหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น วิชาการเมืองการปกครองส่วนท้องถิ่นไทย”. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. (2555). “แผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2555-2559: แผนกรวมนโยบายและแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติด้านการพัฒนาเด็กตามแนวทาง “โลกที่เหมาะสมสำหรับเด็ก” พ.ศ.2550-2559 กับยุทธศาสตร์จังหวัดนำอยู่สำหรับเด็กและเยาวชน”. สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส และผู้สูงอายุ.
- คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ. (2560). “ผลงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการคุ้มครอง ส่งเสริม พัฒนาเด็กและเยาวชน”. กรมกิจการเด็กและเยาวชน.

โครงการพัฒนารูปแบบตำบลส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน. (2561). “แบบสำรวจประสบการณ์การทำงานด้านเด็กและเยาวชนขององค์กรท้องถิ่นที่ผ่านมา”. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ปรเมธี วิมลศิริ. (2559). “ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี อนาคตประเทศไทยเพื่อความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน”.

เอกสารประกอบ หลักสูตรวิทยาการประกันภัยระดับสูง (วปส.), รุ่นที่ 6 ปี 2559

ชานนท์ โกมลมาลย์. (2561). “นวัตกรรมทางสังคม เพื่อขับเคลื่อนสุขภาวะโดยการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน”. กรุงเทพฯ: สนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ชานนท์ โกมลมาลย์, อนุพงษ์ จันทะแจ่ม, โชติเวชญ์ อึ้งเกลี้ยง. (2560). องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กเยาวชนสู่ประเทศไทย 4.0, รายงานสืบเนื่องสมมนาวิชาการ (Proceedings) “นโยบายสังคมกับวาระประเทศไทย 4.0” คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ร่วมกับสมาคมสภาการศึกษาสังคมสงเคราะห์และสวัสดิการสังคมไทย, น. 32-49.

มูลนิธิวายไอวาย (YIY). (2559). “เอกสารสรุปโครงการ การหนุนเสริมเยาวชนจิตอาสาสร้างสรรค์กิจกรรมสร้างเสริมสุขภาวะเพื่อท้องถิ่น” สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.).

มูลนิธิอ็อกแฟม ประเทศไทย. (2560). “โครงการผู้นำเยาวชนสร้างสรรค์เพื่อการเปลี่ยนแปลงในชุมชนพื้นที่สามจังหวัดชายแดนใต้”. สนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติแห่งชาติ. (2560). “เอกสารรายงานความก้าวหน้าการขับเคลื่อนสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ”. วันที่ 31 มกราคม 2560

สมพงษ์ จิตระดับและคณะ. (2559). “รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการบูรณาการพลังเด็กและเยาวชนกับพลังชุมชนท้องถิ่นในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ด้านเด็กและเยาวชน”. กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.). กรุงเทพฯ : พรรณณิปรินต์ติ้งเซ็นเตอร์จำกัด

สมพงษ์ จิตระดับและคณะ. (2552). “หลักสูตรสิทธิเด็กและการวางแผนท้องถิ่นเพื่อเด็กและเยาวชน พุทธศักราช 2551”. ศูนย์วิจัยและพัฒนานวัตกรรมการศึกษาเพื่อเด็กและผู้มีความต้องการพิเศษ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ธรรมดาเพรส จำกัด

สมพงษ์ จิตระดับ. (2556). “คู่มือท้องถิ่น สำหรับผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชนในการพัฒนาท้องถิ่น” กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น

สมพงษ์ จิตระดับ. (2550). “การวิจัยสู่การปฏิบัติ: รูปแบบการมีส่วนร่วมของสภาเด็กและเยาวชนในประเทศไทย” คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). “การคาดประมาณประชากรของประเทศไทย พ.ศ. 2553 – 2583” เข้าถึงได้จาก. www.nesdb.go.th. [10 มิถุนายน 2560]

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). “กรอบทิศทางการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2574”.

กรุงเทพฯ : กระทรวงศึกษาธิการ

อุษณีย์ อนุรุทธวงษ์. (2550). *จิตวิทยาสำหรับเด็กที่มีความต้องการพิเศษ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เอกรินทร์ สีมหาศาลและปรีชา นุ่มสุข. (2540). “การปกครองส่วนท้องถิ่น: ปรัชญาการณที่ดำรงอยู่และความ
เคลื่อนไหวเพื่อการพัฒนาในอนาคต”. มหาวิทยาลัยบูรพา. 52 (3) : 76.

ภาษาอังกฤษ

Babar, A. (2016). British Youth Council reacts to Brexit “It’s still our future!”. Retrieved from
<http://www.byc.org.uk/news/british-youth-council-reacts-to-brexite>.

British Youth Council. (2018). About us. Retrieved from <http://www.byc.org.uk/aboutus> .

British Youth Council. (2018). OUR VISION, MISSION AND VALUES. Retrieved from
<http://www.byc.org.uk/about-us/our-vision-mission-and-values>.

Canadian Government. (2016). Meet the Prime Minister’s Youth Council. Retrieved from
<https://www.canada.ca/en/campaign/prime-ministers-youth-council.html> .

Canada Government. (2016). Prime Minister’s Youth Council Backgrounder. Retrieved from
<http://pm.gc.ca/eng/news/2016/07/19/prime-ministers-youth-council-backgrounder>.

Canada Government. (n.d.). The Prime Minister’s Youth Council; more information. Retrieved
from [https://www.canada.ca/en/campaign/prime-ministers-youth-council/need-more-
information.htm](https://www.canada.ca/en/campaign/prime-ministers-youth-council/need-more-information.htm).

Canada Youth Club. (n.d.). Home. Retrieved from <http://canadayouthclub.com>

Canada World Youth. (n.d.). About. Retrieved from <http://canadaworldyouth.org/about/>.

DBJR. (n.d.). German Federal Youth Council (DBJR). Retrieved from [https://www.dbjr.
de/service/english.html](https://www.dbjr.de/service/english.html).

DBJR. (2005). Statement Participation of German Federal Youth council. Munich; weibuch its-
still-our-future.

Sharon. (2016). Sharon speaks at British Youth Council Youth Voices Convention in
Newcastle.

Retrieved from

[http://www.sharonhodgson.org/sharon_speaks_at_british_youth_council_
youth_voice_s_convention_in_newcastle](http://www.sharonhodgson.org/sharon_speaks_at_british_youth_council_youth_voice_s_convention_in_newcastle).

TAKING IT GLOBAL. (n.d.). About us. Retrieved from <https://www.tigweb.org/about/>.

TAKING IT GLOBAL. (2006). National Youth Council; Their Creation, evolution, purpose, and
governance. Toronto; TAKINGITGLOBAL.

United Kingdom Youth Parliament. (2018). "Make Your Mark Results Report" (PDF). Retrieved

from <http://www.ukyouthparliament.org.uk/makeyourmark/>.

Youth Policy Lab. (2014). Factsheets Canada. Retrieved from <http://www.youthpolicy.org/factsheets/country/Canada>.

Youth Policy Lab. (2014). Factsheets Germany. Retrieved from <http://www.youthpolicy.org/factsheets/country/Germany>.

Youth Policy Lab. (2014). Factsheets UK. Retrieved from <http://www.youthpolicy.org/factsheets/country/UK>.

ภาคผนวก

แผนปฏิรูประบบราชการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 - 2564

โครงการ/กิจกรรม การส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการจัดตั้งและการดำเนินงานของ
สภาเด็กและเยาวชนตำบล สภาเด็กและเยาวชนเทศบาล สภาเด็กและเยาวชนอำเภอ สภาเด็กและเยาวชน
เขต

สภาเด็กและเยาวชนจังหวัด และสภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร ตามมาตรา 36

ของพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550

และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560

1. หลักการและเหตุผลของการถ่ายโอนภารกิจ

พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 มาตรา 36 กำหนดให้กรมกิจการเด็กและเยาวชนดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการจัดตั้งและการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนตำบล สภาเด็กและเยาวชนเทศบาล สภาเด็กและเยาวชนอำเภอ สภาเด็กและเยาวชนเขต สภาเด็กและเยาวชนจังหวัด สภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร และสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย โดยกรมกิจการเด็กและเยาวชนได้ดำเนินการส่งเสริม สนับสนุน และสนับสนุนให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับ จำนวนทั้งสิ้น 8,780 แห่ง ประกอบด้วย สภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล จำนวน 7,774 แห่ง สภาเด็กและเยาวชนอำเภอ จำนวน 878 แห่ง สภาเด็กและเยาวชนเขตในกรุงเทพมหานคร จำนวน 50 แห่ง สภาเด็กและเยาวชนจังหวัด จำนวน 76 แห่ง สภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร จำนวน 1 แห่ง และสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย จำนวน 1 แห่ง

ข้อสังเกตของคณะกรรมการวิสามัญพิจารณาร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ ..) พ.ศ. เสนอแผนให้มีการถ่ายโอนภารกิจงานสภาเด็กและเยาวชนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดูแลรับผิดชอบโดยตรง เนื่องจากเห็นว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความพร้อมในด้านงบประมาณ บุคลากร ตลอดจนมีความใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชนในพื้นที่ที่สุด ซึ่งสามารถส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพต่อไปในอนาคต ซึ่งระบุให้ดำเนินการถ่ายโอนให้แล้วเสร็จภายในเวลา 5 ปี

กรมกิจการเด็กและเยาวชน ได้ดำเนินการเสนอการโอนภารกิจด้านสภาเด็กและเยาวชนให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นบรรจุอยู่ในแผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และแผนปฏิบัติการกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 3) เรียบร้อยแล้ว

2. วัตถุประสงค์ของการถ่ายโอนภารกิจ

เพื่อความคล่องตัวในการส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนให้มีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพ

3. ขั้นตอน/วิธีการดำเนินงานของการถ่ายโอนภารกิจ

ภารกิจ/ ส่วนราชการ	งาน/โครงการ/กิจกรรม	ขอบเขตการถ่ายโอน ขั้นตอน/วิธีปฏิบัติ	ปีที่ถ่ายโอน/ อปท. ที่รับโอน	ประเภท ภารกิจ
<p>แผนภารกิจด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต</p> <p>- กลุ่มภารกิจส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชน</p> <p><u>กระทรวงการ</u> <u>พัฒนาสังคมและ</u> <u>ความมั่นคงของ</u> <u>มนุษย์ (พม.)</u></p> <p>- กรมกิจการเด็กและเยาวชน (ดย.)</p>	<p>- การส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการจัดตั้งและการดำเนินกิจการของสภาเด็กและเยาวชนตำบล สภาเด็กและเยาวชนเทศบาล สภาเด็กและเยาวชนอำเภอ สภาเด็กและเยาวชนเขต สภาเด็กและเยาวชนจังหวัด และสภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร ตามมาตรา 36 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560</p>	<p>ขอบเขตการถ่ายโอน</p> <p>ให้ อปท. ดำเนินการ ดังนี้</p> <p>1) ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการจัดตั้งและพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชนอำเภอ และสภาเด็กและเยาวชนจังหวัด รวมทั้งจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนให้กับสภาเด็กและเยาวชนอำเภอ และสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดในการดำเนินกิจการของสภาเด็กและเยาวชนอำเภอ และสภาเด็กและเยาวชนจังหวัด (โดยต้องปรับแก้ไขพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กฯ ในมาตรา 24 มาตรา 26 และมาตรา 36)</p> <p>2) ให้กรุงเทพมหานคร (กทม.) ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการจัดตั้งและพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชนเขต และสภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร รวมทั้งจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนให้กับสภาเด็กและเยาวชนเขต และสภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานครในการดำเนินกิจการของสภาเด็กและเยาวชนเขต และสภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร (โดยต้องปรับแก้ไขพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กฯ ในมาตรา 24 มาตรา 27 และมาตรา 36 วรรค 2)</p> <p>3) ให้องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการจัดตั้งและพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชนตำบล โดยรับผิดชอบในพื้นที่ที่ อบต. รับผิดชอบ รวมทั้งจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนให้กับสภาเด็กและเยาวชนตำบลในการดำเนินกิจการของสภาเด็กและเยาวชนตำบล (โดยต้องปรับแก้ไขพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กฯ ในมาตรา 22 และมาตรา 36)</p> <p>4) ให้เทศบาล ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการจัดตั้งและพัฒนาศักยภาพ</p>	<p>ปีงบประมาณ 2563</p>	<p>4</p>

ภารกิจ/ ส่วนราชการ	งาน/โครงการ/กิจกรรม	ขอบเขตการถ่ายโอน ขั้นตอน/วิธีปฏิบัติ	ปีที่ถ่ายโอน/ อปท. ที่รับโอน	ประเภท ภารกิจ
		<p>สภาเด็กและเยาวชนเทศบาล โดยรับผิดชอบในพื้นที่ที่เทศบาลรับผิดชอบ รวมทั้งจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนให้กับสภาเด็กและเยาวชนเทศบาลในการดำเนินกิจการของสภาเด็กและเยาวชนเทศบาล (โดยต้องปรับแก้ไขพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กฯ ในมาตรา 22 และมาตรา 36)</p> <p>5) ให้เมืองพัทยา ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการจัดตั้งและพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชนเมืองพัทยา รวมทั้งจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนให้กับสภาเด็กและเยาวชนเมืองพัทยาในการดำเนินกิจการของสภาเด็กและเยาวชนเมืองพัทยา (โดยต้องปรับแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กฯ ในมาตรา 22 และมาตรา 36) <u>ขั้นตอน/วิธีปฏิบัติของกรมกิจการเด็กและเยาวชน (ดย.)</u></p> <p>1) ดย. กำหนดและจัดทำนโยบาย หลักเกณฑ์ ระเบียบ มาตรฐาน มาตรการ/แนวทาง ที่เกี่ยวกับการส่งเสริม พัฒนา และสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนในทุกกระดับ</p> <p>2) ดย. จัดทำคู่มือ/แนวทางและขั้นตอนการปฏิบัติในการดำเนินงานส่งเสริม พัฒนา และสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนในทุกกระดับ ให้ อปท. พร้อมทั้งชี้แจง สร้างความเข้าใจ และให้คำปรึกษาแนะนำ อปท. เกี่ยวกับการส่งเสริม พัฒนา และสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนในทุกกระดับ</p> <p>3) ดย. ส่งเสริม สนับสนุน และประสานงานการจัดตั้งและพัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย รวมทั้งจัดสรรงบประมาณเงินอุดหนุนให้กับสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทยในการดำเนินกิจการของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย</p> <p>4) ดย. มีหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำทางวิชาการ การนำนโยบายสู่การปฏิบัติ และพัฒนาศักยภาพให้กับ อปท. ในการส่งเสริม พัฒนา และสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน</p>		

ภารกิจ/ ส่วนราชการ	งาน/โครงการ/กิจกรรม	ขอบเขตการถ่ายโอน ขั้นตอน/วิธีปฏิบัติ	ปีที่ถ่ายโอน/ อปท. ที่รับโอน	ประเภท ภารกิจ
		<p>ในทุกกระดับ</p> <p>5) ดย. มีหน้าที่นี้เทศ ติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับตามมาตรฐานสภาเด็กและเยาวชน และรายงานผลต่อคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.)</p> <p>ขั้นตอน/วิธีปฏิบัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.)</p> <p>1) อบจ. เทศบาล อบต. เมืองพัทยา และ กทม. ดำเนินการตามขั้นตอน/แนวทางในการประสานการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนตามที่คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ กำหนด</p> <p>2) อบจ. เทศบาล อบต. เมืองพัทยา และ กทม. ดำเนินการตามขั้นตอน/แนวทางในการส่งเสริม พัฒนา และสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนตามที่คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ กำหนด</p> <p>3) กระทรวงมหาดไทยออกระเบียบรองรับเกี่ยวกับงบเงินอุดหนุนให้กับสภาเด็กและเยาวชน</p> <p>งบประมาณ</p> <p>1) ในปีงบประมาณ 2562 – 2563 ให้ พม. โดย ดย. ดำเนินการนำเสนอของงบประมาณงบเงินอุดหนุนให้แก่สภาเด็กและเยาวชนทุกระดับ เพื่อให้สภาเด็กและเยาวชนสามารถขับเคลื่อนการดำเนินกิจการของสภาเด็กและเยาวชนตามอำนาจหน้าที่ที่พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 กำหนด</p> <p>2) สำหรับในปีต่อไป ให้รัฐจัดสรรงบประมาณงบเงินอุดหนุนเพิ่มในภารกิจดังกล่าว</p>		

ภารกิจ/ ส่วนราชการ	งาน/โครงการ/กิจกรรม	ขอบเขตการถ่ายโอน ขั้นตอน/วิธีปฏิบัติ	ปีที่ถ่ายโอน/ อปท. ที่รับโอน	ประเภท ภารกิจ
		ให้กับ อปท. โดยไม่นับรวมในสัดส่วนของ อปท. ยกเว้น สภากเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ยังคงให้ พม. โดย ดย. ดำเนินการนำเสนอของงบประมาณงบเงินอุดหนุนให้แก่สภาเด็ก และเยาวชนแห่งประเทศไทยคงเดิม		

4. กลุ่มเป้าหมาย

- 4.1) การถ่ายโอนภารกิจด้านสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล จำนวน 7,774 แห่ง
ให้องค์การบริหารส่วนตำบล และเทศบาลเป็นผู้กำกับดูแล
- 4.2) การถ่ายโอนภารกิจด้านสภาเด็กและเยาวชนอำเภอ และสภาเด็กและเยาวชนจังหวัด
ให้องค์การบริหารส่วนจังหวัดเป็นผู้กำกับดูแล
- 4.3) การถ่ายโอนภารกิจด้านสภาเด็กและเยาวชนเขต และสภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร
ให้กรุงเทพมหานครเป็นผู้กำกับดูแล
- 4.4) การถ่ายโอนภารกิจด้านสภาเด็กและเยาวชนเมืองพัทยา
ให้เมืองพัทยาเป็นผู้กำกับดูแล

5. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

- 5.1) กรมกิจการเด็กและเยาวชน
- 5.2) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
- 5.3) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
(องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล กรุงเทพมหานคร เมืองพัทยา องค์การบริหารส่วนจังหวัด)

6. ระยะเวลาดำเนินการถ่ายโอนภารกิจ

- ใช้เวลาดำเนินการ 5 ปี (พ.ศ. 2562 – 2567)

7. ผลผลิต/ผลลัพธ์ ของการถ่ายโอนภารกิจ

- 7.1) องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ได้รับการถ่ายโอนภารกิจด้านสภาเด็กและเยาวชน จำนวน 8,780 แห่ง
- 7.2) สภาเด็กและเยาวชน ได้รับการส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนให้มีความเข้มแข็ง และมีประสิทธิภาพจากองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
- 7.3) สภาเด็กและเยาวชนดำเนินการขับเคลื่อนกิจกรรมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน และชุมชนในพื้นที่ของตนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8. ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการถ่ายโอนภารกิจ

- 8.1) ผู้บริหารหน่วยงานของกระทรวงมหาดไทย และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือและสนับสนุนนโยบายในการถ่ายโอนภารกิจด้านสภาเด็กและเยาวชนให้กับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
- 8.2) ผู้บริหารองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นให้ความร่วมมือและเห็นความสำคัญในเรื่องการรับภารกิจด้านสภาเด็กและเยาวชนไว้ในการกำกับดูแลขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
- 8.3) ระเบียบการใช้จ่ายและสนับสนุนงบประมาณที่เอื้อต่อการดำเนินงาน และความพร้อมบุคลากรขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
- 8.4) ผู้ปกครอง และเด็กและเยาวชนในพื้นที่ให้ความสำคัญ และพร้อมจะมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

ผู้มีส่วนร่วมขับเคลื่อนเพื่อเสนอนโยบาย ประเด็นการส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่ม
เด็กและเยาวชน ริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชน สังคมของตนเอง

**คณะกรรมการสนับสนุนการดำเนินงานฝ่ายเลขานุการคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็ก
และเยาวชนแห่งชาติ**

1. อธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน
(นายวิทัศน์ เตชะบุญ และ ดร.สมคิด สมศรี)	ประธานกรรมการ
2. รองอธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน
ที่อธิบดีมอบหมาย
(นายสุทธิ จันทรวงษ์ และ นายอนุกุล ปัดแก้ว)	รองประธานกรรมการ
3. นางเทพวัลย์ ภรณวลัย	กรรมการ
4. นายยุงยุทธ วงศ์ภิรมย์ศานติ	กรรมการ
5. นางวิมล ศรีจันทร์	กรรมการ
6. นางศรีศักดิ์ ไทยอารี	กรรมการ
7. นางสาวน้อย เกษมสันต์ ณ อยุธยา	กรรมการ
8. นายสุปรีดา อุดุลยานนท์	กรรมการ
9. นางสาวรณิ คำมั่น	กรรมการ
10. ศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ จิตระดับ	กรรมการ
11. นายศตพงษ์ สุนทรารักษ์	กรรมการ
12. นายสมรวย สุวรรณภักดีจิต	กรรมการ
13. รองศาสตราจารย์อภิญา เวชชัย	กรรมการ
14. นางสุกัญญา เวชศิลป์	กรรมการและเลขานุการ
15. ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน
(นางศิริทิพย์ ภาศรีสมบัติ)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
16. ผู้อำนวยการกลุ่มนโยบายและยุทธศาสตร์
(นางสาวสุภา รอดพลอย)	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ที่ปรึกษาประเด็น

1. นางเทพวัลย์ ภรณวลัย	รองอธิบดีกรมกิจการเด็กและเยาวชน
2. นายศตพงษ์ สุนทรารักษ์	ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านการจัดการ
บริการสาธารณะและการศึกษาท้องถิ่น
กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

3. นางเพ็ญพรรณ จิตตะเสนีย์

อดีตผู้อำนวยการสำนักสนับสนุนสุขภาวะ
เด็ก เยาวชนและครอบครัว สำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ

ทีมศึกษาวิจัย

1. รองศาสตราจารย์ชานนท์ โกมลมาลย์

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ หัวหน้านักวิจัย

2. นายโชติเวชญ์ อึ้งเกลี้ยง

นักวิจัยอิสระ

3. นายอนุพงษ์ จันทะแจ่ม

นักวิจัยอิสระ

4. นางสาวนดา แวญโซ๊ะ

ผู้ประสานงาน

ทีมอำนวยการและประสานงาน

1. นางศิริทิพย์ ภาศรีสมบัติ

ผู้อำนวยการกองยุทธศาสตร์และแผนงาน

ผู้บริหารจัดการโครงการสนับสนุนระบบ

และกลไกระดับชาติเพื่อขับเคลื่อนนโยบาย

ด้านเด็กและเยาวชน

2. นางสุกัญญา เวชศิลป์

ผู้จัดการศูนย์ประสานงานโครงการฯ

3. นางสาวอาจารย์ แสงชั้น

นักวิชาการโครงการฯ

4. นางศิริกัลยา สานูจิตร

เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชีโครงการฯ

5. นายพิสิฐ ทศบุศย์

เจ้าหน้าที่ประสานงานโครงการฯ
